

BEHIND OPEN BARS

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια

Γεωργιάδου Ζωή

**MARTHA
LOUKIA**

Signature
numérique de
MARTHA LOUKIA
Date : 2021.02.23
18:17:30 +02'00'

Εξεταστική Επιτροπή

1.

Δρ. Μάρθα Λουκία

2.

Μιχαλοπούλου Κατερίνα

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ/ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη Πιτσιλού Αγγελική Στεφανία του Γεωργίου, με αριθμό μητρώου 14030, φοιτήτρια του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής της Σχολής Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής του Τμήματος Εφαρμοσμένων Τεχνών και Πολιτισμού, και ο κάτωθι υπογεγραμμένος Βούλγαρης Νικόλαος του Ανδρέα, με αριθμό μητρώου 11030, φοιτητής του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής της Σχολής Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής του Τμήματος Εφαρμοσμένων Τεχνών και Πολιτισμού δηλώνουμε υπεύθυνα ότι:

«Είμαστε συγγραφείς αυτής της πτυχιακής/διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχαμε για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες κάναμε χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνουμε ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από εμάς αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μας, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μας ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση των πτυχίων μας».

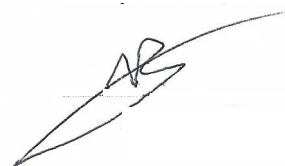
Η Δηλούσα

Πιτσιλού Αγγελική Στεφανία

Ο Δηλών

Βούλγαρης Νικόλαος

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2020-21

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ ΖΩΗ

ΑΘΗΝΑ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

BEHIND OPEN BARS

Βιωματικό μουσείο και πολιτιστικό κέντρο Αίγινας

Ευχαριστίες

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά την Επιβλέπουσα καθηγήτρια της Διάλεξης και της Πτυχιακής μας εργασίας, Ζωή Γεωργιάδου, για τις γνώσεις, τις πληροφορίες, τη βοήθεια, την καθοδήγηση και την κατανόηση που μας παρείχε όλο αυτό το διάστημα.

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά τους εργαζόμενους της Διεύθυνσης Μελετών και Εκτέλεσης Εργων Μουσείων και Πολιτισμού και συγκεκριμένα την κ. Ελένη Ρούσου, για την πολύτιμη βοήθεια της στην εύρεση αρχιτεκτονικών σχεδίων μελέτης του Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου. Επιπλέον, ευχαριστούμε πολύ τους εργαζόμενους της Διεύθυνσης Προστασίας και Αναστήλωσης Νεότερων και Σύγχρονων Μνημείων για την πολύτιμη βοήθεια τους.

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά την κ. Πωλίνα Στοφόρου, για την πολύτιμη βοήθεια της και τις πληροφορίες της σχετικά με τη σημερινή κατάσταση του Καποδιστριακού κτηρίου, των Κελιών της απομόνωσης καθώς και των εργασιών αποκατάστασης του.

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε με όλη μας την

καρδιά, τις οικογένειες μας, τους γονείς μας, που έδειξαν κατανόηση, αγάπη και υπομονή καθ'όλη την περίοδο εκπόνησης της Πτυχιακής μας εργασίας. Χωρίς εκείνους, δεν θα είχαμε τη δύναμη και το κουράγιο τη φέρουμε εις πέρας!

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τους φίλους μας Χριστίνα και Χάρη για την πολύτιμη βοήθεια και φιλοξενία τους.

Τέλος, θα θέλαμε θερμά να ευχαριστήσουμε τους φίλους μας, που ήταν στο πλευρό μας σε όλο αυτό το φοιτητικό μας ταξίδι. Συγκεκριμένα, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την Αλκμήνη και τη Δέσποινα, για την ανεκτίμητη και σπάνια βοήθεια τους, σε οτιδήποτε χρειαστήκαμε. Τις ευχαριστούμε για την αντοχή, την υπομονή, την επιμονή τους αλλά κυρίως την πίστη τους σε εμάς, όταν τη χάναμε.

“If you don't believe in yourself, believe in me, who believes in you”

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- 01. Τοπογραφικά και Ιστορικά Χαρακτηριστικά της Αίγινας | 10-13
- 02. Καποδιστριακά Αρχιτεκτονικά χρόνια | Ανοικοδόμηση, Πολεοδομία και αρχιτεκτονική μετά την απελευθέρωση | 14-15
- 03. Παραδοσιακές Αιγινήτικες τεχνικές | Λαϊκή τέχνη | 16-17
- 04. Το Καποδιστριακό Ορφανοτροφείο | 18-19
- 05. Πολιτικές Φυλακές Αίγινας | Χαρακτηριστικά του κτηρίου | 20-21
- 06. Χρήσεις του κτηρίου | Μελλοντικές προτάσεις | 22-23
- 07. Περιγραφή της Προτασης Behind Open Bars | 26-31
- 08. Οργανώνοντας το χώρο | 32-39
- 09. Σχεδιάζοντας στο χώρο | 40-47
- 010. Διαχρονικό Βιωματικό Μουσείο Αίγινας | 48-59
- 011. Βιώνοντας το χώρο | 60-129
- Βιβλιογραφικές Αναφορές | 130-131

01. Τοπογραφικά και Ιστορικά Χαρακτηριστικά της Αίγινας

Ο Σαρωνικός κόλπος

Ο Σαρωνικός αποτελεί έναν κλειστό κόλπο και οριοθετείται από τη νοητή γραμμή Πόρου-Σουνίου. Στη νότια πλευρά του έρχεται σε επαφή με το ανοιχτό Αιγαίο πέλαγος, ενώ μαζί με τον Αργολικό Κόλπο σχηματίζουν, διοικητικά και γεωγραφικά, την περιφέρεια του Αργοσαρωνικού. Στις ακτές του αναπτύχθηκαν μερικές από τις σπουδαιότερες βιομηχανικές, λιμενικές και ναυτικές εγκαταστάσεις της Χώρας. Η σημασία του στον τομέα της ναυτιλίας έγκειται τόσο στις θαλάσσιες συγκοινωνίες, αποτελώντας αφετηρία τους αλλά και στην συννέωση των δύο πελάγων, Αιγαίο και Ιόνιο, μέσω της Διόρυγας της Κορύνθου. Η ονομασία του, σύμφωνα με τον Πausανία, οφείλεται στον αρχαίο βασιλιά της Τροιζήνας, τον Σάρωνα.

Οι ακτές του Σαρωνικού παρουσιάζουν γενικά μια ιδιαίτερη μορφολογία και συγκεκριμένα παρατηρείται έντονος κατακόρυφος διαμελισμός.¹ Οι βορειοανατολικές ακτές, με εξαίρεση την περιοχή του Σουνίου, είναι σχετικά ομαλές, σε αντιθεση με τις βορειοδυτικές και νοτιοδυτικές που είναι πιο απότομες.

|

Τοπογραφία της Αίγινας

Η Αίγινα αποτελεί νησί στο κέντρο του Σαρωνικού Κόλπου με συνολικό εμβαδόν 82,63 km². Αναλυτικότερα, ως προς τις γεωγραφικές προδιαγραφές της, το μήκος των ακτών της είναι 57 χλμ, ενώ το έδαφός της είναι ηφαιστιογενές με τις βόρειες περιοχές να αποτελούνται από ιζηματογενή πετρώματα και τις νότιες από εκρηξιγενή.² Το νησί παρουσιάζει μεγάλο γεωμορφολογικό εύρος σε ξηρό κλίμα και πευκόφυτα βουνά. Αποτελείται από χαμηλούς λόφους και κάποιες πεδινές εκτάσεις, με υψηλότερο σημείο να αποτελεί η κορυφή του το Όρους με ύψος 532m. Το κεντρικό και νότιο μέρος του νησιού καλύπτεται από χαμηλά βουνά ενώ Νοτιοδυτικά απλώνεται εκτενής πεδιάδα, εκεί που βρίσκεται σήμερα η πόλη της Αίγινας. Παρ' όλη τη μικρή της έκταση, παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία σε πετρώματα καθώς και πολύπλοκη γεωλογική δομή. Σχετικά με τη χλωρίδα της, η Αίγινα παρουσιάζει την τυπική βλάστηση των Ελληνικών νησιών με μεσογειακό κλίμα, καθώς αποτελείται κυρίως από σκληρόφυλλα, ακανθώδη, κωνοφόρα και βολβώδη είδη³.

¹ Κατσιγέρα, Α., 2016, "Θαλάσσια γεωμορφολογία και περιβαλλοντικό καθεστώς του κόλπου Ελευσίνας και του εσωτερικού Σαρωνικού Κόλπου", Πτυχιακή εργασία, Σχολή περιβάλλοντος, Γεωγραφίας και εφαρμοσμένων οικονομικών, Χαροκόπειο πανεπιστήμιο, σελ 10-23

² Ντούλα, Μ., Κ., Κομνίτσας, Κ., Σαρρής, Α., 2013, "Αποτύπωση και αξιολόγηση περιβαλλοντικής κατάστασης νήσου Αίγινας", ArgoStat, Αθήνα, σελ. 15.
³ Ντούλα, Μ., 2013 ο.π., σελ. 17

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Η πολιτιστική κληρονομιά της Αίγινας διαφαίνεται έντονα σε κάθε σημείο του νησιού. Η Αίγινα αποτέλεσε, ίσως, έναν από τους πρώτους τουριστικούς προορισμούς της Ελλάδας πριν από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.⁴ Το αρχαιολογικό της ενδιαφέρον, το φυσικό τοπίο και η ανάπτυξη του πολιτισμού της, συνδυαστικά με την κοντινή της απόσταση από το λιμάνι του Πειραιά, συντελούν στην ανάδειξη του νησιού καθώς και στον έντονο παραθεριστικό του χαρακτήρα. Ταυτόχρονα, αποτελεί προορισμό θρησκευτικού τουρισμού λόγω της εκκλησίας του Αγ. Νεκταρίου, των μικρών εκκλησιών στην Παλιαχώρα, τη Μητρόπολη κ.α.

Έχει παρατηρηθεί πως για αρκετούς πνευματικούς ανθρώπους έχει αποτελέσει έδρα και πηγή έμπνευσης για τις δημιουργίες τους (Νίκος Καζατζάκης, Κατερίνα Αγγελάκη Ρουκ, Γιάννης Μόραλης, Νίκος Εγγονόπουλος κ.α.). Παράλληλα, η Αίγινα συγκαταλέγεται στα νησιά που δεν ερημώνουν το χειμώνα αλλά η ζωή συνεχίζεται σε κανονικούς ρυθμούς. Το εύκρατο κλίμα της είναι ηπιότερο λόγω της θάλασσας, δημιουργώντας ξεχωριστούς χρωματισμούς και τοπία. Η Αίγινα για πολλούς παραμένει τόπος φυγής, χαλάρωσης, δημιουργίας και έμπνευσης.

Ιστορική διαδρομή της Αίγινας στο χρόνο

Μυθολογικά, η ονομασία της προήλθε από την κόρη του Θεού Ασωπού Αίγινα, την οποία ερωτεύτηκε ο Δίας και την απήγαγε στο νησί Οινώνη που μετονομάστηκε σε Αίγινα. Η στρατηγική της θέση κατά την αρχαιότητα αποτέλεσε σημαντικό κίνητρο ώστε να κατοικηθεί πριν από το 3.500 π.Χ. Ο Ηρόδοτος αναφέρει πως, η Αίγινα υπήρξε αποικία της Επιδάουρου, ενώ αρχαιολογικές έρευνες μαρτυρούν πως οι πρώτοι κάτοικοι του νησιού εγκαταστάθηκαν στην περιοχή, όπου σήμερα βρίσκεται ο αρχαιολογικός χώρος της Κολώνας, αριστερά από το λιμάνι της Αίγινας. Ειδικότερα, δημιούργησαν μια σειρά από αλληπάληλους ιστορικά οικισμούς που καλύπτουν όλες τις προϊστορικές και ιστορικές φάσεις του νησιού. Κατά τη διάρκεια της προϊστορικής εποχής, ως τον 10ο αιώνα π.χ., το νησί δέχτηκε όλα τα μεταναστευτικά κύματα που κατέκλεισαν την Ελλάδα, Αιγαίους, Αχαιούς, Δωριείς, οι οποίοι την καταλαμβάνουν διαδοχικά και αφομοιώνονται με τον ήδη εγκατεστημένο πληθυσμό.

Αρχαϊκά Χρόνια

Αδιαμφισβήτητα, η Αίγινα αποτελεί ένα νησί με ιδιαίτερη ιστορία και πολιτισμό. Οι πρώτοι κάτοικοι του νησιού εγκαταστάθηκαν στο λόφο της Κολώνας και βιωπορίζονταν από τη ναυτιλία, ενώ άλλοι κατευθύνθηκαν προς το Μεσαγρό για τη

δημιουργία καλλιτεχνικών. Την περίοδο 2000-1600 π.Χ, οι Αιγινήτες αρχίζουν να αναπτύσσουν μεγάλη εμπορική δραστηριότητα.

Τον 8ο αι. π.Χ., η Αίγινα συμάχησε με το βασιλιά του Άργους Φεΐδωνα και από εκείνη την εποχή έως και το 459 π.Χ., το νησί δέχτηκε μεγάλη οικονομική και καλλιτεχνική άνθιση. Σε αυτό, σημαντικό ρόλο είχε η θέση του, μπροστά από το λιμάνι του Πειραιά αλλά και το γεγονός πως οι έμποροι της Αίγινας σκορπίζονταν σ' όλα τα λιμάνια της Μεσογείου και του Ευξείνου Πόντου. Ταυτόχρονα, την ίδια περίοδο, η Αίγινα έκοψε το πρώτο αργυρό ελληνικό νόμισμα, τη Χελώνα, αποκτώντας μεγάλη οικονομική δύναμη. Γύρω στο 500 π. Χ., ο πληθυσμός της Αίγινας έφθανε τους 440 χιλιάδες κατοίκους, από τους οποίους οι 400 χιλιάδες ήταν ελεύθεροι πολίτες. Την περίοδο εκείνη δημιουργούνται ιερά και ναοί, φιλοτεχνημένοι από Αιγινήτες καλλιτέχνες.

Εικ. 1

4. Τσιμερέκη, Α., 2013, "Αίγινα, Τόπος και Αρχιτεκτονική", διάλεξη, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. , σελ. 6-8.

Περσικοί Πολέμοι | Πελοποννησιακός Πόλεμος

Στην αφετηρία των Περσικών πολέμων, η Αίγινα τάχθηκε στο πλευρό των Περσών και κατηγορήθηκε για μηδισμό. Στην εκστρατεία του Ξέρξη το 480 π.Χ., οι Αιγινήτες πολέμησαν στο πλευρό των Ελλήνων και πήραν μέρος στη ναυμαχία της Σαλαμίνας με 30 τριήρεις. Στον Πελοποννησιακό Πόλεμο, επειδή οι Αθηναίοι φοβήθηκαν ότι η Αίγινα θα συμμαχούσε με τους Σπαρτιάτες και επειδή θα τους προσέφερε ένα καλό προγεφύρωμα μπροστά από το λιμάνι τους, την κατέλαβαν. Στο νησί εγκαταστάθηκαν τότε οικογένειες Αθηναίων κληρούχων, μεταξύ των οποίων ο Αριστοφάνης και ο Αρίστωνας, πατέρας του Πλάτωνα. Το 404, η Αίγινα εντάχθηκε στην Αχαική συμπολιτεία και αργότερα στην Αιτωλική. Οι Αιτωλοί την πούλησαν το 210 π.Χ. στον βασιλιά της Περγάμου, Άτταλο, ο οποίος με τη σειρά του, το 133 π.Χ., έδωσε το νησί μαζί με ολόκληρο το κράτος στις Περγάμου στους Ρωμαίους, που το χρησιμοποίησαν ως τόπο παραθερισμού των αρχόντων της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.

Βυζαντινοί χρόνοι

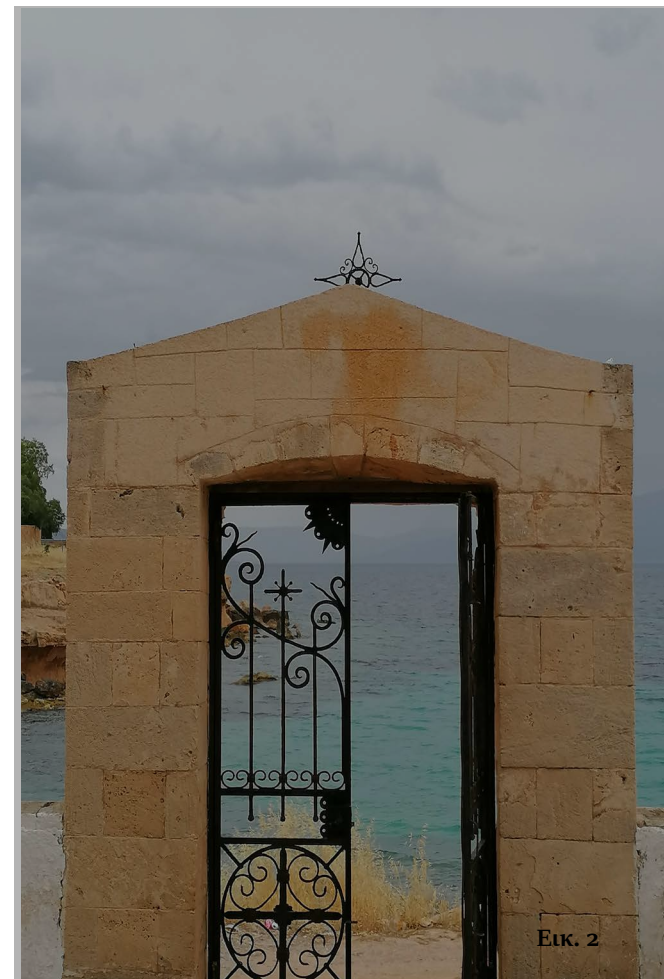
Η Πόλη της Αίγινας υπήρχε ήδη από τους πρώτους μεταχριστιανικούς αιώνες μέχρι την πρώτη της καταστροφή από Σαρακηνούς πειρατές. Η νέα πρωτεύουσα χτίστηκε στην Παλιαχώρα, στην περιοχή ενός απόκρημνου λόφου και οι κάτοικοι

εγκαταστάθηκαν εκεί το 896 μ.Χ. Οι κατοικίες κάλυπταν τη νοτιοδυτική πλευρά του λόφου, ενώ ανέβαιναν αμφιθεατρικά ως την κορυφή. Σχεδόν όλος ο λόφος ήταν γεμάτος με ξωκλήσια με τοιχογραφίες από τον 11 ο -130 αι. μ.Χ. Το 1537, ο Μπαρμπάροσα εισέβαλε στην Παλιαχώρα και λεηλάτησε σχεδόν όλες τις εκκλησίες. Το 1654, ο Βενετός Μοροζίνης κατέλαβε την Αίγινα και με τη συνθήκη του Κάρλοβιτς⁵, περιήλθε στα χέρια των Βενετών. Μετά την πτώση της Κορύνθου, το 1715, η Αίγινα περιήλθε σχεδόν αμαχητί στους Τούρκους και παραχωρήθηκε οριστικά σε αυτούς με τη συνθήκη Πασσάροβιτς. Όταν οι Ρώσοι εγκατέλειψαν την Πελοπόννησο το 1770 στην επανάσταση του Ορλώφ⁶, οι νησιώτες δήλωσαν υποταγή στον ρωσικό στόλο. Στην Αίγινα η ρωσική κατοχή διατηρήθηκε μόνο ως το 1772 και όταν το 1774, υπογράφηκε η συνθήκη του Καϊναρτζή, το νησί επανήλθε στην κυριαρχία του Σουλτάνου.

Κατά την Ελληνική Επανάσταση

Πριν την έναρξη της επανάστασης, πολλά νησιά, αναμεσά τους και η Αίγινα είχαν εξασφαλίσει οικονομική ανάπτυξη, γεγονός που βοήθησε στη δημιουργία ενός σημαντικού στόλου. Λόγω της γεωγραφικής της θέσης, η Αίγινα διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην Ελληνική επανάσταση, καθώς ο θαλάσσιος δρόμος του Σαρωνικού με κεντρικό πέρασμα την Αίγινα ήταν ο συντομότερος και ασφαλέστερος. Μεταξύ 1826-27, το νησί έγινε το κέντρο για την οργάνωση και την ενίσχυση των

επιχειρήσεων στην Αττική και αργότερα στη Δυτική Στερεά Ελλάδα. Αποτέλεσε καταφύγιο χιλιάδων προσφύγων από άλλες ελληνικές περιοχές, πλουσίων οικογενειών, πολιτικών, στρατιωτικών και πνευματικών προσωπικοτήτων.

5. Η Συνθήκη του Καρλόβιτς αποτελεί διεθνή συνθήκη ειρήνης, η οποία υπογράφηκε στις 26 Ιανουαρίου 1699 στο Σρεμσκι Καρλόβιτς, μια πόλη στη σημερινή Σερβία. Η συνθήκη τερμάτισε τον αυστροοθωμανικό πόλεμο του 1683-1697, στον οποίο οι Οθωμανοί ηττήθηκαν.

6. Επανάσταση των Ελλήνων το 1770, γνωστή με την ονομασία Ορλοφικά, αποτέλεσε κίνημα ανεξαρτησίας που υποκινήθηκε από τους Ρώσους, εναντίον των Οθωμανών κατά τη διάρκεια του Ρωσοτουρκικού πολέμου.

Κατά την Προκαποδιστριακή και Καποδιστριακή Περίοδο

Στις 11 Νοεμβρίου 1826, η Αίγινα ορίζεται η πρώτη κυβερνητική έδρα, η πρώτη πρωτεύουσα του νεοσύστατου ελληνικού κράτους. Εκείνη την περίοδο γίνονται προσπάθειες οργάνωσης της Ελληνικής πολιτείας και δημιουργούνται το Πανελλήνιο και οι πρώτες Δημόσιες Υπηρεσίες. Σταδιακά, μετατρέπεται σε κέντρο με τρεις πυλώνες, τη διοίκηση, το εμπόριο και το πολιτισμό.⁷ Από πρώτα νεοκλασικά κτήρια που προυπήρχαν στο νησί ήταν η περιτοιχισμένη κατοικία του Βούλγαρη, κτισμένη το 1769, το Κυβερνείο το 1803, το οποίο έγινε και η κατοικία του Κυβερνήτη και το σπίτι του Ηρειώτη-Κοντογιώργη του 1817, που χρησιμοποιήθηκε ως κατοικία μέχρι τα μέσα του 20ου και και πλέον στεγάζει το Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Αίγινας. Στις 11 Ιανουαρίου 1828, καταφθάνει στην Αίγινα ο πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδας, Ιωάννης Καποδίστριας, ο οποίος ορκίστηκε στην Ιερά Μονή Μητρόπολη στις 26 Ιανουαρίου 1828, αναλαμβάνοντας επίσημα τα καθήκοντά του. Η εκπαίδευση διαδραματίζει σημαντικό ρόλο, καθώς συντέλεσε ως ευκαιρία μόρφωσης και κατάρτισης σε παιδιά και νέους. Τον Απρίλιο του 1828 ξεκινούν οι οικοδομικές εργασίες της κατασκευής του Ορφανοτροφείου, οι οποίες διαρκούν 1 χρόνο. Η κατασκευή στόχευε στη παροχή στέγης των ορφανών του πολέμου και την παροχή μόρφωσης και παιδείας, σύμφωνα με τις ανάγκες τους. Το 1830, χτίστηκε

το Κεντρικό σχολείο, ένα ορθογώνιο κτήριο με δύο αετώματα και μια δωρική στοά, με δωρεά του Γάλλου φιλέλληνα Ιωάννη Εϋνάρδου (Jean-Gabriel Eynard). Εκείνη την περίοδο (1830) ξεκινούν οι διαδικασίες ανοικοδόμησης και συντηρησης κατοικιών τόσο στην περιοχή του λιμανιού όσο και στις γύρω περιοχές του νησιού καθώς και η δημιουργία του πολεοδομικού ιστού της Αίγινας. Η αρχιτεκτονική της είχε επιρροές από άλλες περιοχές και ιστορικές περιόδους. Συγκεκριμένα, παρατηρούνται τρία ήδη κατοικιών της εποχής, το λαϊκό (παραδοσιακό) νησιώτικο σπίτι, η νεοκλασική κατοικία, με τη χαρακτηριστική αξονική τοποθέτηση των ανοιγμάτων και η Πελοποννησιακή κατοικία, με κεραμίδια και μη αξονική τοποθέτηση ανοιγμάτων.⁷

Η οικονομική και πολιτισμική ανάπτυξη επιστρέφει στην Αίγινα στα τέλη του 19ου αι., μέσω της ακμής του εμπορίου και ειδικότερα της αλιείας και της επεξεργασίας σφουγγαριών. Την ίδια περίοδο οικοδομούνται κοντά στο λιμάνι, αρκετά νεοκλασικά κτήρια, τα οποία ανήκουν στους εμπόρους. Παράλληλα, ανθίζει η παραγωγή των Αιγινήτικων κανατιών, η συστηματική χρήση του Αιγινήτικου πωρόλιθου καθώς και μια νέα καλλιέργεια, η φιστικιά.

7. Νταμουράκη, Χ., 2018, "Το Καποδιστριακό Ορφανοτροφείο στην Αίγινα: Αποκατάσταση και ενσωμάτωση του στη Πολιτιστική ζωή του νησιού", Πτυχιακή εργασία, Τ.Ε.Ι. Δυτικής Ελλάδας, Πύργος, σελ. 26-27
8.. Νταμουράκη, Χ., 2018, ο.π., σελ. 28

02. Καποδιστριακά Αρχιτεκτονικά χρόνια | Ανοικοδόμηση, Πολεοδομία και αρχιτεκτονική μετά την απελευθέρωση

Τη χρονική περίοδο υπό την Κυβέρνηση του Καποδίστρια, γίνονται οι πρώτες προσπάθειες για την πολεοδομική και αρχιτεκτονική ανασυγκρότηση της ελεύθερης χώρας. Το 1827, η Γ' Εθνοσυνέλευση της Τροιζηνίας εκλέγει Κυβερνήτη της Ελλάδας τον Καποδίστρια, που είχε διατελέσει Υπουργός του Τσάρου. Η εξωτερική του πολιτική αποσκοπούσε ουσιαστικά στο να φέρει το νέο κράτος τις βλέψεις του Τσάρου. Ως προς την εσωτερική πολιτική του, στάθηκε ικανός να λύσει το καίριο πρόβλημα της εποχής, τη διανομή των εθνικών γαιών στους αγρότες. Ταυτόχρονα, φρόντισε για την ανοικοδόμηση ερειπωμένων πόλεων, την οργάνωση της δημόσιας ζωής και την εκπαίδευση. Ένα από τα πιο σημαντικά προβλήματα που κλήθηκε να αντιμετωπίσει κατά τη διάρκεια της τριχρονης διακυβέρνησης του ήταν η ανοικοδόμηση των παλαιών πόλεων, ο σχεδιασμός και η δημιουργία νέων, καθώς και το κτίσιμο δημοσίων κτηρίων, διοικητικών, εκπαιδευτικών και κοινής ωφέλειας.⁹

Η πολεοδομία και η αρχιτεκτονική της Καποδιστριακής περιόδου και των πρώτων χρόνων της Βασιλείας του Όθωνα αποτελούν δύο πολύ σημαντικά κεφάλαια της πολιτιστικής ιστορίας του τόπου, καθώς πέρα από την πολεοδομική ή αρχιτεκτονική τους αξία, καθόρισαν σε μεγάλο βαθμό της δημιουργία και τη μορφή των πόλεων του Νεοσύστατου Ελληνικού κράτους. Μετά τις εκτεταμένες κτηριακές φθορές και την ερήμωση των χρόνων της Τουρκοκρατίας και της Επανάστασης, δημιουργούνται οι πρώτες Ελληνικές

πόλεις και οικοδομούνται δημόσια και ιδιωτικά κτήρια σύμφωνα με το πνεύμα της κλασικιστικής αρχιτεκτονικής που επικρατούσε στην Ευρώπη τον 18ο και 19ο αιώνα.

Κατά τα πρώτα Καποδιστριακά χρόνια, συγκροτούνται αρχιτεκτονικές υπηρεσίες. Έτσι, στα μέσα του 1819, συγκροτείται επιτελείο από ειδικά εκπαιδευμένους πολεοδόμους, αρχιτέκτονες και μηχανικούς ενώ παράλληλα εκδίδει διατάγματα και ψηφίσματα, διακηρύξεις και οδηγίες. Ένα χρόνο αργότερα, οι αρχιτέκτονες Σταμάτιος Κλεάνθης (1802-1862) και Eduard Schauert (1804-1860), διορίζονται "αρχιτέκτονες της Κυβερνήσεως". Την εποχή αυτή θεμελιώνεται ο νεοκλασικός αρχιτεκτονικός ρυθμός, κυρίως στις δημόσιες κατασκευές. Τα Καποδιστριακά κτήρια έφεραν έντονα στοιχεία της Ελληνικής κλασικής αρχιτεκτονικής και τους βασικούς παραδοσιακούς ελληνικούς αρχιτεκτονικούς τύπους.

Ο Μηχανικός Θεόδωρος Βαλλιανός (1799 ή 1801-1857)

Ο Θεόδωρος Βαλλιανός σπούδασε στη στρατιωτική ακαδημία της Πετρούπολης, απ' όπου αποφοίτησε το 1819 με το βαθμό του Υπολοχαγού.¹⁰ Δύο χρόνια αργότερα προήχθη σε λοχαγό με μισθό 4.500 ρούβλια (22.500 φράγκα). Παίρνει μέρος στις πολιορκίες της Πάτρας και του Μεσολογγίου, όπου ενισχύει ένα μέρος των τειχών. Στη συνέχεια, το 1824 με διαταγή της τότε κυβέρνησης, αναλαμβάνει την επισκευή και

9.. Νταμούρακη, Χ., 2018, ο.π., σελ. 28

10. Καρδαμίτση-Αδάμη, Μ., 1988, "Οι πρώτοι Έλληνες Μηχανικοί", Τεχνικά Χρονικά, Α, Τομ. 8, Τεύχος 4, σελ. 70-72.

Ναύπλιο σε Βουλευτήριο και την επιδιόρθωση των τειχών στο Παλαμήδι, στο Ιτς-Καλέ, στο Βαρούσι (παραθαλάσσια τείχη) και στο Μπούρτζι. Με δικές του δαπάνες συγκροτεί τρία σώματα τακτικού πυροβολικού, τα οποία και διοικεί μέχρι το Μάη του 1826. Από τότε ασχολείται με διάφορα έργα, όπως την επιστασία και την κατασκευή της "μεγάλης οδού" Αίγινας- Περιβόλας, το σχεδιασμό και την εκτέλεση του Ορφανοτροφείου Αίγινας, την επιστασία των εργασιών της φυτείας της πατάτας, τη μελέτη και κατασκευή του λοιμοκαθαρηρίου του νησιού, τη μελέτη στρατώνων, τη μελέτη της κατοικίας του Αρχιμανδρίτη σε Κυβερνείο.

Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική της Αίγινας

Η παραδοσιακή αρχιτεκτονική της Αίγινας ανήκει στον κύκλο της αιγαιοπελαγίτικης αρχιτεκτονικής και αποτελεί ένα ξεχωριστό και ιδιόμορφο κομμάτι της. Το έδαφος της Αίγινας είναι πετρώδες στα περισσότερα μέρη, σχηματίζοντας βουνά ηφαιστειακής προελεύσεως (τραχειτικά) που απλώνονται στο κεντρικό μέρος του νησιού και το διασχίζουν μέχρι το νότιο.

Έχει παρατηρηθεί μια κατηγοριοποίηση των αιγινήτικων οικισμών με βάση το είδος του εμπορίου, δηλαδή ναυτικοί και γεωργικοί, με μερικές ενδιάμεσες κατηγορίες. Συγκεκριμένα, περιοχές όπως η Πέρδικα, αποτελεί καθαρά ναυτικό οικισμό, η πρωτεύουσα της Αίγινας

που αποτελεί ναυτικό-εμπορικό οικισμό ενώ οι περιοχές των Τζίκηδων αποτελεί γεωργικό μεσογειακό οικισμό. Η πρωτεύουσα της Αίγινας και τα χωριά της Πέρδικας και της Παχειορράχης είναι κτισμένα κατά το ελεύθερο οικοδομικό σύστημα και σε μερικά σημεία το κατά πτέρυγες. Χαρακτηριστικός τύπος αιγινήτικου οικισμού αποτελεί ο γεωργικός μικροσυνοικισμός, που είχε συνήθως οικογενειακό χαρακτήρα και εξελίχθηκε, σε ορισμένες περιπτώσεις, σε ανάπτυξη μικρών χωριών (π.χ Λαζάριδες).¹¹

Ως προς την αιγινήτικη κατοικία, η τυπολογία της διαφαίνεται αρχικά από τις όψεις των κτισμάτων. Εξωτερικά, οι αιγινήτικες κατοικίες παρουσιάζονται ως ένα στενόμακρο ορθογώνιο,

Εικ. 3

το οποίο είτε στέκεται μόνο του, είτε συνδέεται με άλλα μικρότερα κτίσματα, δημιουργώντας συνήθως Γ ή Π Στην Αίγινα παρατηρούνται δύο συγκεκριμένες τυπολογίες κατοικιών. Το αιγινήτικο σπίτι είναι ισόγειο αλλά πολλές φορές χτίζεται και διώροφο. Ειδικότερα, έχουν παρατηρηθεί δύο βασικές τυπολογίες σπιτιού στην Αίγινα. Η πρώτη τυπολογία, το σπίτι με πατάρι αναπτύσσεται σε μία απλή παραλληλόγραμμη κάτοψη, και η δεύτερη, το δίπατο σπίτι ακολουθεί τα γενικότερα χαρακτηριστικά μιας αιγινήτικης κατοικίας, με ένα από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του να είναι η διαμόρφωση εξωτερικής σκάλας, που ενώνει τα δύο πατώματα.

Πλέον, βασικό μορφολογικό παραδοσιακό στοιχείο της αρχιτεκτονικής της Αίγινας είναι το χρώμα. Οι τοίχοι, είτε στα αυστηρά νεοκλασικά, είτε στους τοπικούς παραδοσιακούς τύπους, ήταν και είναι χρωματισμένοι από τα πιο ανοιχτά μέχρι τα πιο έντονα χρώματα. Οι ασοβάτιστοι τοίχοι έχουν το χρώμα θερμής όχρας που προέρχεται από τον πωρόλιθο. Τα παράθυρα και οι πόρτες είναι συνήθως ποικιλόμορφα. Ακόμη ένα χαρακτηριστικό Αιγινήτικης αρχιτεκτονικής είναι η αυλή, συνήθως πλακόστρωτη, γεμάτη λουλούδια, κληματαριές, με υψηλή περιτοίχιση. Τα Αιγινήτικα σπίτια είχαν συνήθως πολλά κουφώματα, παράθυρα και μπαλκονόπορτες, με μικρό πλάτος και μεγάλο ύψος και οι περισσότερες κατοικίες είναι καλυμμένες με στέγες από κεραμίδια, συνήθως τετράρριχτες και διακοσμημένες με ακροκέραμα.

11. Βασιλειάδη, Δ., Β., 1957, Λαϊκή αρχιτεκτονική της Αίγινας, Ανάτυπο του περιοδικού Λαογραφία ΙΣΤ'-ΙΖ', Τεύχος Β', σελ. 418-425.

03. Παραδοσιακές Αιγινήτικες τεχνικές | Λαϊκή τέχνη

Η Αίγινα, από τα τέλη του 7ου αι.. έως το ήμισυ του 5ου αιώνα π.Χ., αποτελούσε ένα αξιόλογο κέντρο γλυπτικής-πλαστικής τέχνης και χαλκουργίας. Αρχικά, υπάρχουν πληροφορίες, κυρίως από πηγές της Αρχαϊκής περιόδου, όπως τον Πausανία, τον Πλίνιο και άλλους μεταγενέστερους συγγραφείς που αναφέρονται στους αρχαίους Αιγινήτες γλύπτες. Η Αιγινήτικη τέχνη τοποθετείται στα πλαίσια της αρχαϊκής και της πρώιμης κλασικής τέχνης. Χαρακτηριστικά είναι τα αγάλματα που κοσμούσαν τα αετώματα του ναού της Αφαίας καθώς και γλυπτά του αρχαϊκού ναού του Απόλλωνα στην Κολώνα.¹²

Η αγγειοπλαστική στην Αίγινα αποτελούσε έναν πολύ διαδεδομένο τομέα από τα χρόνια της αρχαιότητας, λόγω της *κίτρινης αργίλου*, η οποία υπήρχε άφθονη σαν πρώτη ύλη στο νησί, αλλά και της έντονης εμπορικής και ναυτικής δραστηριότητας που τους επέτρεπε να μπορούν να διατεθούν τα προϊόντα του νησιού σε πολλά άλλα μέρη. Η κεραμική στην Αίγινα παρουσιάζει απεριόριστο εύρος και τεράστια καλλιτεχνική αξία. Παρατηρούνται αγγεία σε πολυάριθμα σχέδια και τύπους, τα οποία βρέθηκαν από όλες τις περιόδους του νησιού, ακόμα και από την νεολιθική εποχή, ιδιαίτερα στον αρχαιολογικό χώρο της Κολώνας. Ειδικότερα, μετά από ανασκαφές, έχουν βρεθεί αγγεία της νεολιθικής εποχής, πρωτοκυκλαδικά Αιγινήτικα αγγεία, αγγεία της πρώιμης εποχής του χαλκού, αμφορείς κρητικής τέχνης, μεσοελλαδικοί κάνθαροι, πώριμοι γραπτοί πίθοι, μαυρόχρωμα αγγεία των μεσοελλαδικών χρόνων, ποτήρια

12. Με πληροφορίες από <https://taeniko.wordpress.com>

πρώιμα μυκηναϊκά, κούπες και υστεροελλαδικοί κρατήρες, αττικά γεωμετρικά αγγεία, κ.α. Η θεματολογία αποτελούσαν γεωμετρικά μοτίβα και αργότερα θέματα από την μυθολογία, ειδικότερα του νησιού και γενικά του Ελλαδικού χώρου και τη φύση. Η σημασία τους στον Αιγινίτικο πολιτισμό, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο μέχρι σήμερα, καθώς στην Αίγινα συναντώνται πληθώρα εργαστηρίων των παραδοσιακών Αιγινήτικων κανατιών και άλλων κεραμικών. Ταυτόχρονα, αξίζει να σημειωθεί πως με τις παραδοσιακές τέχνες ασχολούνταν και οι κρατούμενοι των Πολιτικών Φυλακών Αίγινας, παράγοντας μεγάλο μέρος μικροαντικειμένων προς πώληση.¹³

Το Αιγινήτικο κοπανέλι (Bobbin lace) αποτελεί ένα από τις πλέον χαρακτηριστικές και παραδοσιακές τεχνικές που αναπτύχθηκαν στο νησί. Η δαντέλα που προέρχεται από το κοπανέλι δημιουργείται από πλέξιμο και στρίψιμο του μήκους του νήματος, που τυλίγεται στα μασούρια για την καλύτερη επεξεργασία του.¹⁴ Καθώς η εργασία εξελίσσεται,

Εικ. 4

13. Με πληροφορίες από <https://taeniko.wordpress.com/>

14. Με πληροφορίες από https://nisoaegina.blogspot.com/2019/04/blog-post_12.html

η ύφανση σταθεροποιείται με καρφίτσες τοποθετημένες στο μαξιλάρι, η τοποθέτηση των οποίων συνήθως καθορίζεται το μοτίβο-σχέδιο της δαντέλας.

Τα αιγινήτικα κανάτια κατασκευάζονταν συνήθως από το τοπικό υποκίτρινο αργιλόχωμα (κιτρινωπός αργιλωδής πηλός)¹⁵ που επέτρεπε την εξάτμιση του νερού στην εξωτερική επιφάνεια, ώστε να απορροφηθεί η θερμότητα και να διατηρείται το νερό δροσερό. Το χώμα αυτό προμηθευόταν από τον Μεσαγρό (περιοχή Μπαρού- Άγιος Θωμάς), από την Κυψέλη (περιοχή Λεόντι- Πασπάρα), από την πόλη της Αίγινας (περιοχή Κολώνα), προερχόμενο κυρίως από τους ασβεστόλιθους και μάργες (ιζηματογενή πετρώματα).

Η κύρια επεξεργασία των κανατιών γινόταν στο εργαστήρι, όπου το χώμα ριχνόταν σε ένα μεγάλο βαρέλι με κρύο νερό, ώστε να μετατραπεί σε λάσπη και μεταφερθεί σε ένα μεγάλο σουρωτό με τρύπες διαμετρήματος 80 εκατοστών, που ήταν τοποθετημένο στην σιδροστριά, μια μεγάλη σιδερένια βάση. Στη συνέχεια, το χώμα (πηλός) αφήνεται μέσα σε μια πέτρινη στέρνα ύψους 35 εκατοστών, και πλάτους 150 εκατοστών, και δημιουργούνται χαρακές για να απομακρυνθεί το νερό. Την επόμενη μέρα, ο πηλός μορφοποιείται και τροχέιται. Ο τροχός ήταν χειροκίνητος και γυρνούσε με κίνηση των ποδιών και του δεξιού χεριού. Ο πηλός κοβόταν με πολύ χοντρή κλωστή για να σχηματοποιηθεί και να τοποθετηθεί σε μεγάλους ξύλινους πάγκους, ώστε να στεγνώσει

το κανάτι. Την άλλη μέρα χρησιμοποιώντας τον ίδιο πηλό, τοποθετούνταν λαβές στα κανάτια. Μετά από τρεις ημέρες που τα κανάτια είχαν σταθεροποιηθεί, τοποθετούνταν στο καμίνι του εργαστηρίου. Το καμίνι στην Αίγινα ήταν συνήθως πέτρινο και το εσωτερικό του ήταν επενδυμένο από χαλίκι. Στο κάτω μέρος του, στο φούρνο, υπήρχε ένα πάτωμα, όπου τοποθετούνταν μικρά ξύλα, όπως αστάλαθοι, αστοιβές και πουρνάρια. Στο κύριο μέρος (εσωτερικό) τοποθετούνταν κεραμικά που ψήνονταν κατά δόσεις για 7-8 ώρες και έβγαιναν από το φούρνο την επόμενη μέρα, αφότου ο φούρνος είχε κρυώσει. Τέλος, γινόταν η διαλογή των κανατιών, καθώς μερικά έφεραν φθορές λόγω της θερμοκρασίας.¹⁶

16. Με πληροφορίες από <https://taeniko.wordpress.com>

15. Με πληροφορίες από <https://www.taathinaika.gr/>

ο4. Το Καποδιστριακό Ορφανοτροφείο

Μέσα από την πολυποίκιλη ιστορία του κτηρίου και τις μετατροπές του ως παλιόμψητο, παρουσιάζεται ο σημαντικός ρόλος που είχε για την ιστορία της Αίγινας και του Ελληνικού Έθνους. Την περίοδο που Καποδίστριας ανέλαβε τα καθήκοντα του ως Κυβερνήτης, ένα από τα κυριότερα μελήματα του στον τομέα της εσωτερικής πολιτικής ήταν η περίθαλψη και η εκπαίδευση των περιπλανώμενων και απροστάτευτων παιδιών.¹⁴ Όταν έφτασε στην Αίγινα, αναθέτει στον Επίσκοπο Κωνσταντίνο Ράμφο (1776-1871) την αποστολή εύρεσης χώρου, όπου θα στέγαζε την ιδέα ενός οργανωμένου ιδρύματος. Η Δημογεροντία της Αίγινας προσέφερε το οικόπεδο, το οποίο αγοράστηκε με χορηγίες Ελλήνων του εξωτερικού και φιλελλήνων. Μόλις ο χώρος κρίθηκε κατάλληλος, ο Βαλλιανός ανέλαβε τη μελέτη και την κατασκευή του. Το κτήριο θα οικοδομούταν στο Νοτιοανατολικό άκρο της πόλης. Η επίβλεψη των εργασιών στο κτήριο ανατέθηκε στον αδελφό του Καποδίστρια, Βιάρου Καποδίστρια (1774-1842), έκτακτο Επίτροπο Δυτικών Σποράδων.

14. Νταμουράκη, Χ., 2018, ο.π., σελ. ..40

Στα τέλη Απριλίου του 1828, οι εργασίες είχαν ήδη ξεκινήσει, επιφέροντας χρήματα στους κατοίκους του νησιού αλλά και στους πρόσφυγες. Ο Καποδίστριας συχνά επισκεπτόταν το νησί και επέβλεπε ο ίδιος το εργοτάξιο και την πορεία των εργασιών. Στις 5 Μαΐου, η «Γενική Εφημερίς της Ελλάδος» αναγγέλλει την κατασκευή «λαμπράς οικοδομής» στην Αίγινα, η οποία πρόκειται να στεγάσει τα ορφανά και άπορα παιδιά, με στόχο την εκπαίδευσή τους. Μεγάλο μέρος του οικοδομικού υλικού του προερχόταν από τα θεμέλια του ναού της Αφροδίτης στην Κολώνα, με αποτέλεσμα αργότερα αρκετοί να αποδώσουν ευθύνες τον Καποδίστρια για τη συγκεκριμένη πρακτική. Παράλληλα με τις εργασίες του κτηρίου, μεγάλη σημασία δόθηκε και στον περιβάλλοντα χώρο. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, οι κάτοικοι του νησιού είχαν παραχωρήσει ένα οικόπεδο 55 στρεμμάτων, το οποίο εκτεινόταν μέχρι τη θάλασσα και προοριζόταν για τη δημιουργία ενός κήπου, σε ένδειξη ευγνωμοσύνης προς τον Κυβερνήτη. Ο χώρος περιφράχθηκε, καλλιεργήθηκε και δεντροφυτεύτηκε με στόχο τη δημιουργική απασχόληση των τροφίμων. Στα έργα εξωραϊσμού εντάσσεται και η κατασκευή μαρμάρινου ηλιακού ρολογιού. Λίγο αργότερα, το φθινόπωρο του 1828, γίνεται και η θεμελίωση του παρεκκλησίου που είχε ζητήσει ο ίδιος ο Καποδίστριας να συμπεριληφθεί στο κτήριο, για τις θρησκευτικές ανάγκες των τροφίμων και την εκμάθηση των διδαγμάτων της χριστιανικής θρησκείας. Στις 20 Οκτωβρίου του ίδιου χρόνου, ο Αρχιερέας Αιγίνης Γεράσιμος, καταθέτει εκ μέρους του Κυβερνήτη, τον θεμέλιο λίθο, πάνω στον οποίο είναι χαραγμένη η επιγραφή: «ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ

ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΩΤΗΡΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΘΕΟΝ».

Ένα χρόνο αργότερα, το κτήριο είναι έτοιμο, με συνολικές δαπάνες 55.371 γρόσια (300.000 φράγκα). Μέρος αυτών προήλθε από συνεισφορές φιλελλήνων και Ελλήνων του εξωτερικού, ενώ το υπόλοιπο δόθηκε από το Εθνικό Ταμείο, τον ίδιο τον Καποδίστρια και τον Εϋνάρδο. Στις 6 Απριλίου έγιναν τα επίσημα εγκαίνια ενώ η λειτουργία είχε ξεκινήσει ένα μήνα πριν, στεγάζοντας ήδη 230 παιδιά, ενώ μέχρι το τέλος του μήνα είχαν μεταφερθεί από το Ναύπλιο 250 παιδιά. Περίθαλψη δέχονταν επίσης και τα ορφανά προσφυγόπουλα από διάφορες σκλαβωμένες ελληνικές περιοχές, τα παιδιά των αγωνιστών και τα παιδιά των αιχμαλώτων πολέμου.

Ο Ανδρέας Μουστοξύδης (1785-1860) διορίζεται αντικαταστάτης στην θέση του Βιάρου Καποδίστρια, δηλαδή πρόεδρος της επί του Ορφανοτροφείου επιτροπής, Διευθυντής και Έφορος του Εθνικού Μουσείου και Διευθυντής του Εθνικού Τυπογραφείου, με τα αντίστοιχα ψηφίσματα να δημοσιεύονται στην «Γενική Εφημερίδα της Ελλάδος». Κατά τη διάρκεια της θητείας του, κατάφερε μέσω της ενασχόλησης του με διάφορους τομείς, να δημιουργήσει ένα οργανωμένο κέντρο με έντονη δραστηριότητα.

Εντός του Ορφανοτροφείου λειτουργούσαν το αλληλοδιδασκτικό σχολείο, με περιεχόμενο βασισμένο στην ελληνοχριστιανική παράδοση και το Ελληνικό ή Προκαταρτικό ή Πρότυπο Σχολείο.

Πέρα από τη βασική εκπαίδευση λειτούργησαν τα εργαστήρια της βιβλιοδετικής, της ραπτικής, της ξυλουργικής, της τορνευτικής, της πλεκτικής και του τυπογραφείου. Το 1830, ο αριθμός των παιδιών ήταν 450, εκ των οποίων τα 300 παρακολουθούσαν την αλληλοδιδασκτική μέθοδο και την αρχαία ελληνική, 40 την αριθμητική, 30 την ιχνογραφία, 32 την εκκλησιαστική μουσική και όλα μαζί την κατήχηση και τη γυμναστική.¹³ Στο κτήριο δημιουργήθηκε επίσης η πρώτη βιβλιοθήκη με συγκέντρωση παλιών χειρόγραφων και βιβλίων από δωρεές των Νεοφώτιστου Δούκα, Αδαμάντιου Κοραή, Νικηφόρου Ζωσιμά και ομογενών του εξωτερικού. Σε ειδική αίθουσα φυλάσσονταν αγγεία, ειδώλια, λυχνάρια και πήλινα σκεύη από ανασκαφές. Ως προσωρινό μουσείο χρησιμοποιήθηκαν οι δύο μεγάλες στοές δεξιά και αριστερά της εκκλησίας με αρχαιολογικά ευρήματα, επιγραφές, αγάλματα, ανάγλυφα και αγγεία.

Στο τυπογραφείο εκδίδονταν εφημερίδες ελληνικές όπως η «Γενική Εφημερίδα της Ελλάδος», η «Αιγιναία» και άλλες γαλλικές όπως η «L' Abeille Grecque» και η «Courrier de la Grece», για την ενημέρωση των ευρωπαίων. Η «Αιγιναία» ήταν το 1ο επιστημονικό και φιλολογικό περιοδικό της Ελλάδας, που κάλυπτε πληθώρα θεμάτων όπως η παιδεία, η φιλολογία, η θεολογία, η ιστορία, η αρχαιολογία κ.α.

Μετά από τη δολοφονία του Καποδίστρια, τον Απρίλιο του 1832, τα λειτουργικά και οικονομικά προβλήματα αυξήθηκαν με αποτέλεσμα ο Μουστοξύδης να παραιτηθεί και τη διεύθυνση να αναλάβει ο Λευτέρης

Δεσύλλας, ενώ την επιστασία του μουσείου ο ζωγράφος Αθανάσιος Ιατρίδης (1799-1866).

Εικ. 6

05. Πολιτικές Φυλακές Αίγινας | Χαρακτηριστικά του κτηρίου

Το 1880 το κτήριο υπέστη ειδική διαμόρφωση έτσι ώστε να στεγαστούν οι φυλακές της Αίγινας, μια κατάσταση που διήρκησε 100 χρόνια, σχεδόν μέχρι τον Ιανουάριο του 1985. Μέχρι το επίσημο κλείσιμό τους, πολλοί αυτόχθονες παράγοντες είχαν ζητήσει την απομάκρυνση των φυλακών από το κέντρο της πόλης. Αντίθετα, πολλοί επαγγελματίες και βουλευτές αντιδρούσαν με το επιχείρημα ότι οι φυλακές επέφεραν κέρδος στην οικονομία του νησιού. Τον Ιανουάριο του 1985, το κτήριο των φυλακών αδειάζει χωρίς όμως να αλλάζει τίποτα, καθώς πολλοί από τους κατοίκους φοβούνται ακόμη να περάσουν από μπροστά. Μέχρι εκείνη την εποχή, η οικοδόμηση στα γύρω μέρη ήταν ανύπαρκτη.¹² Η παλιά πόλη σταματούσε στο Βόρειο Ανατολικό τμήμα των φυλακών, χωρίς καμία επέκταση. Ο μέχρι τότε τοπογραφικός χάρτης, υποδήλωνε τη νεότερη χρήση του κτηρίου, ενώ πολύ σημαντικό είναι πως δεντροφυτεμένο οικόπεδο μπροστά τους, αποσυνδέθηκε από το κτήριο που μετά τον πόλεμο, διαμορφώθηκε σε γήπεδο.

Η έλλειψη αρχιτεκτονικών σχεδίων από την εποχή που χρησιμοποιούταν ως ορφανοτροφείο, καθιστά αβέβαιη τη μελέτη για την αρχική του μορφή, καθώς έγιναν πολλές προσθήκες κατά τη χρήση του ως φυλακές. Διαφαίνονται αρκετά στοιχεία που ανήκουν στην πρώτη εποχή του κτηρίου (1828), όπως τα ιδιαίτερα κουφώματα, ο επαναληπτικός ρυθμός και η αρχιτεκτονική συνέχεια κουφωμάτων και διακοσμητικών στοιχείων. Το κτήριο χαρακτηρίζεται από την απόλυτη συμμετρία των κουφωμάτων, σε σχέση με άξονες στο μέσον

12. Βλαχάκης, Ι., 1985, «Η Δημιουργία Πόλου Κεντρικών Λειτουργιών και Κοινωνικής Ζωής στο Κτήριο και τον Κήπο του Παλαιού Ορφανοτροφείου Αίγινας», Διπλωματική Εργασία, Αρχιτεκτονική Σχολή, Παρίσι.

των περυγών. Επίσης γίνεται σαφής ο ρυθμός των κουφωμάτων που εκδηλώνεται κυρίως με τη διακόσμηση που τα περιβάλλει. Κατά συνέπεια, διαφαίνεται και η αντιστοιχία εσωτερικών και εξωτερικών όψεων σε σχέση με την αυλή καθώς και η αντιστοιχία των απέναντι περυγών. Αυτό που αρχικά εντυπωσιάζει είναι το μέγεθός του, καθώς αποτελείται από πρόσοψη 134μ και πλάγιες όψεις 82 μέτρων, εσωτερικές διαστάσεις 58x33 μέτρα, με συνολικό εμβαδόν 11.000 m², εκ των οποίων το κτιριακό σύνολο καταλαμβάνει 5.000 m².

Η πύλη εισόδου βρίσκεται στο κέντρο της πρόσοψης και οδηγεί στην αυλή, με την οποία έχει υψομετρική διαφορά 2 μέτρα. Όλες οι είσοδοι των περυγών βρίσκονται στο εσωτερικό του κτηρίου, στο ίδιο υψομετρικό επίπεδο. Στις εξωτερικές όψεις, τον ρυθμό αποδίδουν τα παράθυρα με τον διαφορετικό τους διάκοσμο, που συνήθως είναι τρία παράθυρα με αετώματα και ένα κτισμένο, όπου τα κτισμένα παράθυρα τοποθετούνται πάνω στους άξονες συμμετρίας. Οι κάθετες παραστάδες, τα υπέρθυρα και οι ποδιές είναι από λαξευμένη την τοπική πέτρα, τον πωρόλιθο. Ταυτόχρονα, από την ίδια πέτρα, σε μη λαξευμένη μορφή, είναι δομημένο ολόκληρο το κτήριο.¹³

Εξαιτίας του κεκλιμένου του εδάφους, η μισή νοτιοδυτική πλευρά και η βορειοδυτική πτέρυγα έχουν όροφο και υπόγειο. Ο υπόγειος χώρος φωτιζόταν τόσο από την εξωτερική πλευρά όσο και από την χρήση της cour anglaise.

13. Βλαχάκης, Ι., 1985, σελ. 13

Η επικοινωνία με τον πρώτο όροφο γινόταν με εξωτερικά κλιμακοστάσια, ενώ στο υπόγειο υπήρχαν είκοσι (20) θάλαμοι που επικοινωνούσαν με την cour anglaise.

Πλέον σχεδόν όλα τα παράθυρα είναι κλειστά αλλά διακρίνονται πάνω στον τοίχο αετώματα ή παραστάδες που επιβεβαιώνουν την πρώην ύπαρξη κουφωμάτων. Το μεγαλύτερο μέρος των παραθύρων είναι κτισμένα από τη μέση και κάτω, διότι ανταποκρίνονταν στις ανάγκες της φυλακής. Λίγα παράθυρα, κυρίως στην πρόσοψη, έχουν διατηρήσει την αυθεντική τους μορφή, σε θέσεις που βρισκόταν η διοίκηση και άλλες υπηρεσίες των φυλακών. Παράλληλα, έχουν ανοιχτεί πολλά επιπλέον παράθυρα, οπουδήποτε και χωρίς διάκοσμο, για τη λειτουργία των φυλακών.

Για την αρχική κατασκευή είχαν χρησιμοποιηθεί κατεργασμένοι και λαξευμένοι πωρόλιθοι¹⁴, ενώ υπάρχουν ζώνες ένθετων κεραμικών στοιχείων. Η στέγη στηρίζεται σε ξύλινους φορείς με επικάλυψη βυζαντινών κεραμιδιών. Τα εσωτερικά κτήρια, μεταγενέστερης κατασκευής είναι είτε από οπλισμένο σκυρόδεμα, είτε από συμπαγείς οπτόπλινθους και κατά κανόνα έχουν επίπεδα δώματα από τα οποία γινόταν ο έλεγχος των πτερύγων της αυλής.

Συμμετρικά εκατέρωθεν της εκκλησίας (κτισμένης το 1828, ως μέρος του αρχικού συνόλου) βρίσκονται δύο μεγάλοι στεγασμένοι χώροι, ίδιων διαστάσεων. Οι Βορειοανατολικές πλευρές τους

έχουν μεταγενέστερα κουφώματα αλλά οι μεγάλοι πάχους πέτρινοι τοίχοι τους φαίνονται παλαιότεροι. Οι νοτιοδυτικές πλευρές του έχουν ενσωματωμένες στον τοίχο από τέσσερα (4) υποστυλώματά πέτρινης τετράγωνης διατομής, βοεκ., με ύψος 4,75μ., με κιονόκρανα τοποθετημένα και ισαπέχοντα, που συγκρατούν δίκλιτες στέγες, κλίσης 300.

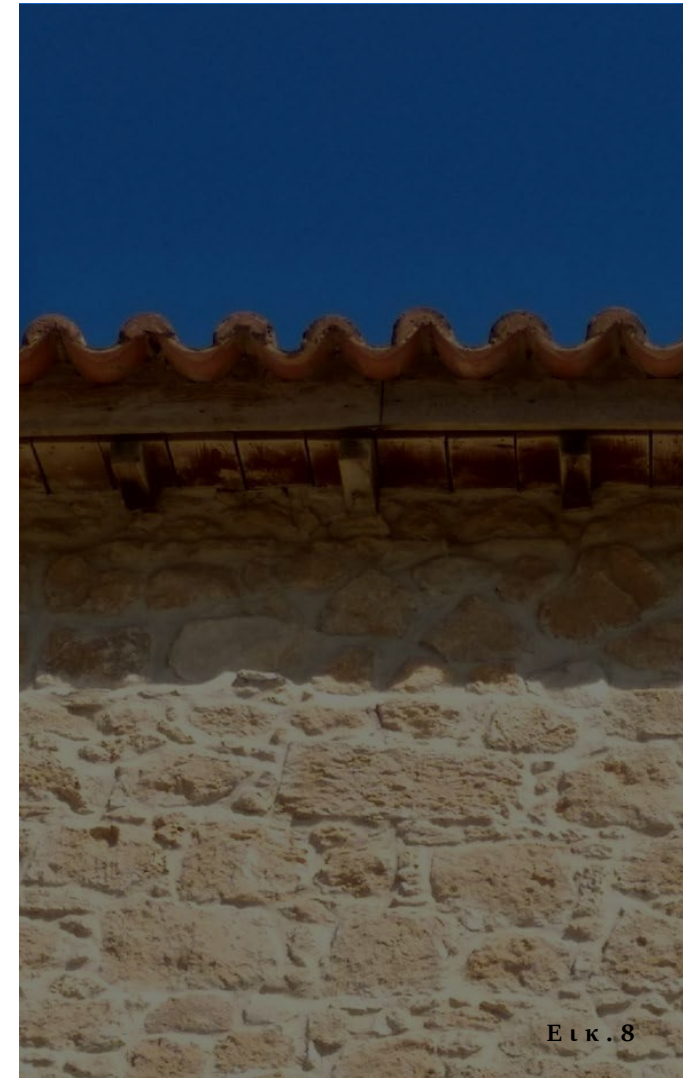

14..Νταμουράκη, Χ., 2018, ο.π., σελ .48

ο6. Χρήσεις του κτηριου | Μελλοντικές προτάσεις

Με το πέρασμα των χρόνων, το μεγαλύτερο Ελληνικό δημόσιο κτίριο της εποχής απέκτησε διάφορους ρόλους, με καθέναν τους να αφήνει πίσω του αρχιτεκτονικά κατάλοιπα. Η αρχική του χρήση ως ορφανοτροφείο διήρκησε μια πενταετία (1829- 1834), οπότε, μετά το θάνατο του Καποδίστρια, παραμελήθηκε λόγω έλλειψης πόρων και παράκμασε. Αργότερα, χρησιμοποιείται από τη Σχολή Ευέλπιδων για ένα σύντομο διάστημα 3 ετών (1834-1837), ενώ παράμεινε κενό κατά την επόμενη τριετία (1837-1841). Το 1841 λειτουργεί για κάποιους μήνες ως Λοιμοκαθαρτήριο, όμως ξαναεγκαταλείπεται για περίπου 20 έτη, μέχρι το 1860 που λειτουργεί ως Φρενοκομείο, μέχρι το 1866. Διαφαίνεται πως το κτήριο χρησιμοποιούνταν ανάλογα με τις ανάγκες και τους οικονομικούς πόρους της κάθε εποχής, διατηρώντας όμως, χρήσεις συνυφασμένες με τραυματικά γεγονότα. Την ίδια χρονιά, μέρος του χρησιμοποιείται ως προσφυγικό κατάλυμα, κυρίως προσφύγων από την Κρήτη. Ακολουθεί ένα διάστημα 10 ετών που παραμένει αχρησιμοποίητο, μέχρι το 1880 που αποφασίζεται να μετατραπεί σε Φυλακές Πολιτικών Κρατουμένων. Από τότε και για 104 χρόνια, υπάρχει επιβάρυνση του κτιρίου με προσθήκες και μετατροπές που να διευκολύνουν την επιλεγμένη χρήση. Ωστόσο όμως έγιναν ανεπανόρθωτες φθορές και λανθασμένες (ή ανεπιτυχείς) επεμβάσεις, τόσο στις εξωτερικές και εσωτερικές όψεις, όσο και στο εσωτερικό του. Μετά την απομάκρυνση των Φυλακών από την Αίγινα, το κτήριο παράμεινε κενό μέχρι το 1990, οπότε χρησιμοποιήθηκε από το Ελληνικό Κέντρο Περιθαλψής Άγριων Ζώων

(ΕΚΠΑΖ), επιβαρύνοντας το ακόμη περισσότερο. Σήμερα, το κτήριο παραμένει προσωρινά κενό αλλά ταυτόχρονα, αρνητικά φορτισμένο από τις χρήσεις που εντάχθηκαν σε αυτό.

Εικ. 8

Πλέον, το τρίπτυχο των Καποδιστριακών κτηρίων, του Κυβερνείου (1803), του Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου και του Κεντρικού σχολείου-Εϋνάρδιου, αποτελεί μέρος ενός συνόλου κτηρίων-μνημείων, που συνδέονται άμεσα με την ίδρυση του σύγχρονου Ελληνικού Κράτους. Και τα τρία κτήρια έχουν κριθεί διατηρητέα και συγκεκριμένα το Ορφανοτροφείο έχει παραχωρηθεί πλέον στο Υπουργείο Πολιτισμού με σκοπό την αποκατάστασή και συντήρησή του.

Μέχρι τη σημερινή του κατάσταση εγκατάλειψης, έχουν γίνει διάφορες προτάσεις διαμόρφωσης από δημόσιους φορείς, με περισσότερο αξιοσημείωτες τις παρακάτω. Το 1995, το Κρατικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο ενέκρινε το κτιριολογικό πρόγραμμα για τη δημιουργία ενός «Διαχρονικού μουσείου» στο χώρο. Η μελέτη πρότεινε την αποκατάσταση του κελύφους του κτηρίου, τόσο εσωτερικά, όσο και εξωτερικά¹⁵, καθώς και την ανακατασκευή της τάφρου και των γεφυρών που υπήρχαν για την επικοινωνία των χώρων του υπογείου. Σεβόμενοι τη μνήμη των φυλακών, υπήρξε πρόβλεψη διατήρησης της πορείας προς το Πειθαρχείο και του «Γολγοθά», σημείο συγκέντρωσης των κρατουμένων πριν τη εκτέλεση. Στους μουσειακούς χώρους, θα λειτουργούσαν αίθουσες έκθεσης του Αρχαιολογικού Μουσείου, με εκθέματα από προϊστορικούς χρόνους μέχρι τους ρωμαϊκούς καθώς και εκθέματα του Βυζαντινού μουσείου. Το Μουσείο Νεότερου Πολιτισμού θα πρόβαλλε εκθέματα από το Ορφανοτροφείο, την αρχιτεκτονική και πολεοδομική εξέλιξη κατά

τα Καποδιστριακά χρόνια καθώς και τα Αρχεία του Ιωάννη Καποδίστρια και του μουσείου των Φυλάκων.

Εικ. 9

15..Νταμουράκη, Χ., 2018, ο.π., σελ .50

BEHIND

**OPEN
PROPOSAL**

BARS

07.

Περιγραφή της πρότασης
Behind Open Bars

Η σχεδιαστική πρόταση **Behind Open Bars** στοχεύει κυρίως στην απενοχοποίηση του κτιρίου του καποδιστριακού Ορφανοτροφείου -Φυλακών Αίγινας, στην αποδοχή και προβολή της δύσκολης πολιτιστικής κληρονομιάς και μνήμης και στην θετική επανεγγραφή του συγκεκριμένου τοπόσημου στην πόλη της Αίγινας. Επιπλέον, η συγκεκριμένη μελέτη αποσκοπεί στην διατήρηση, επανάχρηση και ανάδειξη του Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου- Φυλακές Αίγινας, μέσω δύο σκελών, μιας βιωματικής μουσειακής ενότητας και ενός πολιτιστικού κέντρου. Επιπλέον, αναλαμβάνει να προβάλλει την Ιστορία των Πολιτικών Φυλακών Αίγινας, αποκαθιστώντας μερικούς από τους χώρους φυλάκισης, διατηρώντας τα ακτινογραφήματα των ανθρώπων υπό κράτηση και δημιουργώντας νέους τρόπους προβολής της δύσκολης μνήμης.

Βασικότερος σκοπός μας αποτέλεσε η διαμόρφωση ενός βιωματικού μουσειακού συνόλου που να προβάλλει τόσο την πολυτάραχη ιστορία του κτηρίου ανά τα χρόνια, από το ξεκίνημά του ως Καποδιστριακό Ορφανοτροφείο, μέχρι και τη μεγαλύτερη σε διάστημα χρήση του, ως Πολιτικές Φυλακές Αίγινας, όσο και πτυχές της Ιστορίας της Αίγινας, από τα αρχαϊκά χρόνια μέχρι το παρόν και το μέλλον. Ταυτόχρονα, στοχεύουμε στην ομαλή ένταξη του κτιρίου στην καθημερινότητα του κέντρου της Αίγινας καθώς εκείνο ανοίγεται στο κοινό.

Η επανάχρηση και παρουσίαση της πολυτάραχης ιστορίας σωφρονιστικών ιδρυμάτων, στρατοπέδων συγκέντρωσης του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και χώρων μνήμης αποτελεί μια περίπλοκη διαδικασία, βασισμένη στην εμπειρία, τη μνήμη και τον αντίκτυπό της στην κοινωνία. Σκοπός της παρούσας μελέτης αποτελεί η παρουσίαση και επανένταξη του φορτισμένου με αρνητικό πρόσημο Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου-Πολιτικές Φυλακές Αίγινας στην Αιγινήτικη κοινωνία.

Η μελέτη, σε πρώτο στάδιο βασίστηκε στην έρευνα χώρων δύσκολης πολιτιστικής κληρονομιάς και το πώς αντιμετωπίζονται σχεδιαστικά, τόσο ως προς τον ίδιο το χώρο όσο και ως προς τα γεγονότα και καταστάσεις που περιγράφουν. Το κτήριο του Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου φέρει μια πολυσήμαντη και πολυτάραχη ιστορία, που συνδέεται και αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της Αιγινήτης Ιστορικής εξέλιξης. Το γεγονός αυτό διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στη μελέτη του σχεδιασμού, ο οποίος βασίστηκε **στη δημιουργία μιας ιστορικής διαδρομής στο χρόνο, που όμως δεν είναι γραμμική αλλά συνδυάζει παρελθόν-παρόν- μέλλον με τον ίδιο τρόπο που συνδέεται η ιστορία της Αίγινας με εκείνη του κτηρίου του κτηρίου και των χρήσεων του.**

Σχετικά με το πολιτιστικό τμήμα του κτηρίου, αρχικά δόθηκε έμφαση **να μελετηθούν και να συμπεριληφθούν οι λειτουργίες που αναπτύχθηκαν κατά τα Καποδιστριακά χρόνια στο κτήριο.** Πιο συγκεκριμένα, σχηματίστηκε πρότυπη βιβλιοθήκη, με σπάνια χειρόγραφα και βιβλία, αίθουσες διδασκαλίας και πρακτικής των παραδοσιακών αιγινήτικων τεχνικών (αγγειοπλαστική, αιγινήτικα κανάτια, κέντημα κοπανέλι), και αίθουσα ομιλιών -εκδηλώσεων. **Παράλληλα, σημαντικό ρόλο στον σχεδιασμό διαδραμάτισαν η τοπικότητα της Αίγινας, τα χρώματα, τα υλικά.**

Η κεντρική ιδέα του σχεδιασμού βασίστηκε στη βιωματικότητα του κάθε χώρου. Εκμεταλλευόμενοι την αυστηρότητα, την καθολική γεωμετρία και το ύψος του κτηρίου, δημιουργήθηκαν διαδρομές και επίπεδα, αναδεικνύοντας νέες οπτικές του χώρου.

Στο μουσειακό χώρο, οι έννοιες που μας απασχόλησαν να μεταφέρουμε μέσω του σχεδιασμού ήταν η μνήμη- ιστορική και δύσκολη-, η προβολή αλλά και η αυτοπροβολή και αυτοκριτική, η αβεβαιότητα η υποχρέωση, το αναπόφευκτο.

Ο σχεδιασμός των δύο σκελών συνδέεται στο σημείο όπου ο άνθρωπος από παρατηρητής γίνεται συμμετοχος στη διαδικασία της μνήμης και, αργότερα, στο πολιτιστικό σκέλος, παίρνει τη θέση των εκθεμάτων, προβάλλεται ο ίδιος. Ειδικότερα, αυτό συμβαίνει είτε μέσω χειροτεχνικών διεργασιών (εργαστήρια κεραμικής) είτε μέσω του σχεδιασμού υπερυψωμένων τμημάτων, που τον τοποθετούν στο προσκήνιο.

Η εννοιολογική σύγκλιση των χώρων -μουσειακού και πολιτιστικού προβάλλεται με σχεδιαστικές αντιθέσεις εννοιολογικού χαρακτήρα καθώς το μουσειακό σκέλος της περιόδου των φυλακών νοηματοδοτείται με την κάθοδο και την απουσία φωτός, ενώ στο υπόλοιπο του κτιρίου χρησιμοποιείται η ανύψωση προς το φως και οι φυγές προς το εξωτερικό του κτηρίου γίνονται απτές και “προσβάσιμες”.

08.

ARRANGING THE SPACE

Οργανώνοντας το χώρο

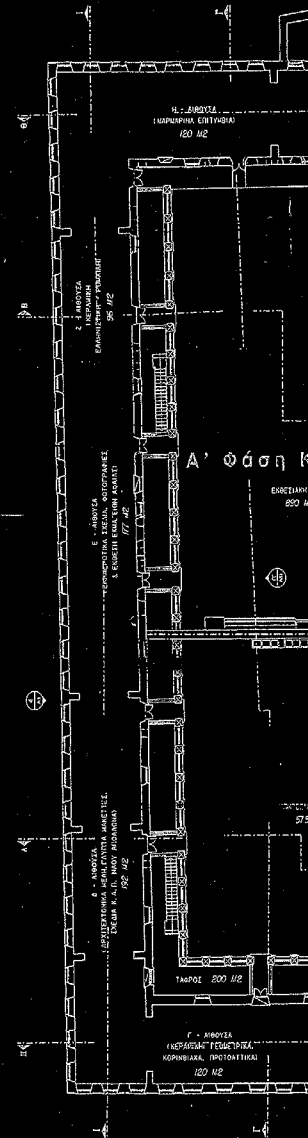

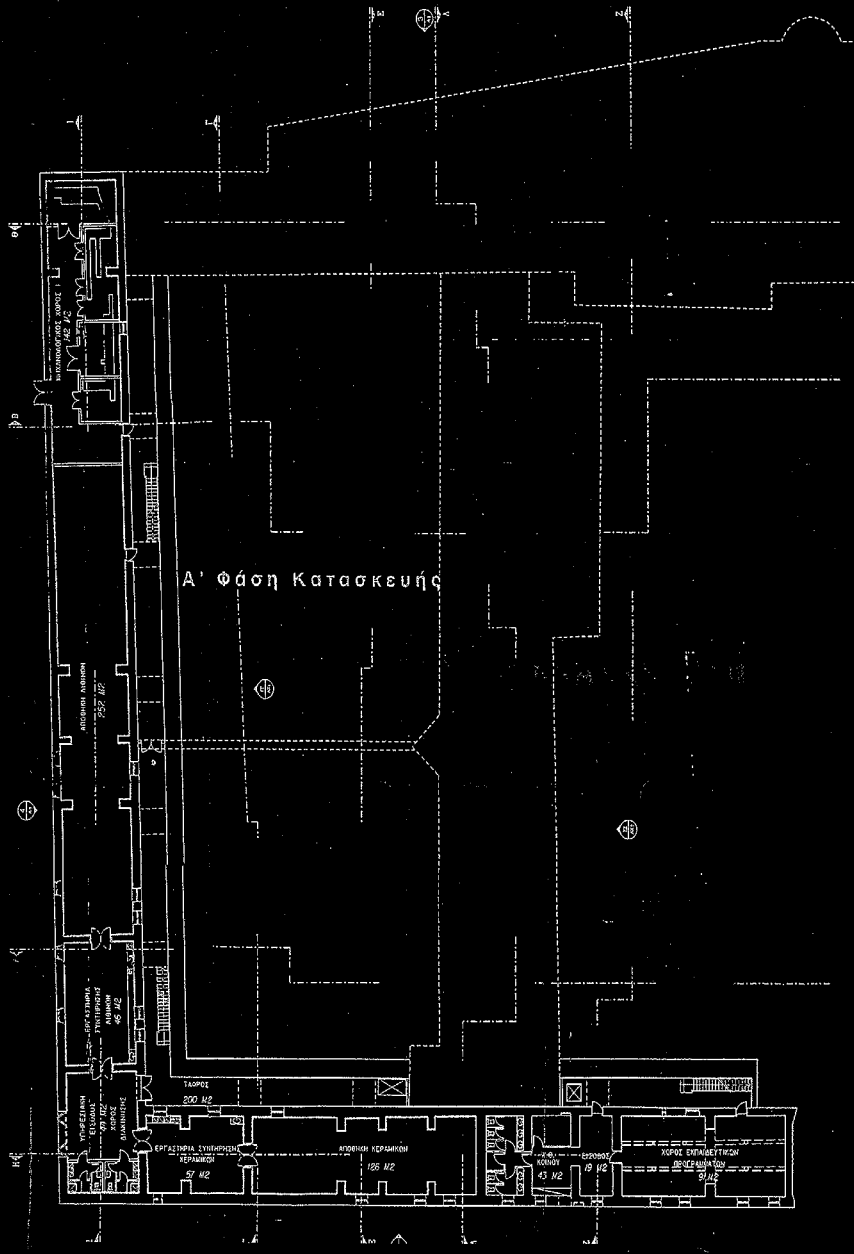
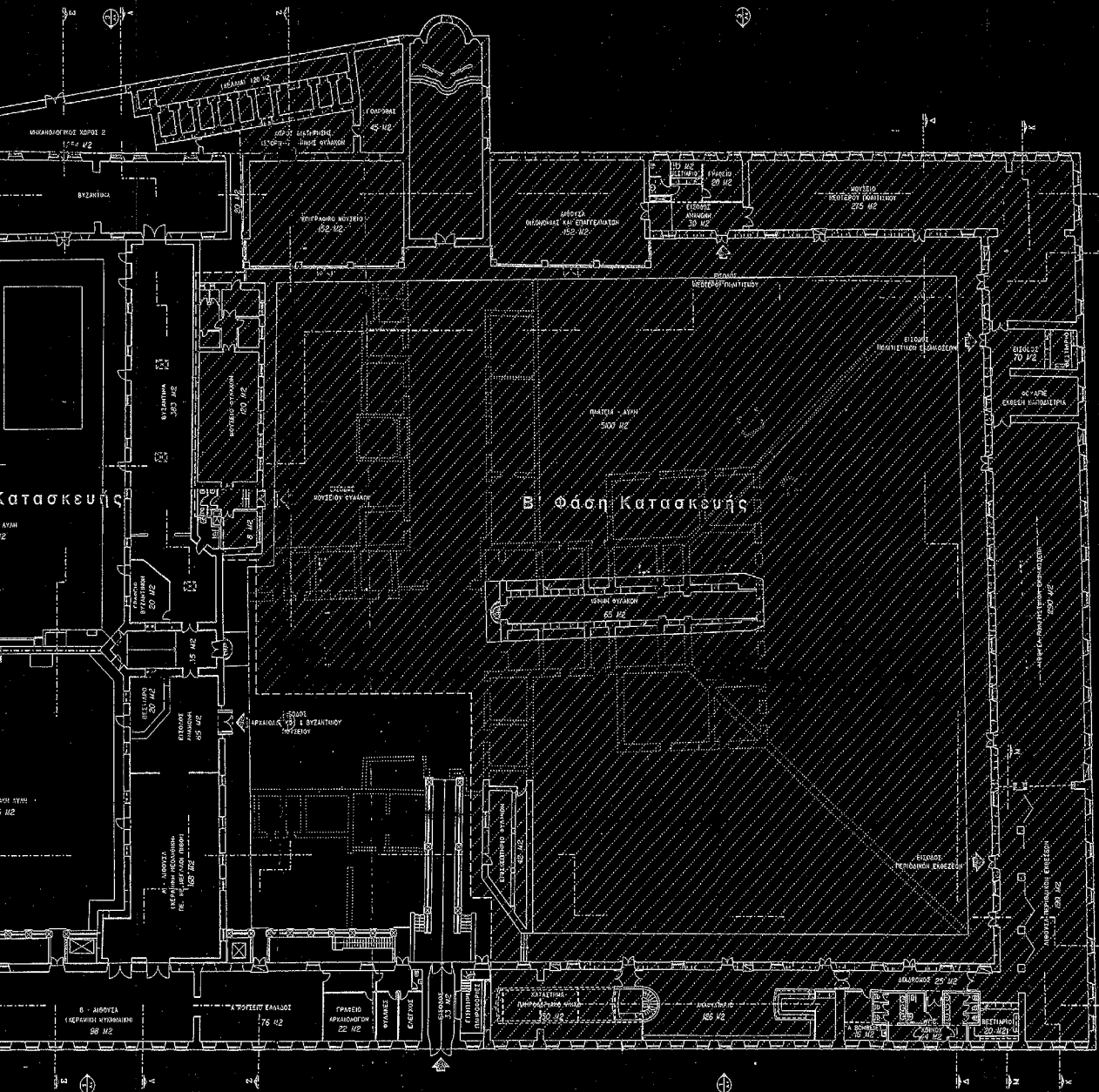
Αρχικοί Προβληματισμοί | Δυσκολίες

Ξεκινώντας τη μελέτη και έρευνα για το Καποδιστριακό Ορφανοτροφείο, ένα τόσο σημαντικό και πολυδιάστατο κτήριο στο κέντρο της Αίγινας, μας διακατείχε ενθουσιασμός. Η αναζήτηση των αρχιτεκτονικών σχεδίων του κτηρίου είχε ξεκινήσει αρκετό διάστημα πριν την αρχή της μελέτης. Μετά από την καθοδήγηση της επιβλέπουσας καιτηγήτριας και επισκεπτόμενοι τους αρμόδιους φορείς, δεν καταφέραμε να εντοπίσουμε σχέδια του Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου, δηλαδή της αρχικής περιόδου του 1828. Τα σχέδια που τελικά αποτέλεσαν σφετηρία για τη μελέτη μας, ήταν σχέδια από τα αρχικά στάδια της μελέτης του χώρου, με σκοπό την επανάχρηση του ως Διαχρονικό Μουσείο Αίγινας (Εικονιζόμενη Κάτοψη) Μέσω του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, της Διευθυνσης Μελετών και Εκτέλεσης Έργων Μουσείων και Πολιτιστικών Κτηρίων, συγκεκριμένα του τμήματος Έργων Μουσείων και Πολιτιστικών Κτηρίων, λάβαμε πρόσβαση σε πιο πρόσφατα σχέδια μελέτης. Ειδικότερα, τα σχέδια υπάγονταν στο έργο “Οικοδομικές και Η/Μ εργασίες για τη λειτουργία της Αίθουσας πολιτιστικών εκδηλώσεων και περιοδικών εκθέσεων στο Διαχρονικό Μουσείο Αίγινας (Κτίριο Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου Αίγινας)”, του Αρχιτεκτονικού γραφείου Δοξιάδη.

Στα αρχικά ακόμη στάδια της έρευνας παρατηρήσαμε πως ένα από τα βασικά μειονεκτήματα που καλούμασταν να αντιμετωπίσουμε ήταν το γεγονός πως δεν γνωρίζαμε την ακριβή κατάσταση τόσο του κτηρίου (εσωτερικά) αλλά και των κελιών της απομόνωσης και των ακιδογραφημάτων. Μέσω φωτογραφικού υλικού και βίντεο καταφέραμε να αποκτήσουμε μια αρχική εικόνα για την κατάσταση του κτηρίου καθώς και τον τρόπο αντιμετώπισης του.

1. Κάτοψη Ισογείου

2. Κάτοψη Υπογείου

Βασικές Λειτουργίες

Μουσειακό/ Εκθεσιακό συνεχές, προβάλλοντας τις εξελικτικές φάσεις της Ιστορίας και του πολιτισμού της Αίγινας σε συνδιασμό με τις διαφορετικές περιόδους του κτηρίου.

Κεντρική είσοδος, Πωλητήριο εισητηρίων, Info Point

Πωλητήριο Μουσειακού Χώρου

Αίθουσες Παραδοσιακών Τεχνών, Κεραμικής

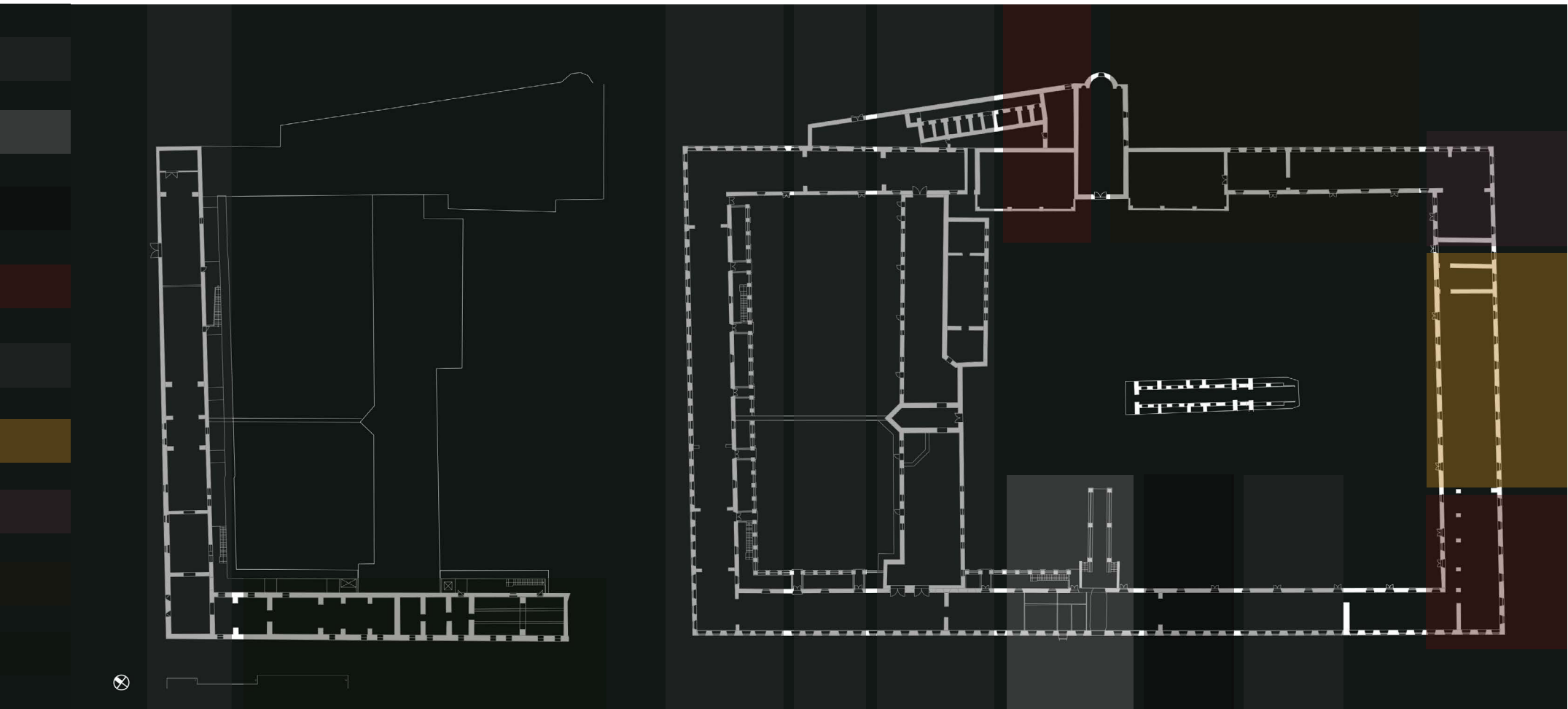
Χώρος Εστίασης/ Καφέ-Μπαρ, με εσωτερικές/ εξωτερικές διαμορφώσεις

Βιβλιοθήκη Καποδιστριακού αρχείου, Γραφεία Συντηρησης και σπάνιων εγγραφών

Αναγνωστήριο- Χώρος

Χώρος εκδηλώσεων, Χώρος Αναμονής- Foyer, Καμαρίνια-Παρασκήνια

Αποθηκευτικοί Χώροι Αρχαιολογικών ευρημάτων και Πολιτιστικού Κέντρου

Βασικές Λειτουργίες
Αύλειου χώρου

Αυλή Μουσειακού χώρου, περάσματα, χώροι

Εξωτερική συνέχεια της Μνήμης των Φυλών

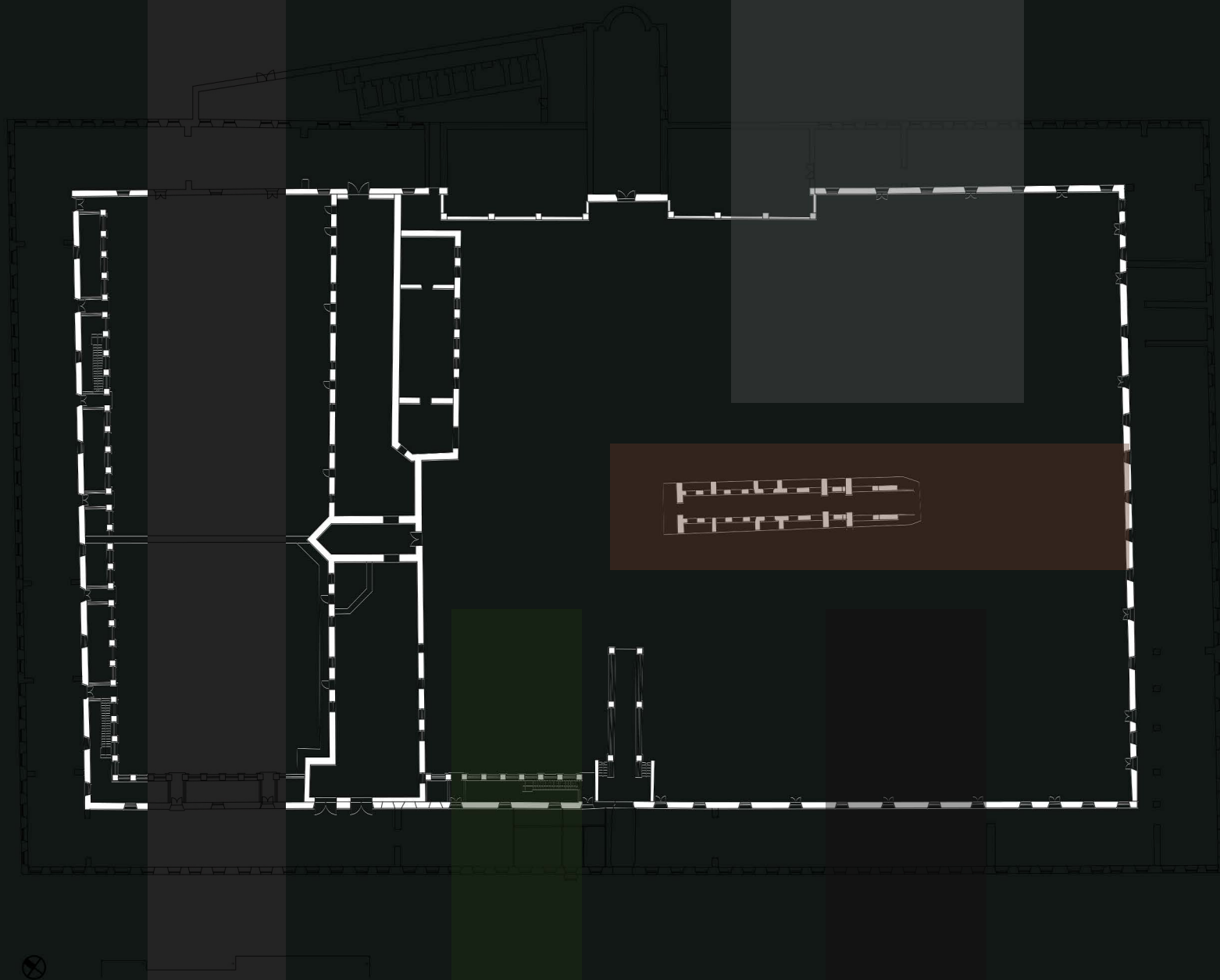
Χώρος Φύτευσης επισκεπτών

Εξωτερική διαμόρφωση χώρου εστίασης

Εξωτερικός χώρος εκδηλώσεων

οι στάσεις

κων

09.

PLANNING THE SPACE

Σχεδιάζοντας το χώρο

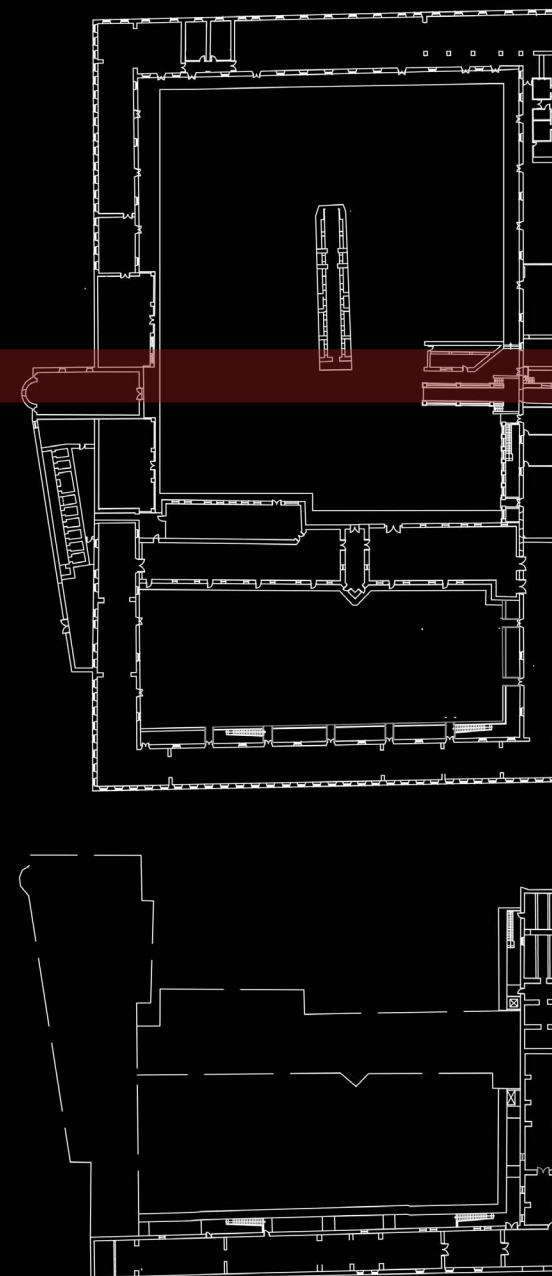

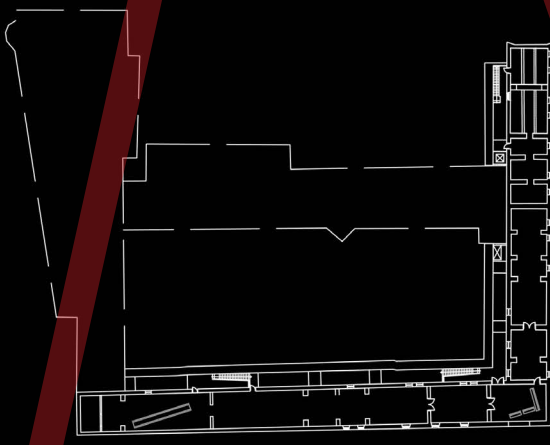
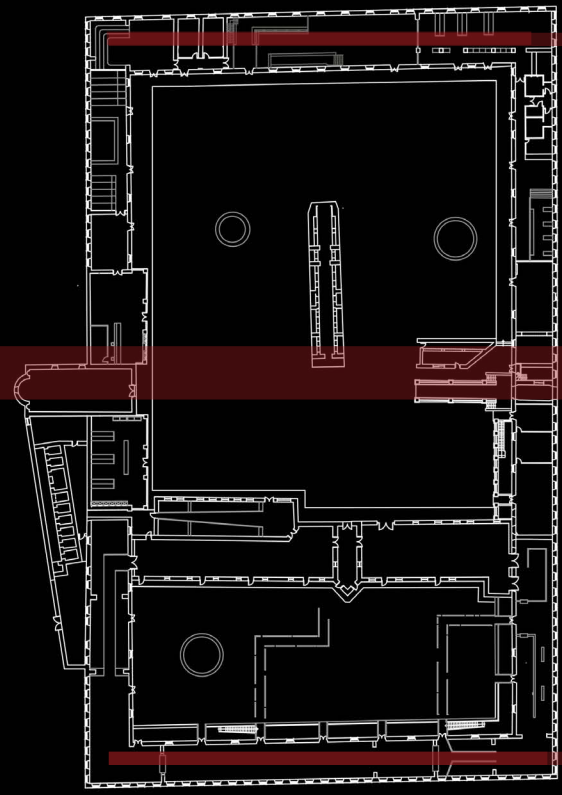
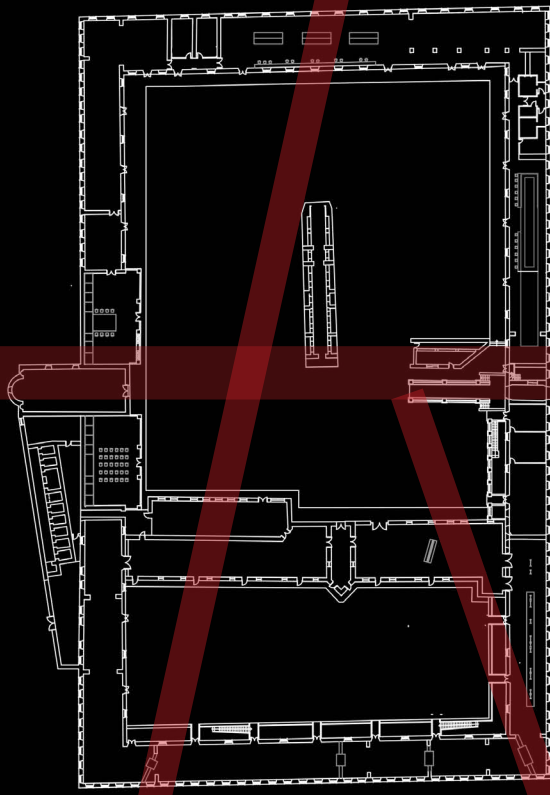
Η εξελικτική διαδικασία του σχεδιασμού βασίστηκε τόσο στις ορισμένες χρήσεις του κτηρίου, όσο και στο **βιωματικό χαρακτήρα** που στοχεύαμε να αποδοθεί.

Ξεκινώντας από τη λογική του διαχωρισμού του προαύλιου χώρου των φυλακών σε άξονες, προσπαθήσαμε να δημιουργήσουμε χώρους που διαταρράσουν την ισορροπία και γεωμετρία του κτηρίου.

Στη συνέχεια της μελέτης, παρατηρώντας το ύψος του κτηρίου, δοκιμάσαμε να διασπάσουμε τη γεωμετρία του όγκου του, ακολουθώντας και ενισχύοντας τη γεωμετρία του. Εγιναν δοκιμές για τη δημιουργία επίπεδων με διάφορα ύψη, με σκοπό είτε την αίσθηση αποκλισμού (στο μουσειακό χώρο), είτε την παροχή οπτικών φυγών (στο πολιτιστικό Κέντρο).

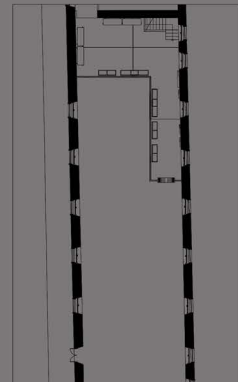
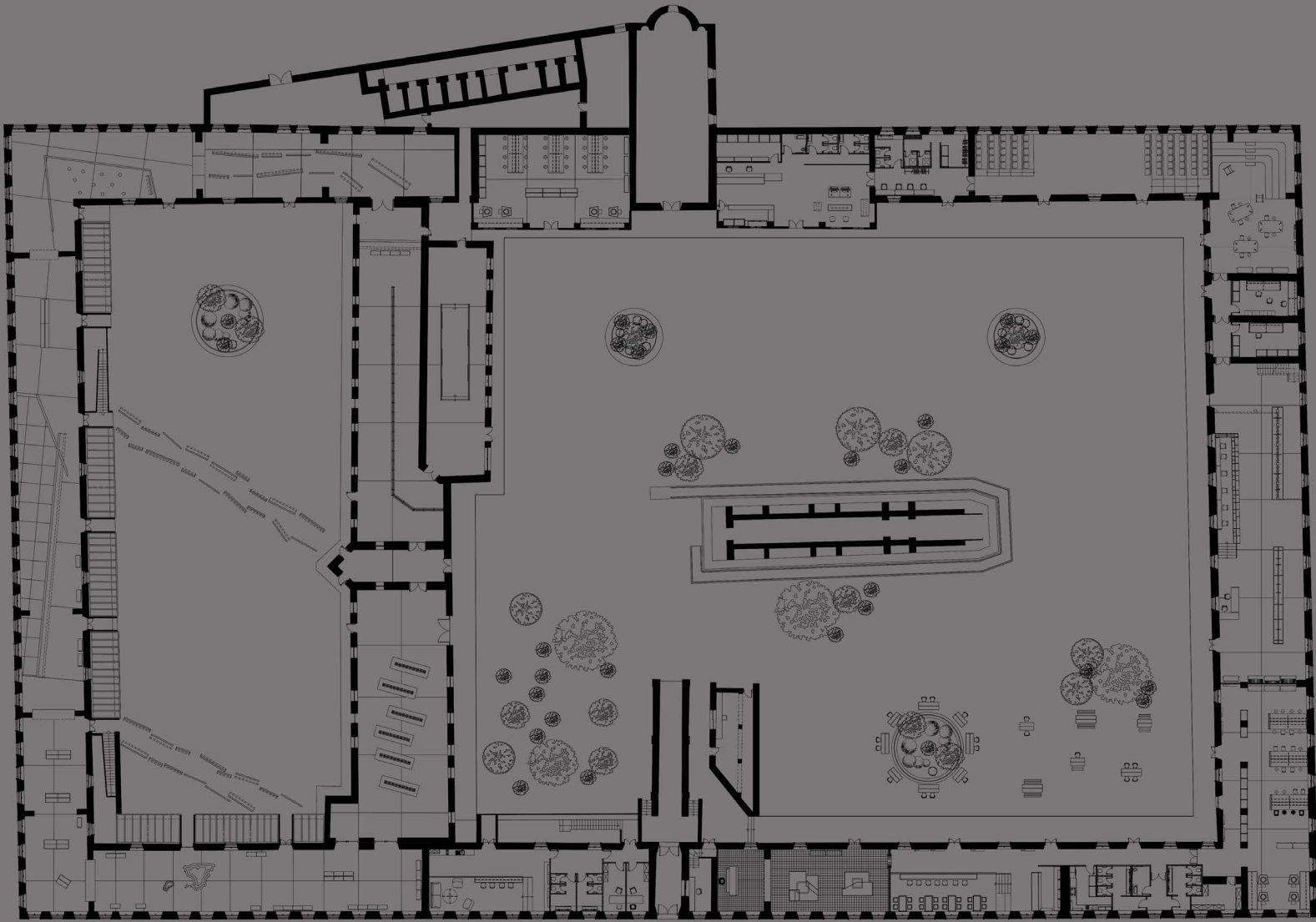
09. Thinking Evolution

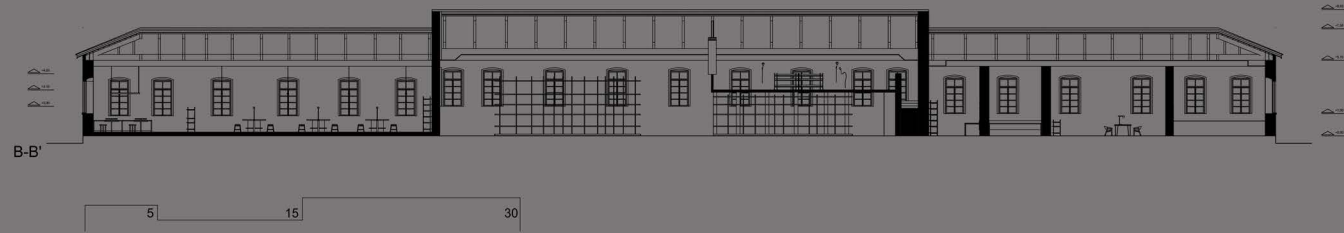
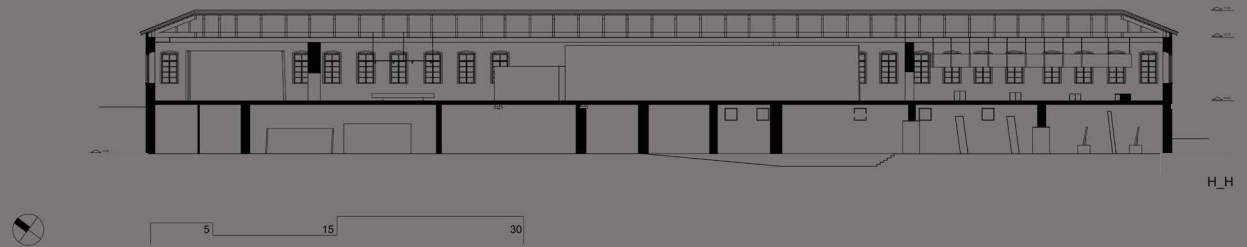

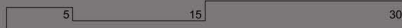
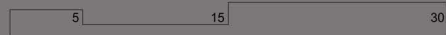
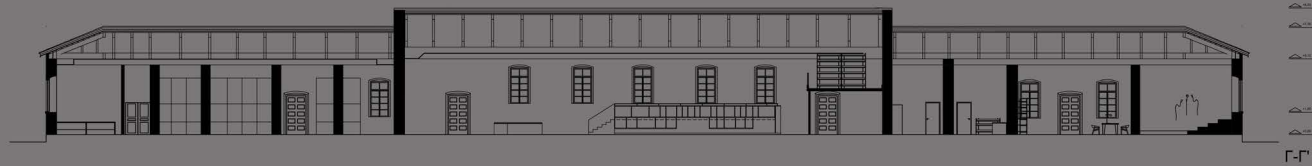
Οριστική Κάτοψη
Κλίμακας 1:25

Οριστικές Τομές
Κλίμακας 1:25

Οριστική Κάτοψη
Κλίμακας 1:25

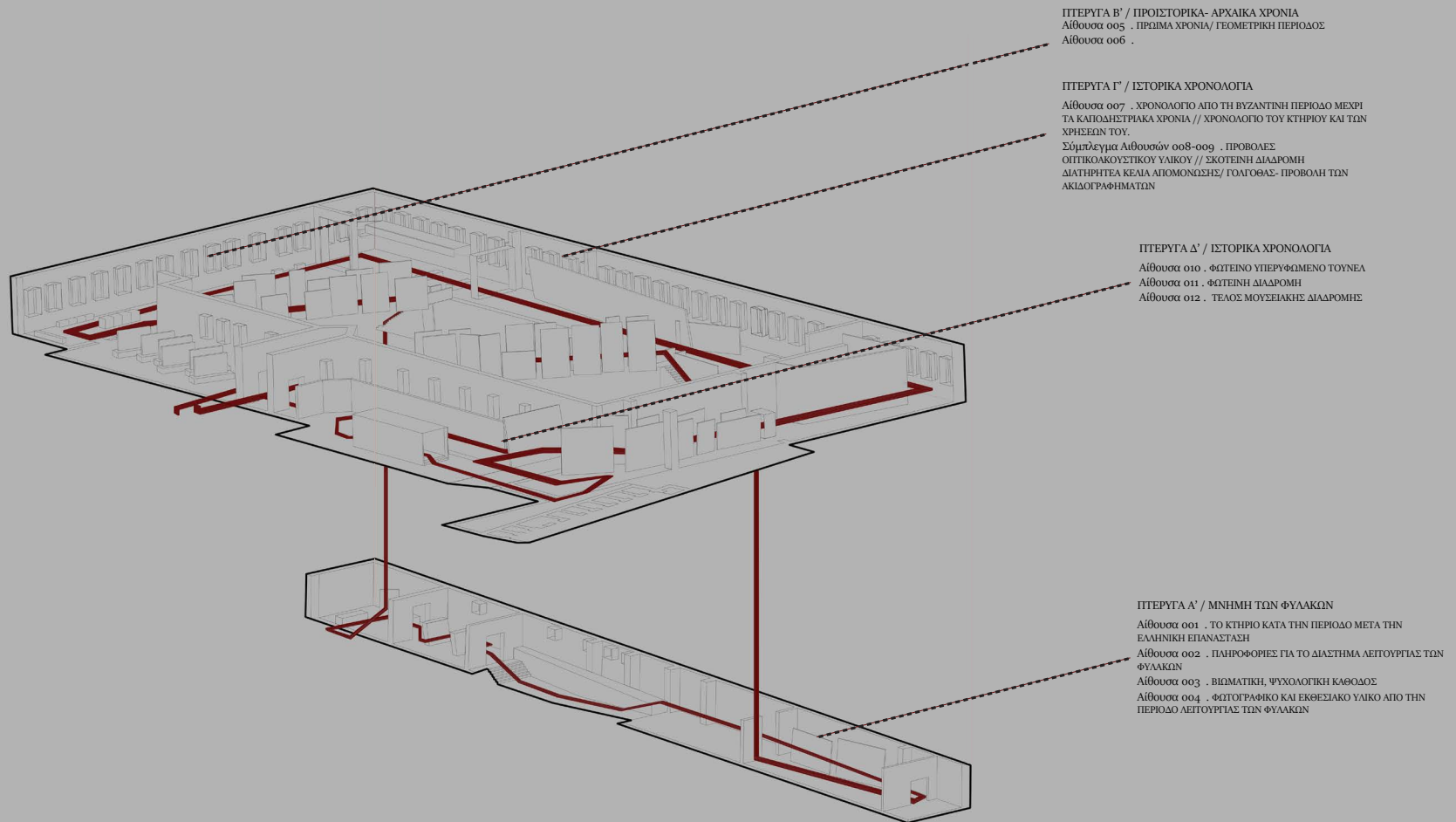
010.
Διαχρονικό Βιωματικό
Μουσείο Αίγινας |
Περιγραφή της Μουσειακής
Διαδρομής

Το Διαχρονικό και Βιωματικό μουσείο Αίγινας ακολουθεί και συνεκφέρει την αρχαία και νεότερη ιστορία της Αίγινας με την πολυτάραχη ιστορία του Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου. Ο μουσειακός χώρος αναπτύσσεται με βάση την εμπειρική διάσταση της επίσκεψης και, συνακόλουθα, προτάσσει τη βιωματικότητα με την παράθεση εκθεμάτων και φωτογραφικού υλικού. Πιο συγκεκριμένα, καταλαμβάνει τη Δυτική Πτέρυγα του κτηριακού συνόλου, συμπεριλαμβανομένου του χαμηλού ενδιαμέσου κτηρίου καθώς και της Βορειοδυτικής Πτέρυγας του υπογείου. Στο χώρο του Καποδιστριακού κτηρίου, η πρόσβαση γίνεται από την κεντρική είσοδο, απ' όπου, διασχίζοντας την αυλή, διακρίνεται η αρχή του μουσειακού χώρου στο κέντρο του Δυτικού κτηριακού συνόλου.

Αφετηρία αποτελεί το ενδιαμέσο πολυγωνικό κτίριο, απ' όπου ο επισκέπτης υποβάλλεται σε μια "αναγκαστική" πορεία-διαδρομή, διασχίζοντας μέρος του αύλειου χώρου, που τον οδηγεί στην κάθοδο, χάνοντας σχεδόν το φως, όπως και οι κρατούμενοι των Φυλακών της Αίγινας.

Φτάνοντας στην Α' ΠΤΕΡΥΓΑ, εισερχόμενος στην Αίθουσα 001 (144 m²), ο επισκέπτης λαμβάνει πληροφορίες για τα πρώτα χρόνια του κτηρίου σε συνδυασμό με την Ελληνική Επανάσταση του 1821. Στο Βορειότερο σημείο του υπογείου, βρίσκεται και διατηρείται ο χώρος- κελί που φυλακίστηκε ο Αγωνιστής της Ελληνικής Επανάστασης, Νικηταράς. Πιο συγκεκριμένα, επί Καποδίστρια και Όθωνα ανήκε στο Κόμμα των Ναπαίων (Ρωσόφιλων). Η Ελληνική Κυβέρνηση, φοβούμενη ότι το ρωσόφιλο Κόμμα επεδίωκε να αντικαταστήσει τον Βασιλιά Όθωνα με κάποιον Ρώσο Πρίγκιπα, συνέλαβε το Νικηταρά το 1839 και τον καταδίκασε, σε ενάμιση χρόνο φυλάκιση, την οποία εξέτισε στις Φυλακές της Αίγινας.

Συνεχίζοντας στη σκοτεινή Αίθουσα 002 (100 m²), ο επισκέπτης πληροφορείται για το διάστημα λειτουργίας των Πολιτικών Φυλακών. Δυο προβολείς από την οροφή του χώρου, προβάλλουν στο πάτωμα, καθιστώντας την προβολή τη μοναδική πηγή φωτός του χώρου.

Αργότερα, στην Αίθουσα 003 (134 m²), ο επισκέπτης υποβάλλεται σε μια βιωματική, ψυχολογική κάθοδο, πολυαισθητηριακού χαρακτήρα, όπου συμμετέχουν η όραση, η αφή και η ακοή του. Η κάθοδος, ένας λάκκος με χώμα, προσομοιάζει τη σταδιακή παρακμή του κτηρίου με τη μετατροπή του σε χώρους φυλάκισης, αναπαριστώντας τη σταδιακή αλλοίωση και στιγματισμό του. Η πορεία του επισκέπτη δυσχεραίνεται, νιώθοντας αβεβαιότητα. Στην Αίθουσα 004 (129 m², αποτελούμενη από 2 χώρους), λαμβάνει πληροφορίες κυρίως από φωτογραφικό υλικό για τα χρόνια λειτουργίας του κτηρίου ως φυλακή, τις αλλαγές που υπέστη καθώς επίσης προβάλλονται μερικά από τα αντικείμενα των κρατουμένων.

Προκειμένου να συνεχιστεί η διαδρομή, ο επισκέπτης εξέρχεται της αίθουσας 004 και ακολουθεί τη στενή σκάλα, οπότε η ξαφνική έκθεση του στο φυσικό φως, προσομοιάζει με το συναίσθημα της σταδιακής απελευθέρωσης που ακολουθεί τη φυλάκιση. Υποβάλλεται όμως και πάλι σε μια αναγκαστική εξωτερική πορεία προς την Β' ΠΤΕΡΥΓΑ. Εισερχόμενος στη Β' ΠΤΕΡΥΓΑ,

ο επισκέπτης βρίσκεται στην Αίθουσα 005 (215 m²), που εκθέτει κυρίως μικρό-αντικείμενα (αγγεία, ειδώλια, κοσμήματα) και πληροφορίες των Πρώιμων χρόνων της Αίγινας, καθώς και κεραμικά Γεωμετρικά (Γεωμετρική Περίοδος 900-700 π.Χ.), Κορινθιακά (Πρωτοκορινθιακή περίοδος 720-630 π.Χ.), πρωτοαττικά (700-630 π.Χ.). Συνεχίζοντας στην ίδια αίθουσα, έχει τοποθετηθεί ένας τρισδιάστατος χάρτης της Αίγινας και των γύρω νήσων (Μονή, Αγκίστρι) όπου προβάλλονται οι μετακινήσεις του Αιγινίτικου πληθυσμού ανά τα χρόνια (Περιοχή της Κολώνας, Πόλη της Αίγινας, Παλαιοχώρα) καθώς και οι ρυθμοί αύξησης του πληθυσμού στο νησί. Προχωρώντας στην Αίθουσα 006 (136 m²), ο επισκέπτης περιηγείται ανάμεσα σε αρχιτεκτονικά μέλη και μεγαλύτερα ευρήματα από τον Ναό της Αφάιας και τους πρώιμους οικισμούς στην περιοχή της Κολώνας.

Ακολουθεί η Γ' ΠΤΕΡΥΓΑ, ξεκινώντας με την Αίθουσα 007 (288 m²), η οποία χωρίζεται σε δύο μέρη. Ο επισκέπτης έρχεται αντιμέτωπος με έναν επικλινή ψηλό τοίχο, ο οποίος χωρίζει την Αίθουσα σε δύο ζώνες, που όμως ενώνονται

νοηματικά και πραγματικά από έναν δεύτερο τοίχο. Υπάρχει συμβολισμός ανάμεσα στην ιστορία της Αίγινας και την ιστορία του κτηρίου, που συμπίπτουν τη χρονική περίοδο 1828. Έτσι, από τη μια πλευρά, αρχίζει μια χρονική διαδρομή, με την μορφή χρονολογίου και την παράθεση αντικειμένων της Βυζαντινής περιόδου μέχρι και τα Καποδιστριακά χρόνια, όπου και τοποθετείται ο δεύτερος τοίχος και ξεκινάει ένα νέο χρονολόγιο. Ειδικότερα, η δεύτερη χρονική διαδρομή αναπτύσσεται στο δεύτερο μικρότερο τοίχο καθώς και στην πίσω πλευρά του μεγάλου τοίχου, δημιουργώντας έναν διαφορετικό χώρο και περιγράφοντας την Καποδιστριακή εποχή στην Αίγινα καθώς και πληροφορίες για το αρχικό κτίριο, τους μηχανικούς και τις χρήσεις του. Συνεχίζοντας στην αίθουσα παρατίθενται διάφορα αρχεία, όπως επιστολές του Καποδίστρια καθώς και μερικά από τα αρχεία λειτουργίας του Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου. Στη συνέχεια, ακολουθεί η αίθουσα 008 (165 m²) που αποτελείται από μια αίθουσα προβολών οπτικοακουστικού υλικού σχετικά με τις Φυλακές της Αίγινας, καθώς και παράθεση φωτογραφικού υλικού.

Συγκεκριμένα, παρατίθενται μαρτυρίες των κρατουμένων και των κατοίκων της Αίγινας σχετικά με τις συνθήκες των Φυλακών της Αίγινας, κατά την εκατονταετή λειτουργία τους. Περνώντας από μια εσοχή, στην ομάδα αιθουσών 009, ο επισκέπτης τοποθετείται σε μια αναγκαστική σκοτεινή διαδρομή, με επικλινείς επιφάνειες, που οδηγούν, εν τέλει, σε έναν ημιυπαίθριο χώρο που οδηγεί στους (προσβάσιμους) χώρους μερικών από τα διατηρημένα κελιά απομόνωσης των κρατουμένων. Εκεί, προβάλλεται πλέον πιο αισθητά η μνήμη των φυλακών καθώς ο επισκέπτης βρίσκεται ανάμεσα σε αρκετά ακιδογραφήματα των κρατουμένων στους τοίχους των κελιών.

Επιστρέφοντας από τη σκοτεινή απομόνωση, η Δ' ΠΤΕΡΥΓΑ αποτελείτο φωτεινό κομμάτι της διαδρομής, η νεότερη εποχή και το μέλλον της της Αίγινας και του πολιτισμού της. Στην Αίθουσα 010 (142 m²), τοποθετείται ένα φωτεινό, υπερυψωμένο τούνελ, όπου προβάλλεται ασπρόμαυρο φωτογραφικό υλικό της Νεότερης Ιστορίας της Αίγινας. Συνεχίζοντας, στην Αίθουσα 011 (240 m²), ο επισκέπτης συναντά ένα φωτεινό

τοίχο που δημιουργεί μια φωτεινή διάτρητη διαδρομή γύρω του. Πάνω του τοποθετούνται φωτογραφίες και μικροαντικείμενα φτιαγμένα από τους κρατουμένους των φυλακών. Ταυτόχρονα, οι επισκέπτες γίνονται μέρος αυτής της κατασκευής, καθώς προβάλλονται σαν σκιές στην άλλη πλευρά της κατασκευής. Τελειώνοντας τη διαδρομή, επισκέπτης διασχίζει από το σημείο έναρξης της διαδρομής και εισέρχεται στην τελευταία αίθουσα 012 (249 m²).

Η διατήρηση της μνήμης των φυλακών συνεχίζεται και στον εξωτερικό χώρο με μία υποβαθμισμένη διαδρομή περιμετρικά του Επισκεπτηρίου. Η διαδρομή είναι καθοδική μέχρι ένα σημείο και αργότερα ανοδική, έτσι επισκέπτης παρατηρεί τα ερείπια του επισκεπτηρίου από χαμηλά, προσδίδοντας, φυσική, αρχιτεκτονική και νοηματική βαρύτητα στον πολυσήμαντο αυτό χώρο.

Το πολιτιστικό κέντρο οργανώνεται τόσο εξωτερικά όσο και εσωτερικά του κτηρίου. Η γενικότερη λογική του σχεδιασμού που ακολουθήθηκε, βασίζεται στη γεωμετρία του κτηρίου. Συγκεκριμένα, ο σχεδιασμός ακολουθεί τους οριζόντιους και κατακόρυφους άξονες που δημιουργούν οι ζώνες των ανοιγμάτων, τον δομικών στοιχείων καθώς και των δοκών της οροφής. Οι λειτουργίες του πολιτιστικού κέντρου έχουν επιλεγεί ανάλογα με τις ανάγκες και τις ελλείψεις της πόλης της Αίγινας με στόχο την ολική αξιοποίηση των χώρων προς όφελος της πολιτείας. Ο χώρος διαμορφώνεται ανάλογα με τις ανάγκες και τις απαιτήσεις της κάθε λειτουργίας και αίθουσας.

Το σκέλος του πολιτιστικού κέντρου εστιάζει στην ενίσχυση και προβολή της Αιγινήτικης κουλτούρας και του ιδιαίτερου της πολιτισμού. Ταυτόχρονα, αποσκοπεί στην ενημέρωση χρηστών- επισκεπτών σχετικά με τη δύσκολη μνήμη του κτηρίου, από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του, μέχρι τις Πολιτικές φυλακές και την εγκατάληψή του. Επιγραμματικά, οι χώροι που αναπτύσσονται στα πλαίσια του πολιτιστικού κέντρου είναι εργαστήρια κεραμικής και παραδοσιακών τεχνών της Αιγινήτικης

λαϊκής τέχνης, η βιβλιοθήκη του Καποδιστριακού αρχείου, με σπάνια έγγραφα, χειρόγραφα και επιστολές, συνοδευόμενη από αναγνωστήρια, πολυχώρο ομιλιών, εκδηλώσεων και θεατρικών παραστάσεων. Σε συνέχεια και συνδιασμό με τη βιβλιοθήκη, έχουν μελετηθεί χώροι συντηρητών-επιμελητών καθώς και ειδικός χώρος φύλαξης των πολύ σπάνιων εγγράφων, ώστε να διασφαλιστεί η ποιότητα και αντοχή τους στο χρόνο. Επιπλέον, έχουν προβλεφθεί οι απαραίτητοι χώροι για το διοικητικό προσωπικό του κτηρίου, για τους υπαλλήλους, χώροι υγιεινής και αποθηκευτικοί χώροι.

Εξωτερικοί χώροι του κτηρίου

Το κατοικιστήριο περιβάλλει έναν μεγάλο σε έκταση προαύλιο χώρο (6.812 m²), που διχοτομείται από ένα μεταγενέστερο κτιριακό σύμπλεγμα. Η διαμόρφωση της μικρότερης αυλής, εκείνης που υπάγεται στο μουσειακό σύνολο, αποτελεί σημαντικό σημείο του σχεδιασμού της ιστορικής-μουσειακής διαδρομής. Συγκεκριμένα, έχουν σχεδιαστεί δύο διαδρομές, αποτελούμενες από στοιχεία με κλήσεις έως 100 (πλάκες σκυροδέματος, χάλυβα Corten), αφήνοντας μικρά κενά μεταξύ τους, δημιουργώντας στον επισκέπτη αίσθημα εξαναγκασμού σε μία ορισμένη πορεία.

Η μεγαλύτερη και κεντρική αυλή του κτιριακού συνόλου, φέρει έντονο το στοιχείο της μνήμης των φυλακών. Δίπλα στην διαδρομή της εισόδου, μια μικρή μορφή επισκεπτηρίου, έχει διαμορφωθεί σε σημείο παροχής πληροφοριών για τις λειτουργίες του κτιριακού συνόλου. Παράλληλα, στο κέντρο της αυτής δεσπόζουν τα ερείπια του επισκεπτηρίου των φυλακών. Περιμετρικά τους έχει δημιουργηθεί μια διαδρομή νέων οπτικών, καθιστώντας το στο προσκήνιο και ενισχύοντας το μνημειακό του χαρακτήρα.

Σχεδιαστικά, ένα από τα στοιχεία-χαρακτηριστικά των Φυλακών Αιγίνης που διεγείρει το ενδιαφέρον μας, αποτελεί η ύπαρξη ενός δέντρου σε κάθε υποδιαίρεση αίθριου χώρου (ήταν διαιρεμένος με 5 ακτίνες σε υποτμήματα, ώστε να υπάρχει σωστότερος έλεγχος των τροφίμων). Διατηρώντας την ιδέα των δέντρων- κόμβων, δημιουργήσαμε κομβικά σημεία φύτευσης-στάσης, εξυπηρετώντας διαφορετικούς σκοπούς. Στη μικρή, μουσειακή αυλή, η κομβική φύτευση αποτελεί το μοναδικό -φαινομενικά- σημείο φυσικής ζωής στο κατά τα' άλλα άγονο και σκληρό μνημειακό περιβάλλον και λειτουργεί ως το μοναδικό σημείο στάσης καθ' όλη τη διάρκεια της μουσειακής διαδρομής. Αντιθέτως, στη κεντρική αυλή, οι κόμβοι φύτευσης αποτελούν σημεία συνάντησης και σύνδεσης των επισκεπτών, λειτουργώντας είτε ως στοιχείο διαμόρφωσης του χώρου εστίασης- café, είτε ως υποβοηθήματα διαμόρφωσης χώρων θερινών εκδηλώσεων. Στα πλαίσια διαμόρφωσης της κεντρικής αυλής προβλέφθηκε χώρος φύτευσης (αριστερά της κεντρικής εισόδου), δίνοντας την ευκαιρία στους επισκέπτες- χρήστες να γίνουν κομμάτι του κτιρίου, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση και περιποίηση της αυλής.

Lighting Plan Κάτοψη Φωτισμού

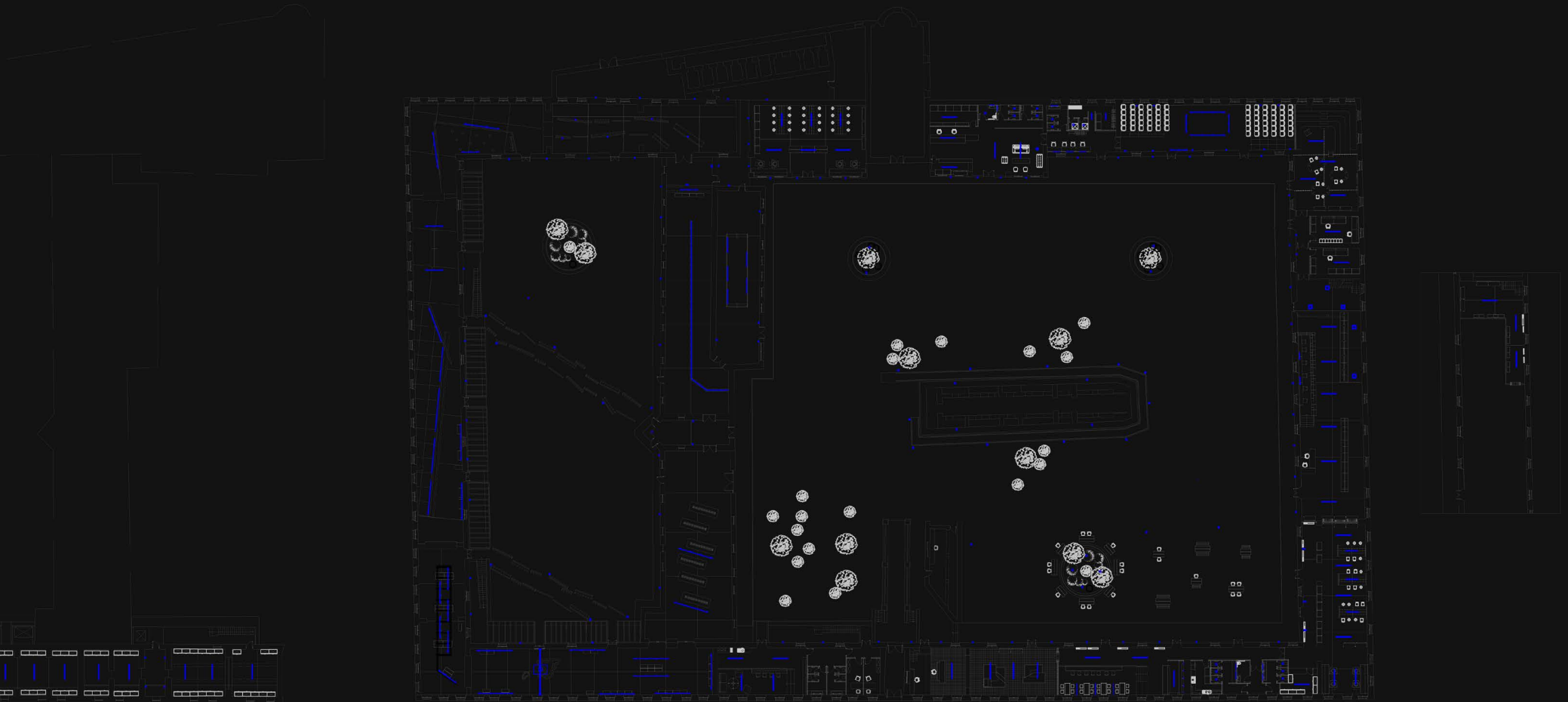
Η αντιμετώπισή του μουσειακού χώρου αναπτύχθηκε ανάλογα με τις ανάγκες ανάδειξης των εκάστοτε εκθεμάτων, καταστάσεων και συναισθημάτων που επιλέξαμε να προβάλλουμε. Συγκεκριμένα, για τη σωστή προβολή αρχαιολογικών ευρημάτων, αγγείων, μικροαντικειμένων από την Αρχαϊκή εποχή μέχρι και τη Βυζαντινή, χρησιμοποιήθηκαν συστήματα προθηκών, ελεύθερες προβολές στο χώρο σε συνδιασμό με κατάλληλο φωτισμό για τη σωστή προβολή και ανάδειξη των αντικειμένων

Προκειμένου να υπάρχει σωστή ανάδειξη, προστασία των εκθεμάτων αλλά και δραματικός φωτισμός (σε ορισμένες αίθουσες) χρησιμοποιήθηκαν ποικίλα συστήματα φωτισμού. Το φώς έρχεται να ενσωματωθεί αρμονικά τόσο σαν έννοια όσο και σαν τεχνολογία. Στόχος η ενίσχυση του χαρακτήρα και της εικόνας του συνόλου στο εσωτερικό του μουσείου, με σεβασμό, και παράλληλα αναδεικνύοντας τους χώρους μνήμης. Ο βαθμός κι ο ρυθμός φθοράς των διαφόρων εκθεμάτων από την επίδραση του φωτός σχετίζεται άμεσα με την ευαισθησία των υλικών βάσει των οποίων έχουν κατασκευαστεί και η οποία με τη σειρά της αποτελεί συνάρτηση της χημικής τους σύνθεσης. Μια σημαντική σειρά μέτρων για την προστασία των εκθεμάτων συνίσταται στην μείωση της υπεριώδους ακτινοβολίας (UV), την μείωση των επιπέδων φωτισμού και την μείωση του χρόνου έκθεσης των αντικειμένων στις φωτεινές πηγές.¹ Το χρώμα του φωτός είναι, επίσης, εξαιρετικά σημαντικό στην έκθεση των αντικειμένων, καθώς δύναται να προκαλέσει εσφαλμένα οπτικά αποτελέσματα στην εμφάνιση των εκθεμάτων, να επηρεάσει δυσμενώς το οπτικό αποτέλεσμα στον περιβάλλοντα χώρο και να αλλοιώσει τις εντυπώσεις που υποσυνείδητα δημιουργούνται στον παρατηρητή. Στα συστήματα προθηκών και ελευθέρων διαμορφώσεων στο χώρο χρησιμοποιήθηκε σύστημα φωτισμού με κατευθυνόμενους προβολείς τύπου LED σε ράγα, όπου η αλουμινένια ράγα είναι διατομής $\leq 10 \times 10\text{mm}$ και μήκους από 1 έως 3 μέτρα.

1. Ιωαννίδης, Θ., 2010, "Εκθεσιακός σχεδιασμός φωτισμού: Μια μουσειολογική προσέγγιση", Διπλωματική εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.

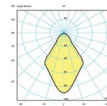

Lighting Elements

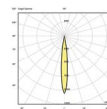
Στοιχεία του Φωτισμού

Hoy Spot SMD / 680 / 3000K -
Dimmable DALI / Black
Foster + Partners

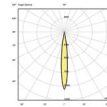
Category: Led/ Watt: 22w
Color Temperature (K): 3000K
Delivered lumens output: 1923lm
CRI: 90 / Dimmable Typology: Dali

Picto 70 LED track vertical/Black /
3000k/ Eutrac /DALI
Studio Artemide

Category: Led/ Watt: 20w
Color Temperature (K): 3000K
Delivered lumens output: 1095lm
CRI: 90 / Dimmable Typology: Dali

Vector Track 95 LED track vertical
/Black/3000k /Eutrac /DALI
Charlotta de Bevilacqua

Category: Led/ Watt: 35w
Color Temperature (K): 3000K
Delivered lumens output: 2706lm
CRI: 90 / Dimmable Typology: Dali

Linear Pendant Lamp/LED/
Black/3000K
Tomas Bentzen/ 2020/ Muuto

Category: Led/ Watt: 37,7w
Color Temperature (K): 3000K
Delivered lumens output: 1880lm
CRI: 90 / Dimmable

Linear Mounted Lamp/ LED/
Black/3000K
Tomas Bentzen/ 2020/ Muuto

Category: Led/ Watt: 58,9w
Color Temperature (K): 3000K
Delivered lumens output: 2700lm
CRI: 90 / Dimmable

Tip Wall Lamp/
LED/Black/2700K
Jens Fager/ 2020/ Muuto

Category: Led/ Watt: 8w
Color Temperature (K): 2700K
Delivered lumens output: 220lm
CRI: 90 / Dimmable

Tip Table Lamp/ LED/Black/
3000K
Jens Fager/ 2020/ Muuto

Category: Led/ Watt: 8w
Color Temperature (K): 3000K
Delivered lumens output: 200lm
CRI: 90 / Dimmable

Post Wall Lamp/ LED/ Black/
2700K
Earnest Studio/ 2020/ Muuto

Category: Led/ Watt: 6,1w
Color Temperature (K): 2700K
Delivered lumens output: 330lm
CRI: 90 / Dimmable

Petite Potence/ LED/Black/
2700K/ Dimmable
Jean Prouve/ 1947-50/ Vitra

Category: Led/ Watt: 12w
Color Temperature (K): 2700K

Equilibrist Table Lamp/
Black/ LED/ 3000K
Jean Nouvel/ Artemide

Category: Led/ Watt: 8w
Color Temperature (K): 3000K
Delivered lumens output: 620lm
CRI: 90

Cuveo Mini Wall Grey/White

Klaus Begasse/ Artemide

Category: Led/ Watt: 11w
Color Temperature (K): 3000K
Delivered lumens output: 805lm
CRI: 90

Cuveo Wall Rust

Klaus Begasse/ Artemide

Category: Led/ Watt: 17w
Color Temperature (K): 3000K
Delivered lumens output: 595lm
CRI: 90

**Chilone Floor 45° Floor
Grey/White**

Category: Led/ Watt: 8w
Color Temperature (K): 3000K
Delivered lumens output: 194lm
CRI: 80

Chilone Wall 90° Rust

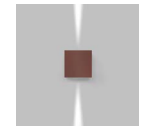
Ernesto Gismondi

Category: Led/ Watt: 16w
Color Temperature (K): 3000K
Delivered lumens output: 515lm
CRI: 0

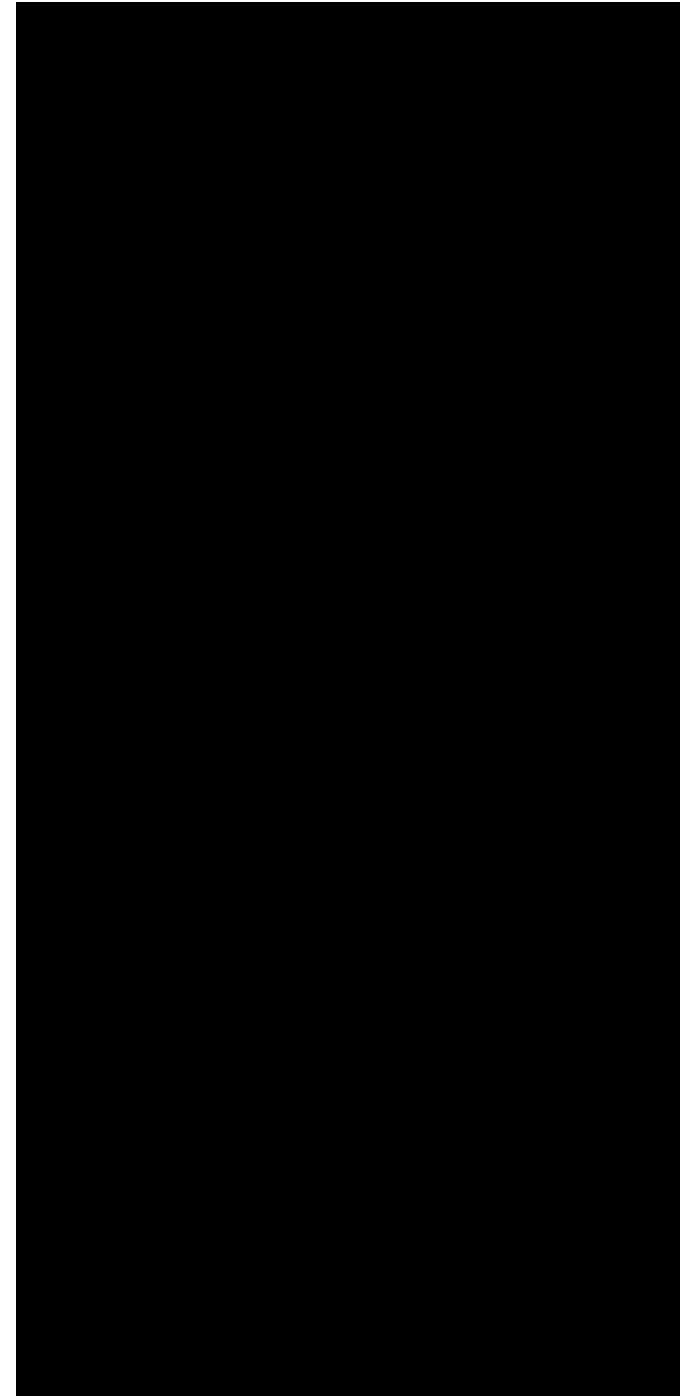
**Effetto 14/ Square 2 narrow
beams /Rust**

Ernesto Gismondi

Category: Led/ Watt: 9w
Color Temperature (K): 3000K
Delivered lumens output: 515lm

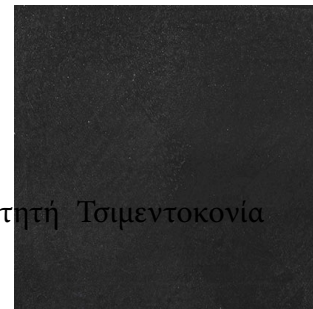
Με πληροφορίες από:
<https://www.artemide.com/>
<https://www.muuto.com/>
<https://www.vitra.com/>

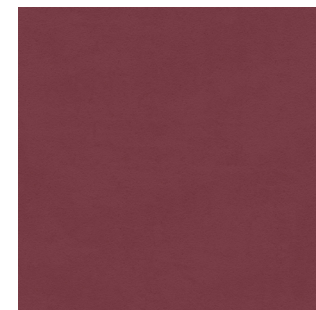
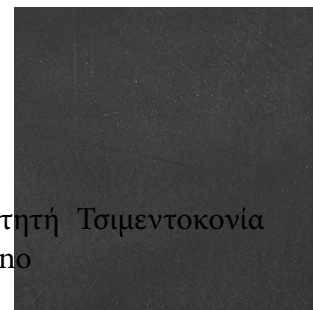
Materials & Textures Υλικά και Χρωματισμοί

Η χρήση των υλικών υποβοηθήθηκε τόσο από τις αισθητικές και λειτουργικές ανάγκες του κτηρίου όσο και από τον τοπικό Αιγινήτικο χαρακτήρα του. Για την ανάδειξη του σχεδιασμού, των εκθεμάτων και του κτηρίου, στο μουσειακό κομμάτι έχουν επιλεγεί υλικά όπως το οπλισμένο σκυρόδεμα (σε διαφορετικές μορφές), το ξύλο Κέδρου (για τα κουφώματα, τις δοκούς της στέγης) το μέταλλο (σίδηρος, χάλυβας, Corten), το γυαλί (αμμοβολημένο, γαλακτόχρωμο). Οι χρωματισμοί που επιλέχθηκαν για το συγκεκριμένο μέρος του κτηρίου είναι κυρίως το λευκό, το μαύρο και τόνοι του γκρι. Από την άλλη πλευρά, στο υπόλοιπο κτίριο αναβιώνει ο Αιγινήτικος χαρακτήρας με υλικά όπως το ασβεστόχρωμα, τα τσιμεντοπλακάκια και χρωματισμούς όπως το χοντροκόκκινο, το λουλακί και ψυχρές κοκκινορόδινες αποχρώσεις.

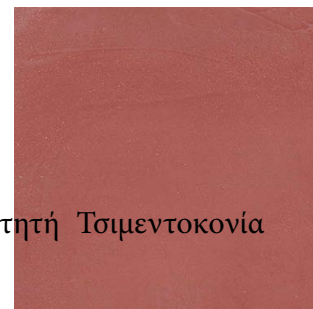
Damask Πατητή Τσιμεντοκονία
Galaxy

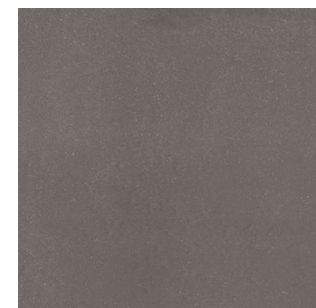
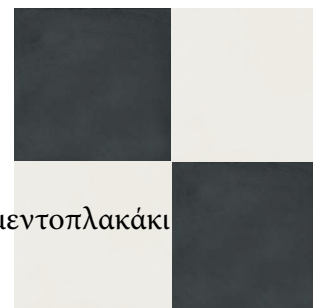
Damask Πατητή Τσιμεντοκονία
Crater Volcano

Damask Πατητή Τσιμεντοκονία
Red Planet

Damask Τσιμεντοπλακάκι
U01- U10

011.

EXPERIENCING THE SPACE

Βιώνοντας το χώρο

ΜΟΥΣΙΑΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ

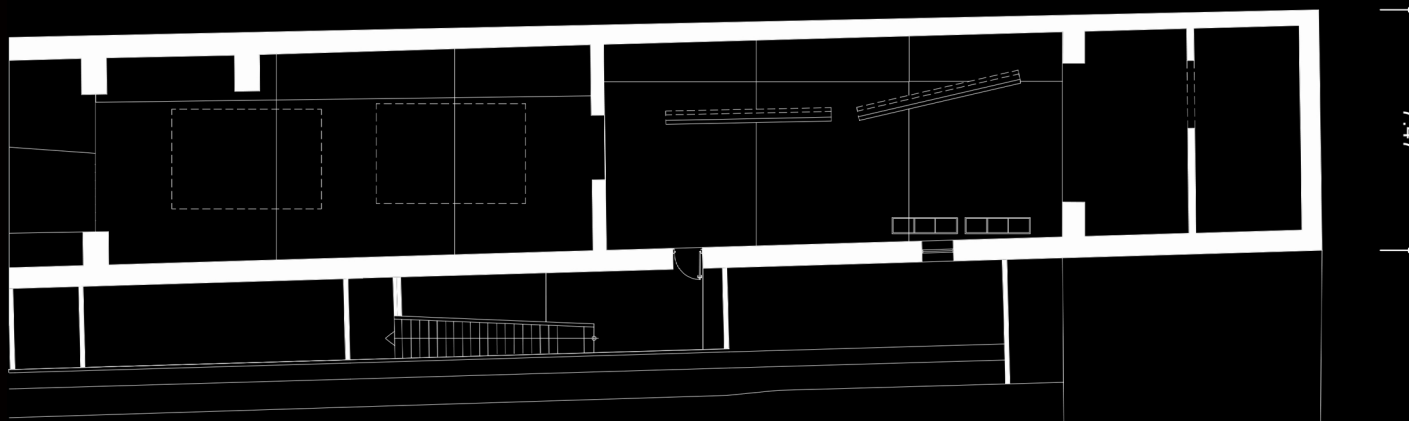
890 A.D.

38.90

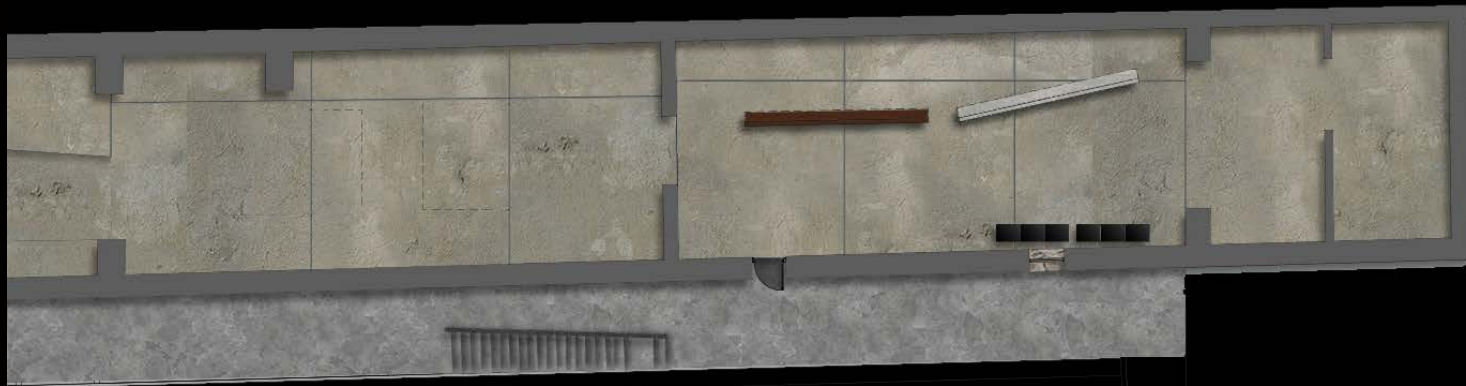
15.80 14.97 6.99

5.40 5.35

Κατόψεις Αιθουσών 001 | 002

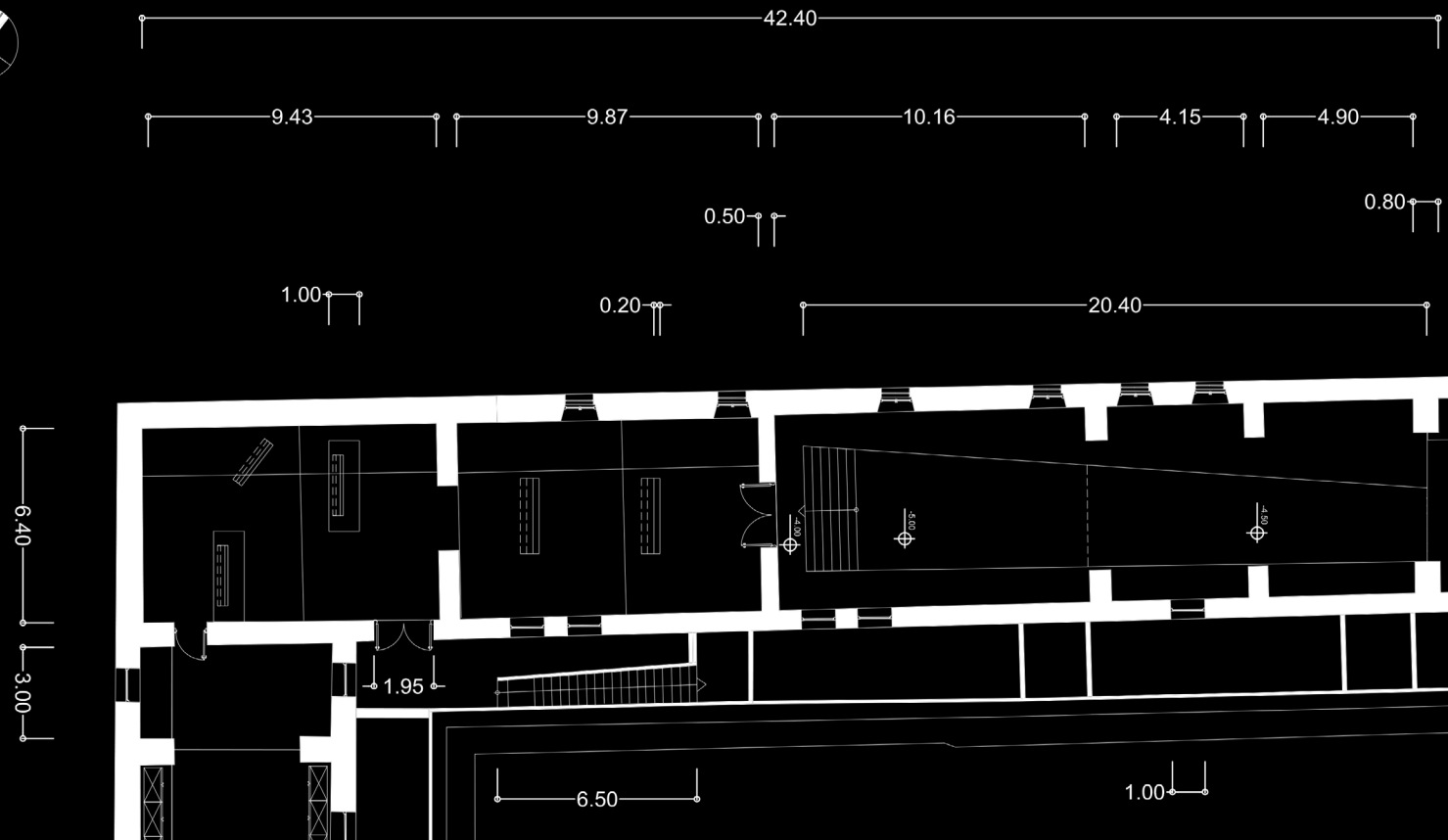

Πτέρυγα Α | Αίθουσα 001
Αποψη του κελίου του Νικηταρά

Πτέρυγα Α | Αίθουσα 002
*Αίθουσα Προβολών με θέμα
Ιστορίες των Πολιτικών Φυλακών
Αίγινας.*

Κατόψεις Αιθουσών 003 | 004

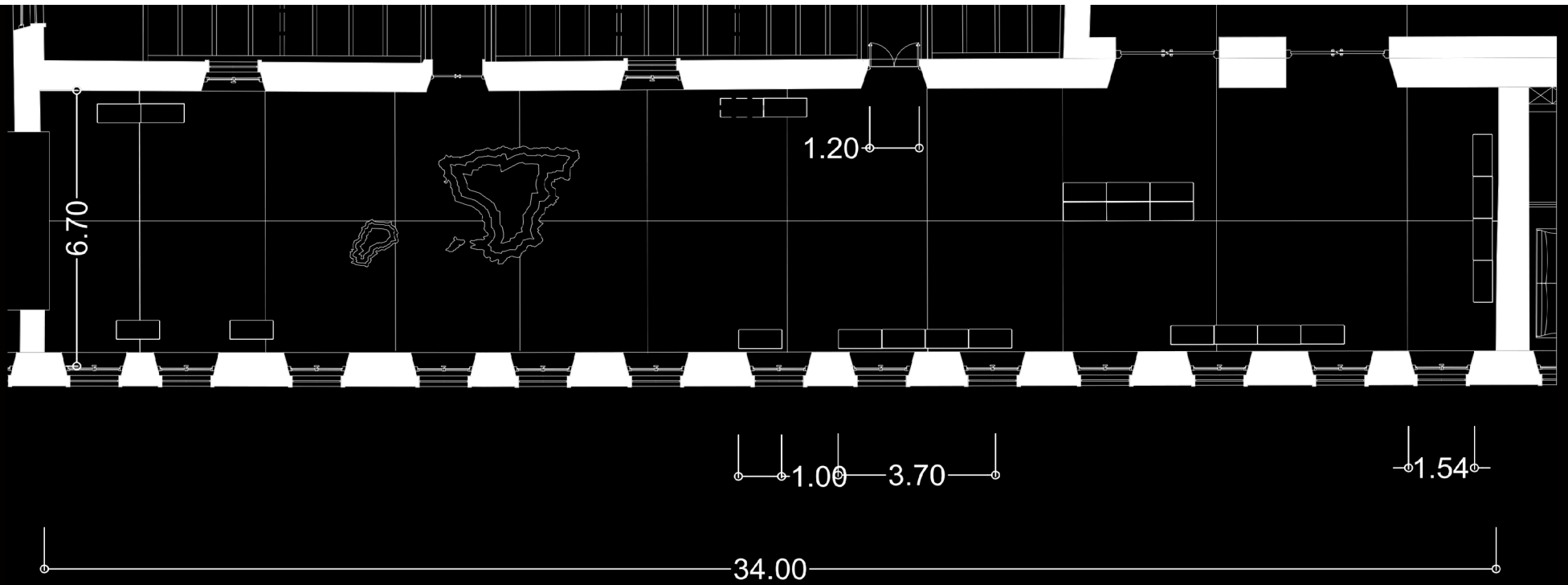

Πτέρυγα Α |
Αίθουσα 004
Προβολή
Φωτογραφικού
Υλικού και
Αντικειμένων κατά
την περίοδο της
λειτουργίας των
Φυλακών.

Πτέρυγα Α | Αίθουσα 003
Υποβολή του επισκέπτη σε
κάθοδο, ψυχολογική και
πραγματική.

Κατόψεις Αίθουσας 005

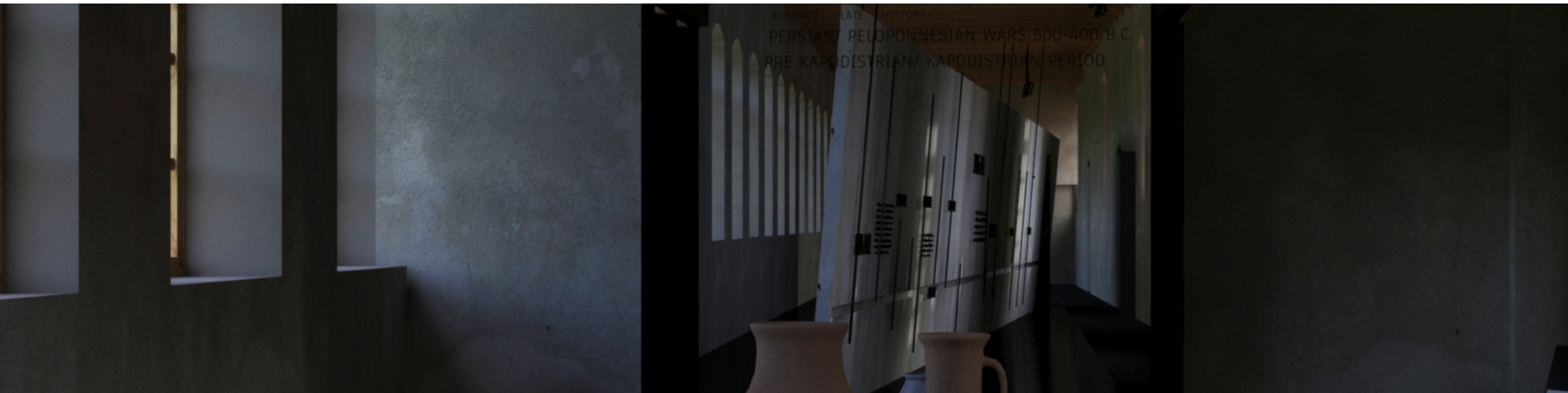

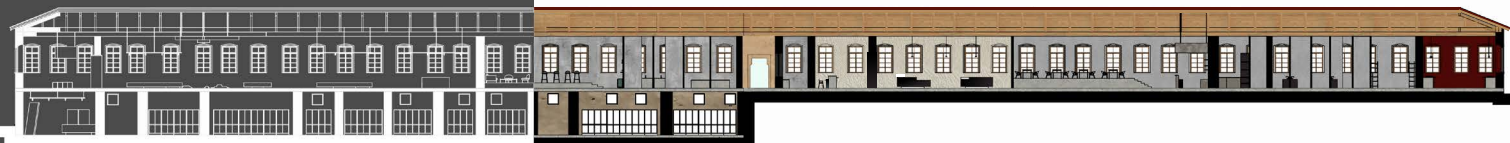

Πτέρυγα Β |
Αίθουσα 005
*Προβολή των
κινήσεων του
πληθυσμού της
Αίγινας, από την
αρχή της κατοικησης
του νησιού.*

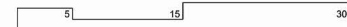
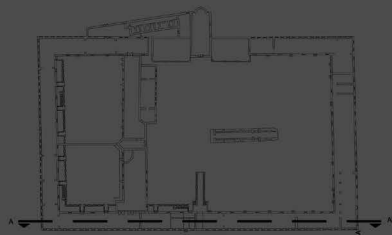

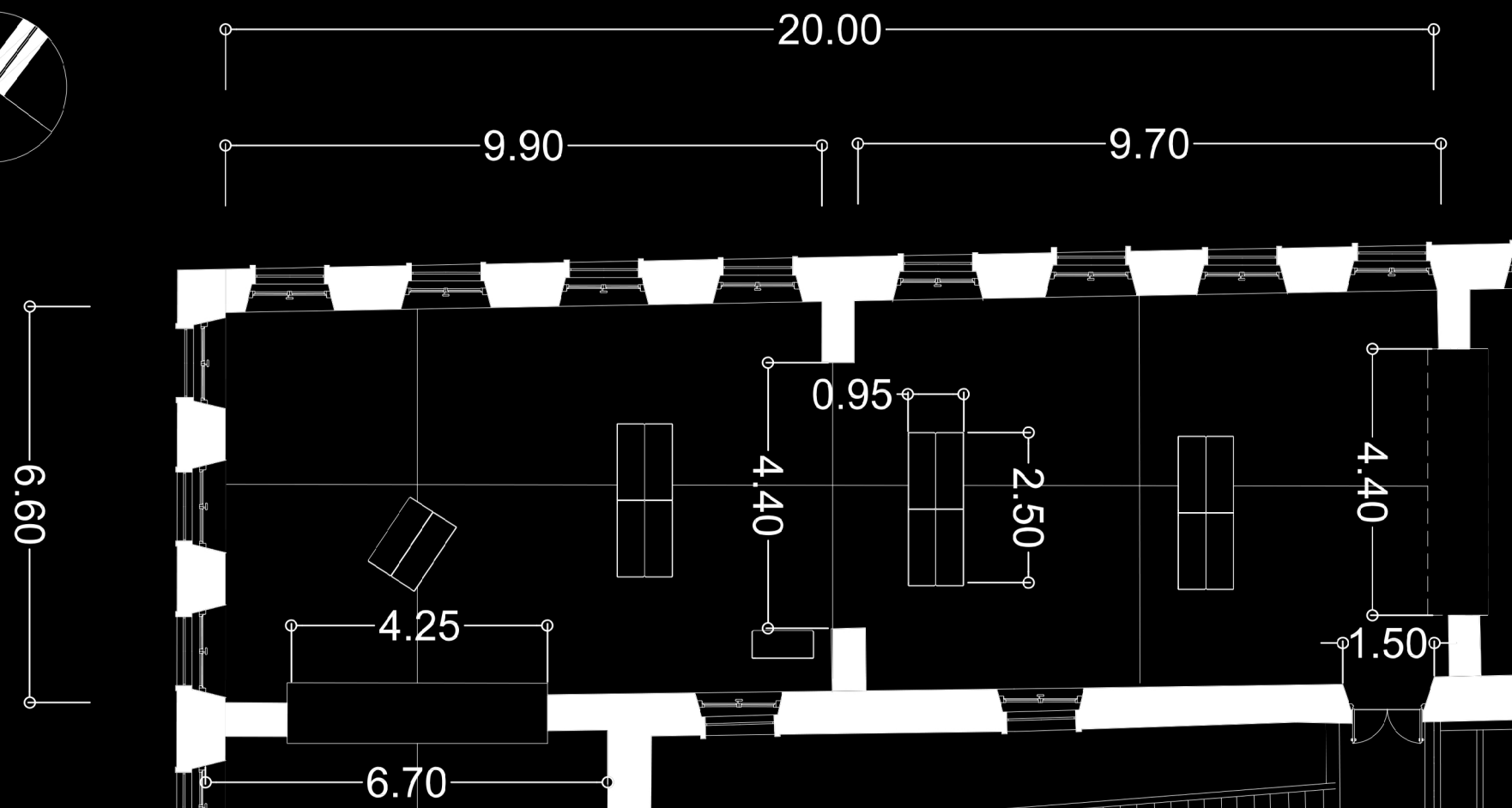
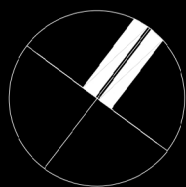
Πτέρυγα Β| Αίθουσα 005
*Εκθεση μικροαντικειμένων και
αγγείων της Πρώιμης- Αρχαϊκής
περιόδου.*

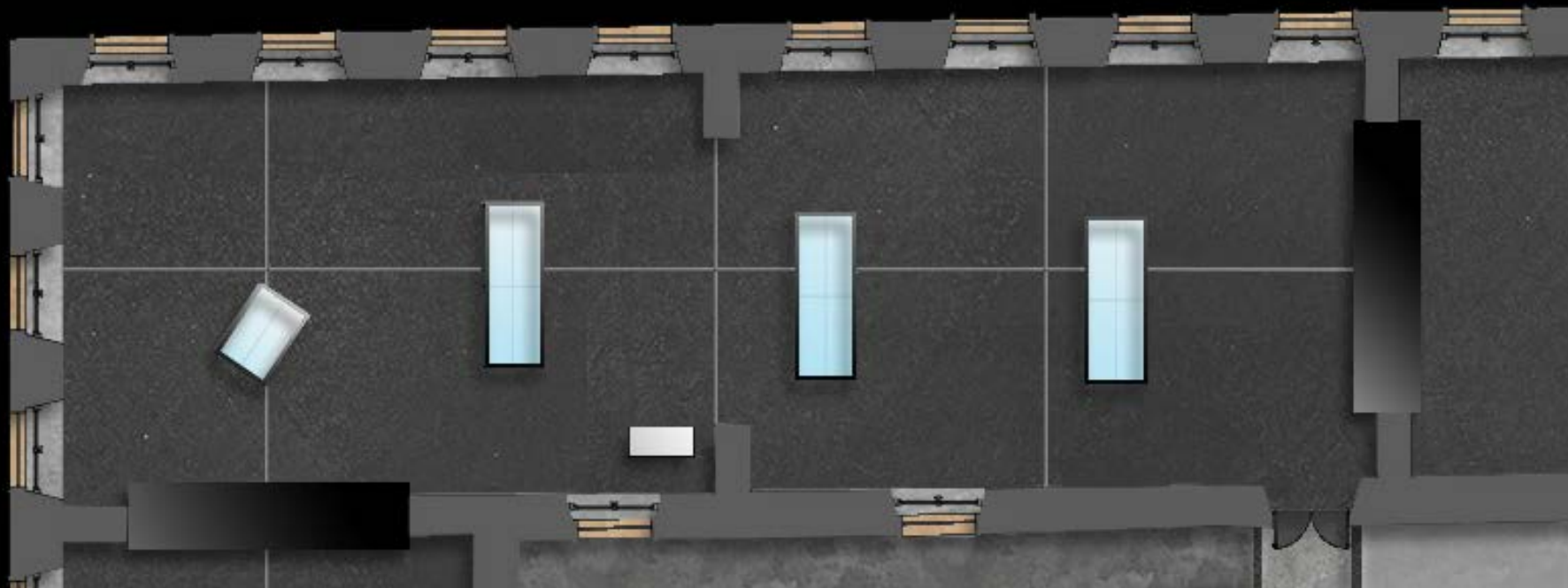

A-A'

Κατόψεις Αίθουσας 006

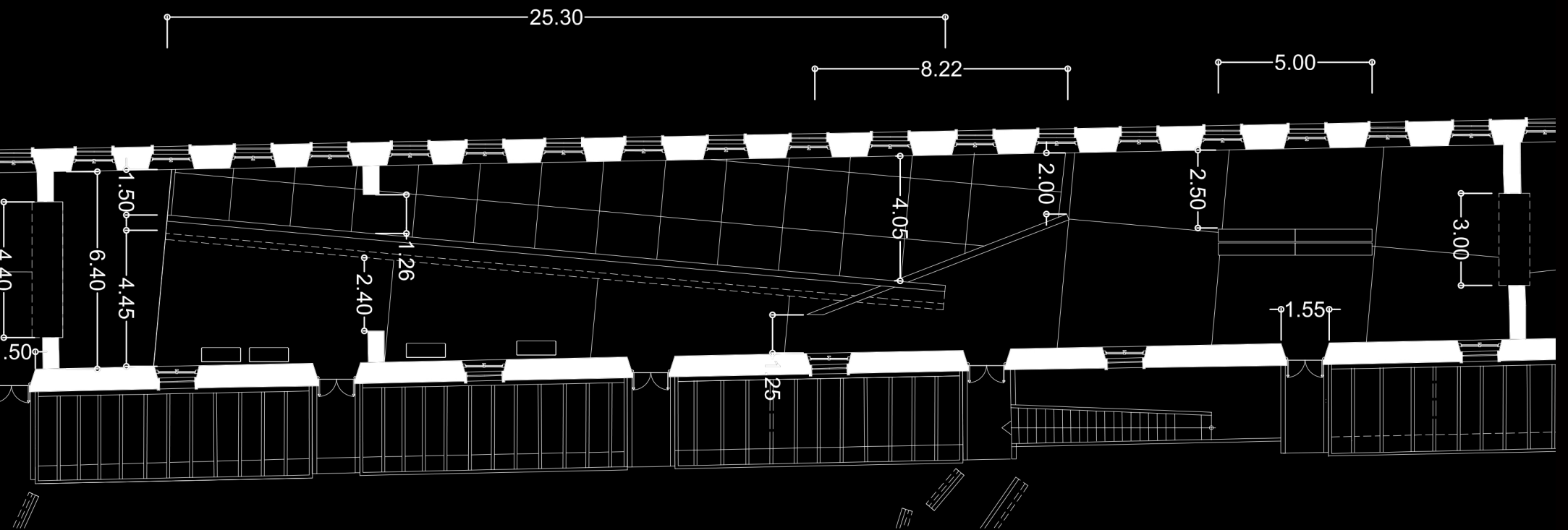

Πτέρυγα
Αίθουσα
Προβολή
αρχιτεκ
μελών κ
μεγαλύτ
ευρημάτ
από τον
της Αφα
τους προ
οικισμου
περιοχή
Κολώνα

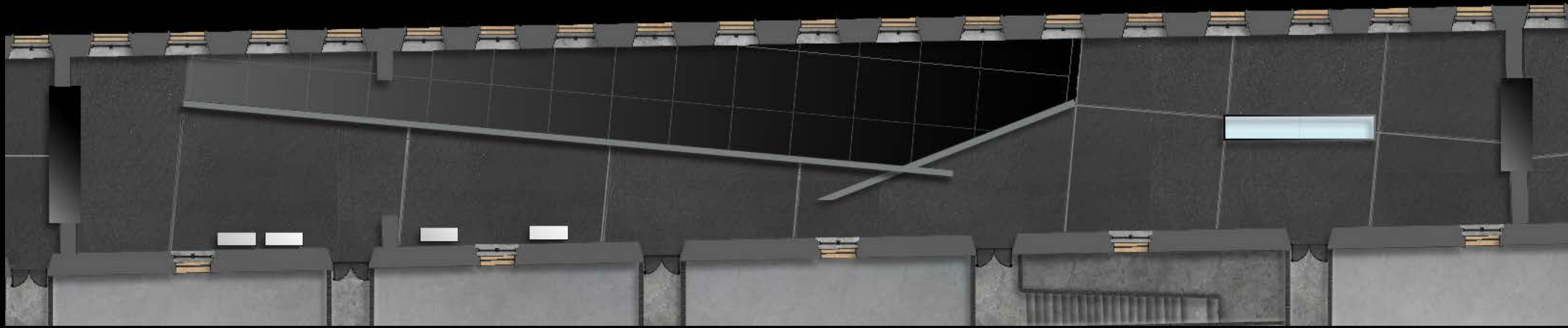

α Β |
α οοβ
ή
γονικών
αι
ερων
ων
Ναό
ίας και
ώμους
ς στην
της
ς.

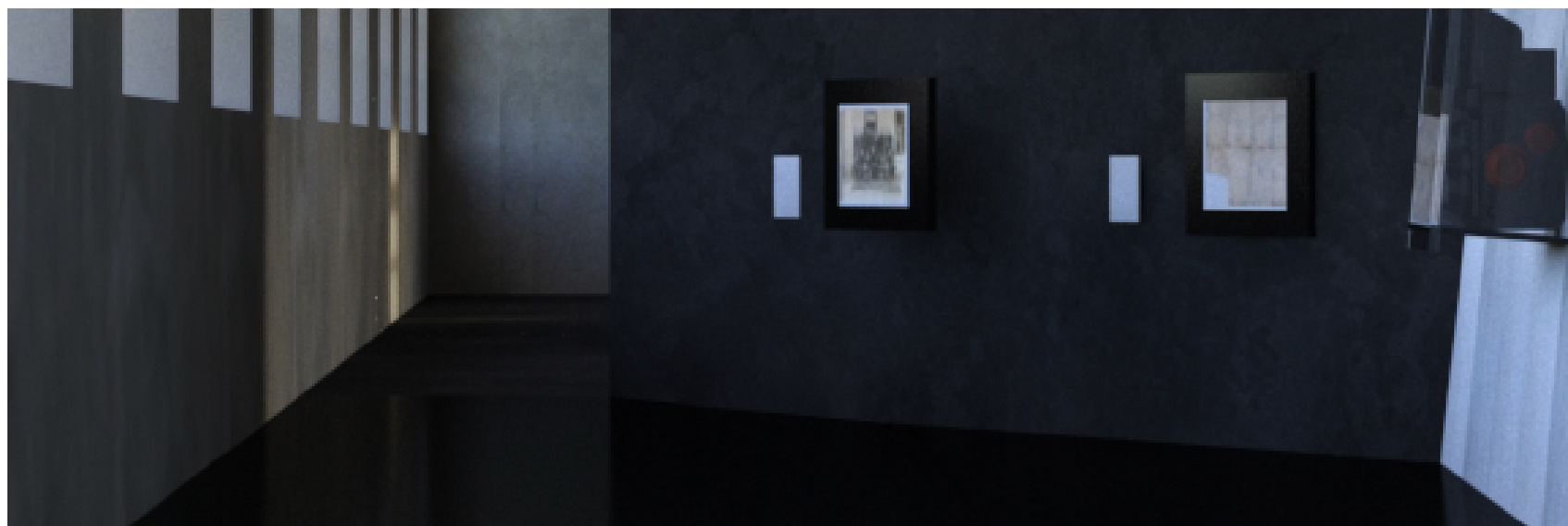
Κατόψεις Αίθουσας 007

Πτέρυγα
Αίθουσα
Πρώτο μ
Χρονική
με την μ
χρονολο
την παρ
αντικειμ
της Βυζ
περίοδο
τα Καπο
χρόνια.

α Γ|
007
μέρος:
διαδρομή,
ορφή
γίου και
άθεση
ένων
αντινής
υ μέχρι και
διστριακά

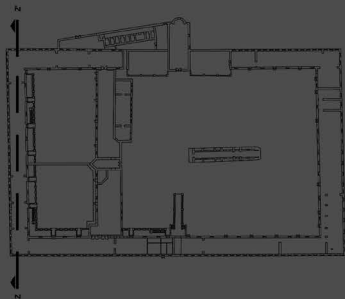
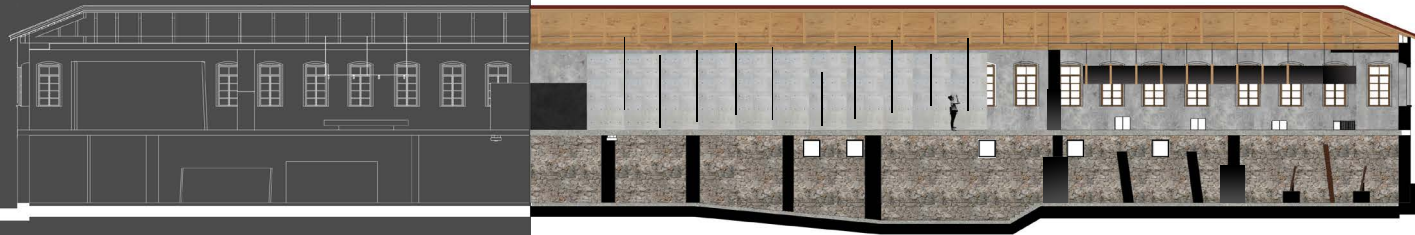

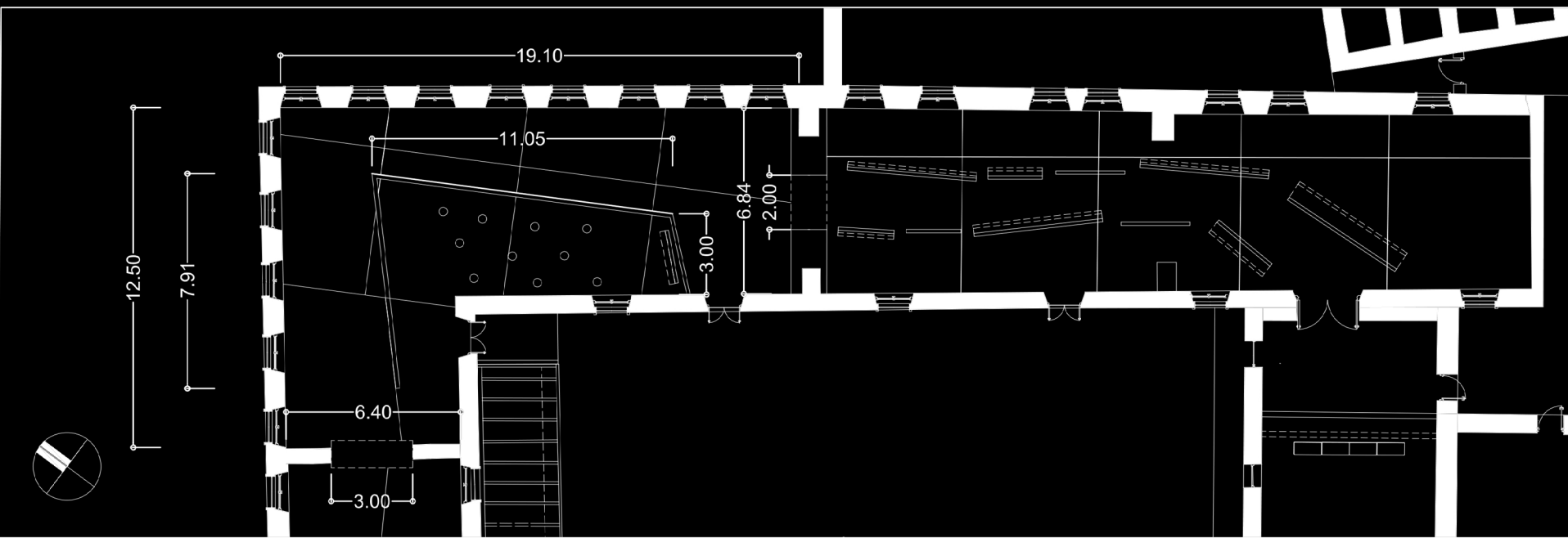
Πτέρυγα Γ| Αίθουσα 007
Δεύτερο μέρος:
Περιγραφή της Καποδιστριακή εποχή
στην Αίγινα καθώς και πληροφορίες για
το αρχικό κτίριο, τους μηχανικούς και τις
χρήσεις του.

Πτέρυγα Γ|
Προχωρώντας
προς την Αίθουσα
008.

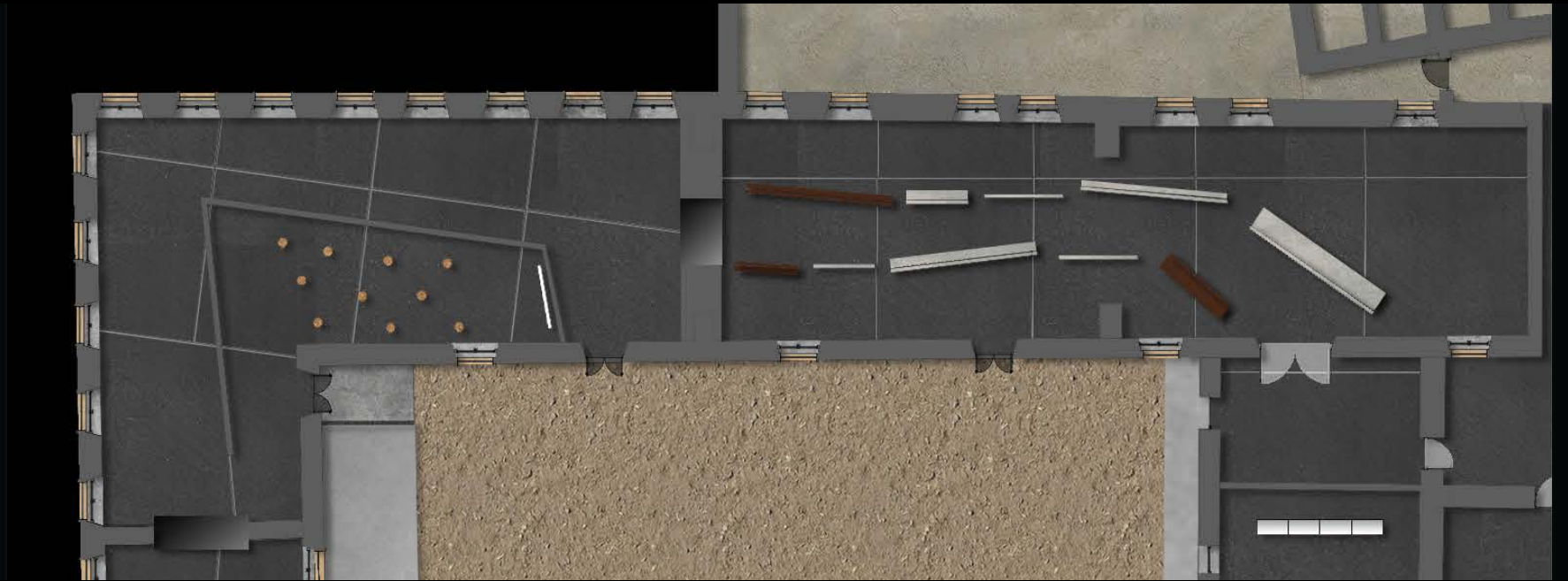
Z-Z'

Κατόψεις Αίθουσών 008-009

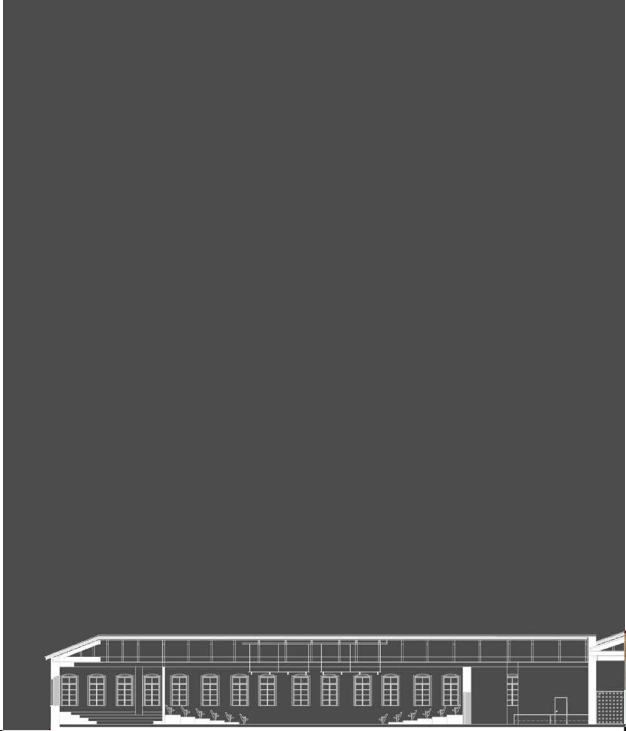

Πτέρυγα Γ|
Αίθουσα 008
Αίθουσα προβολών
οπτικοακουστικού
υλικού σχετικά με
τις Φυλακές της
Αίγινας

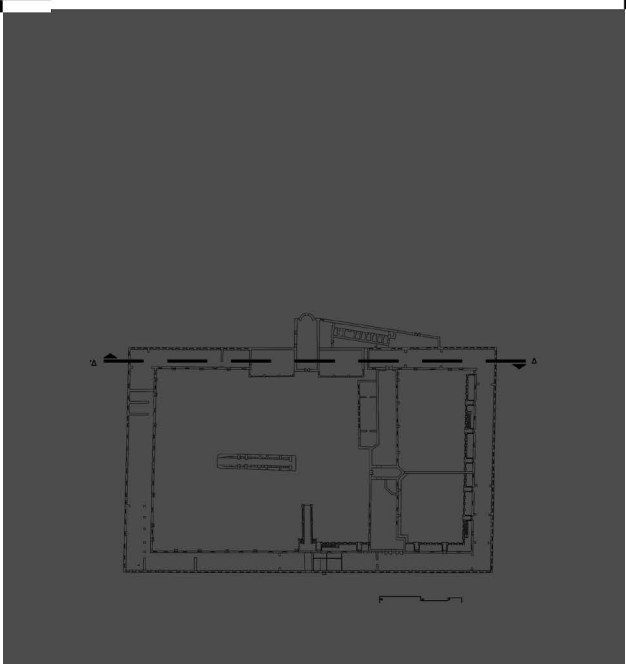
Πτέρυγα Γ|
Προχωρώντας
προς την Αίθου
009.

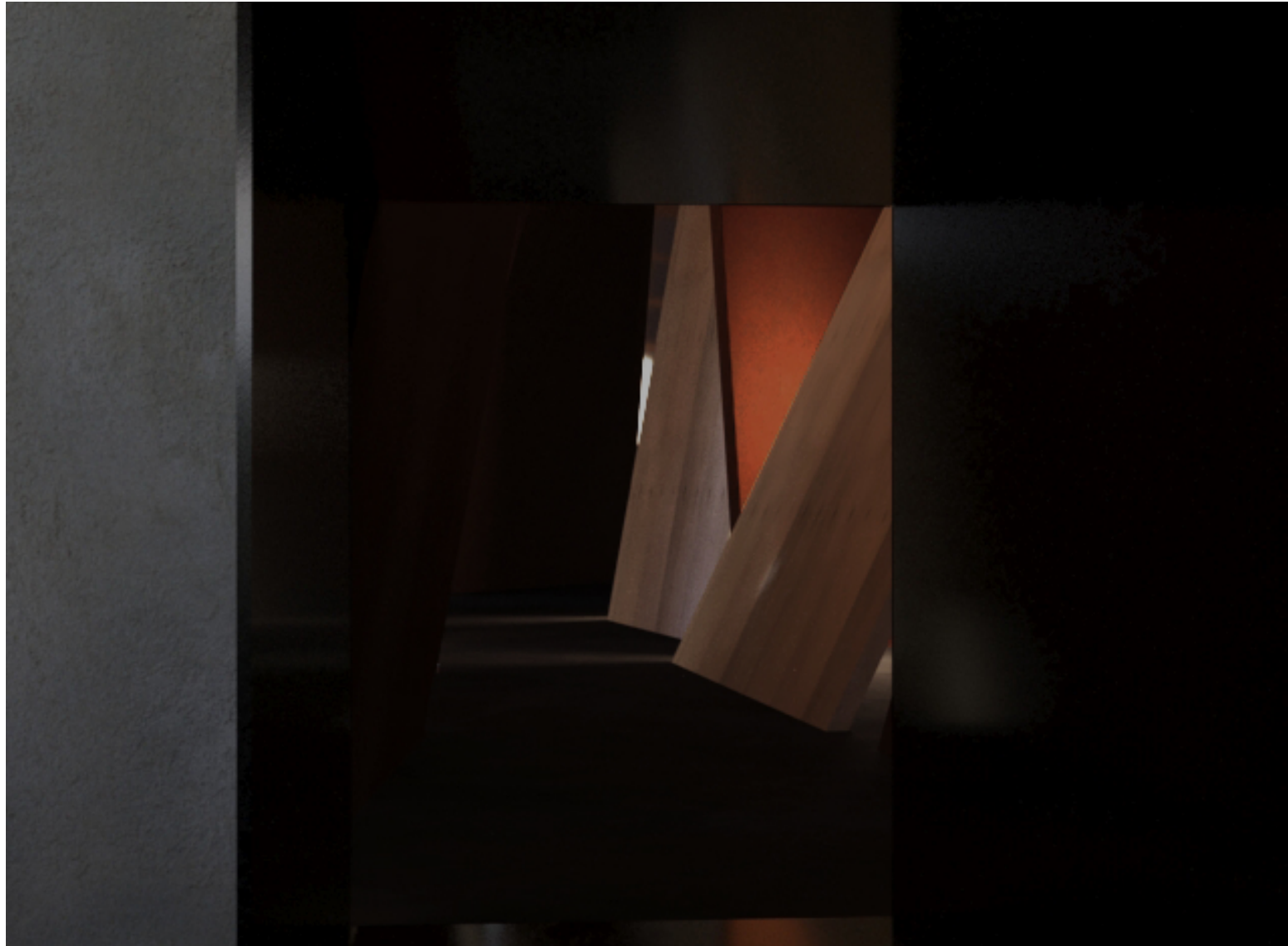
σα

Δ-Δ'

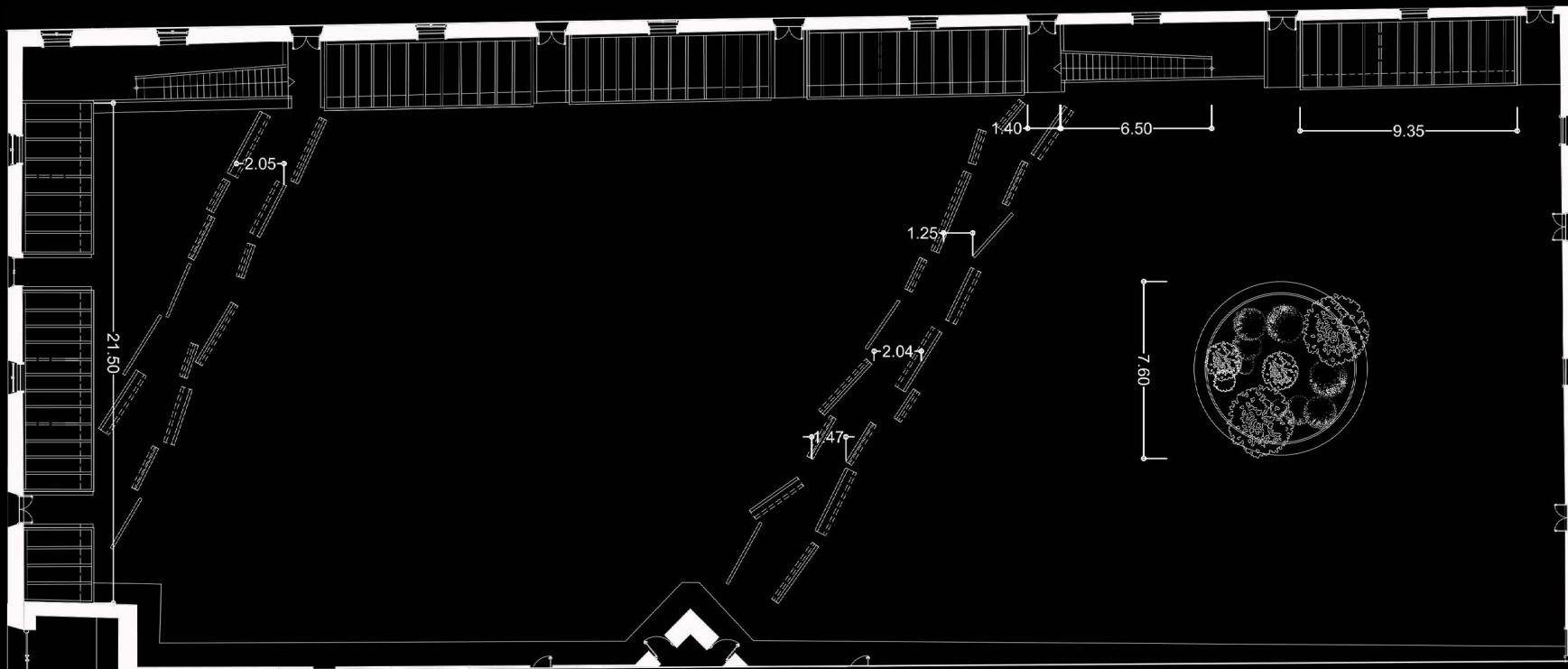

Πτέρυγα Γ|
Αίθουσα 009
Αναγκαστική
πορεία προς τον
χώρο των Κελιών
της Απομόνωσης
και του Γολγοθά.

Προσπάθεια Αναπαράστασης των Ακιδογραφημάτων στα Κελιά της Απομόνωσης.

Κατόψεις του Αύλειου Μουσειακού Χώρου

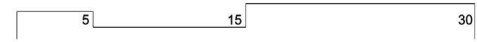
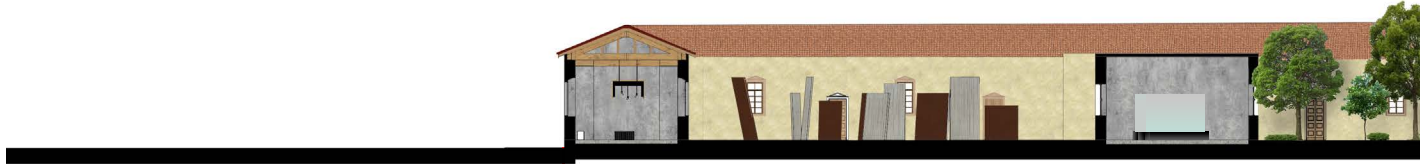

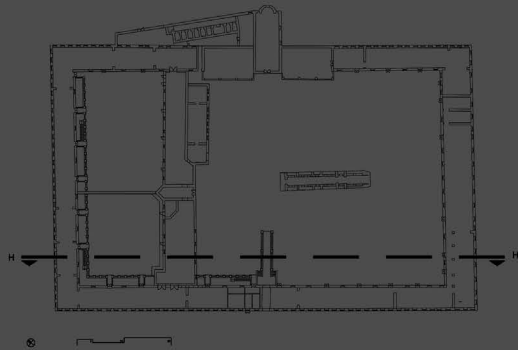
Αναπαράσταση της
Αυλής του Μουσειακού
χώρου, προβάλλοντας
τη διαδρομή που οδηγεί
στο Υπόγειο του
κτηρίου.

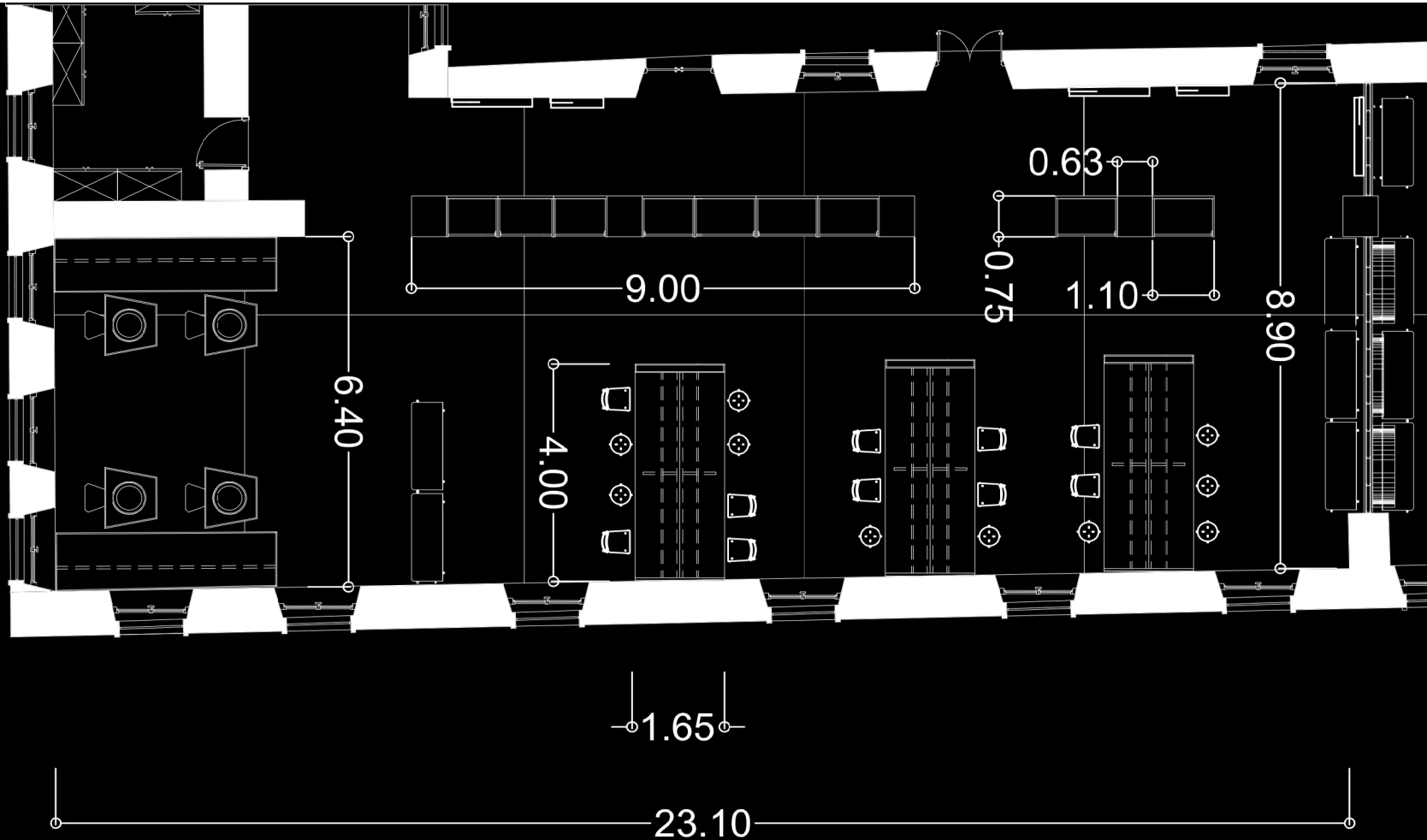
H_H

ΧΩΡΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Κατόψεις χώρου Παραδοσιακών τεχνών

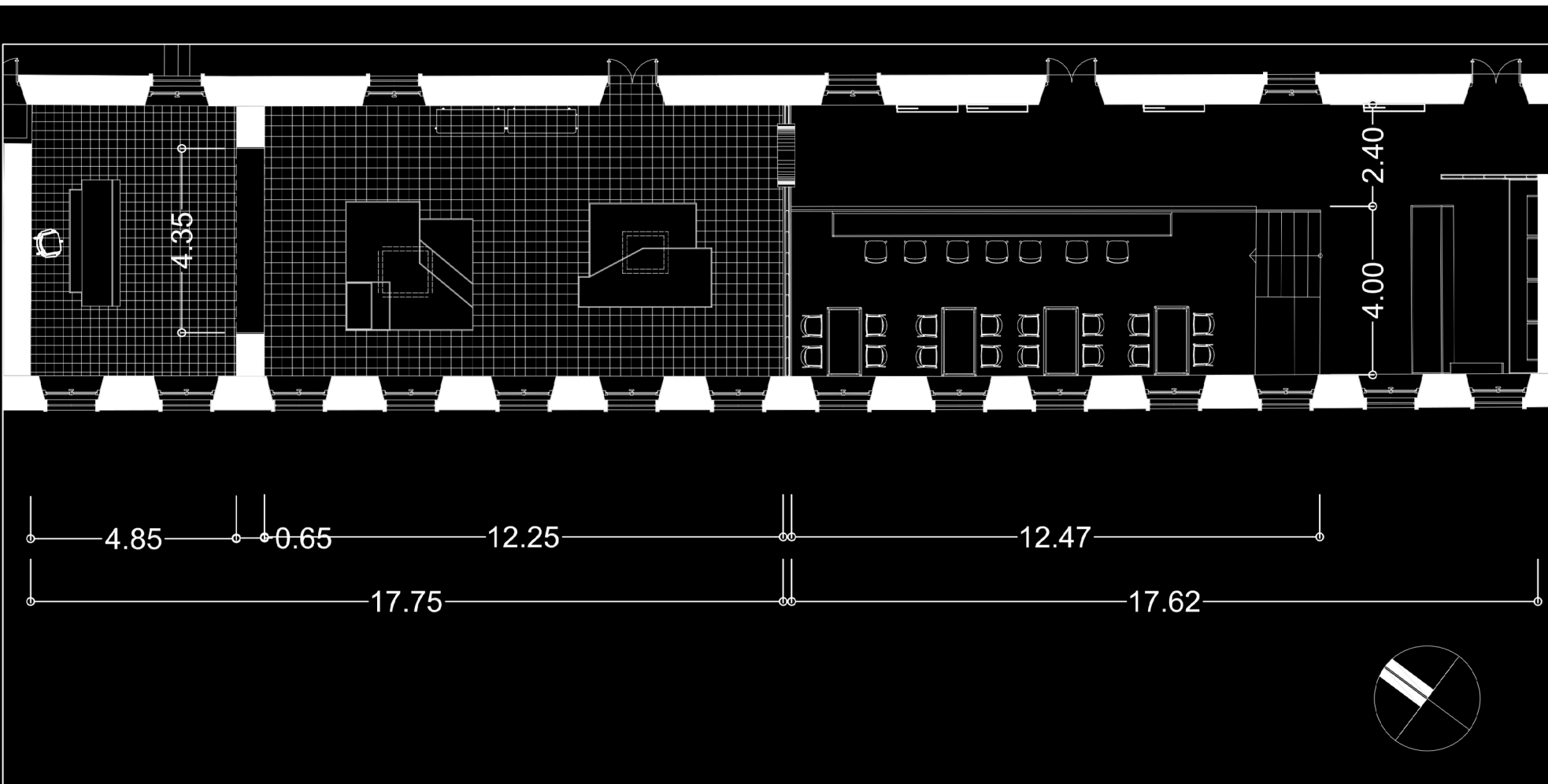

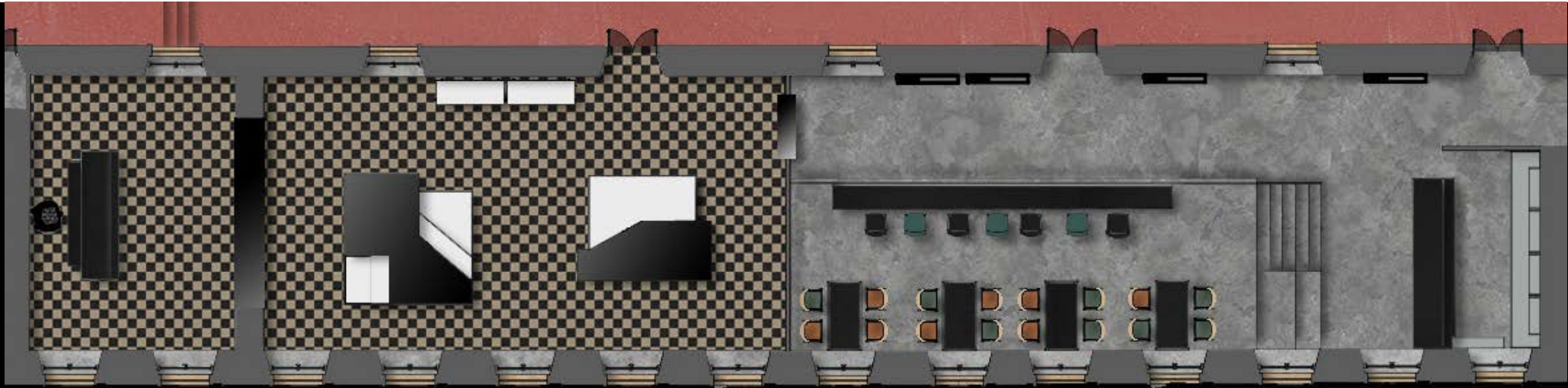

*Απόψεις
του χώρου,
προβάλλοντας
το παραδοσιακό
χοντροκόκκινο της
Αίγινας*

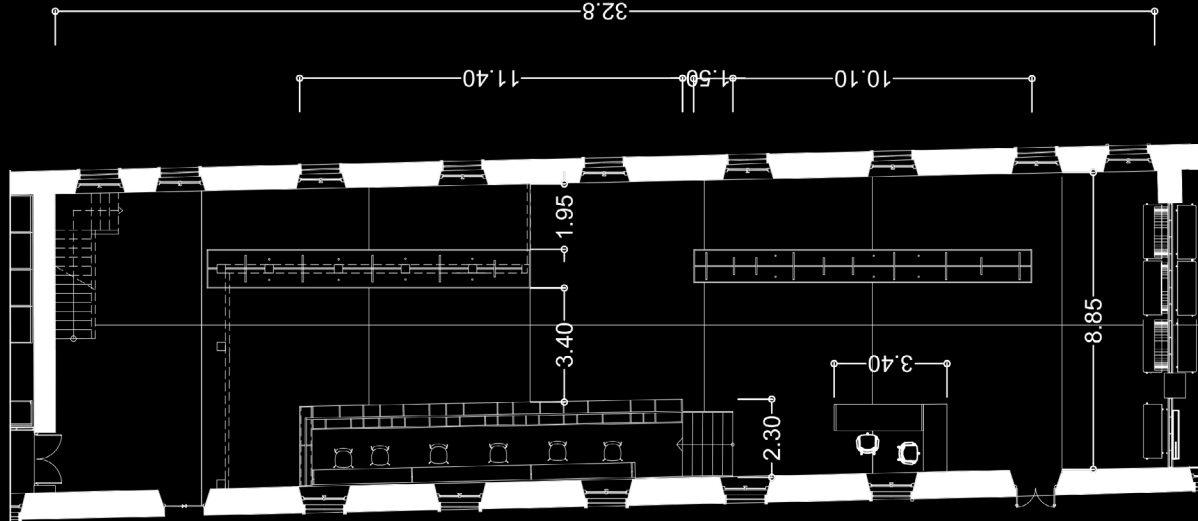
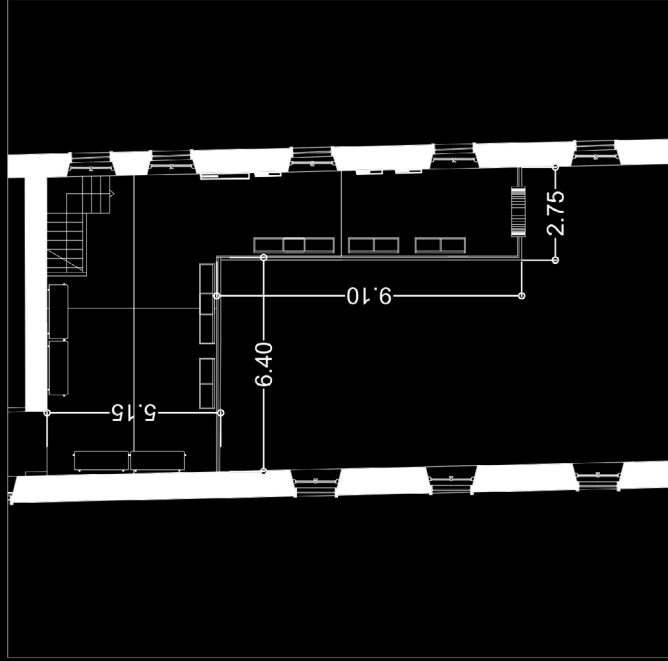
Κατόψεις του Μουσειακού Πωλητηρίου και του χώρου εστίασης.

*Απόψεις του χώρου,
προβάλλοντας
τα παραδοσιακά
τσιμεντοπλακάκια,
σε μαυροασπρους
χρωματισμούς*

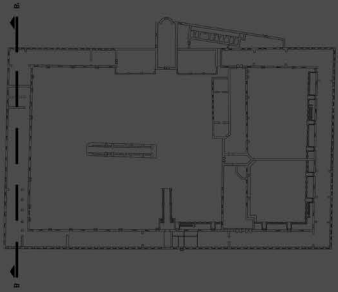

*Απόψεις του χώρου
(ισόγειο αριστερά,
ημιόροφος δεξιά)
προβάλλοντας
την παραδοσιακή
σκούρα όχρα,
σε συνδιασμό με
σύγχρονα υλικά*

B-B

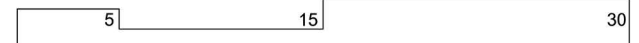
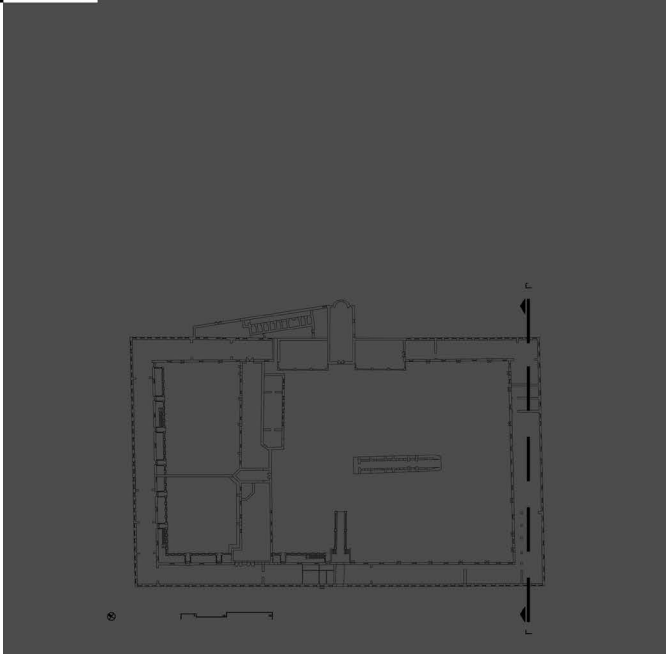

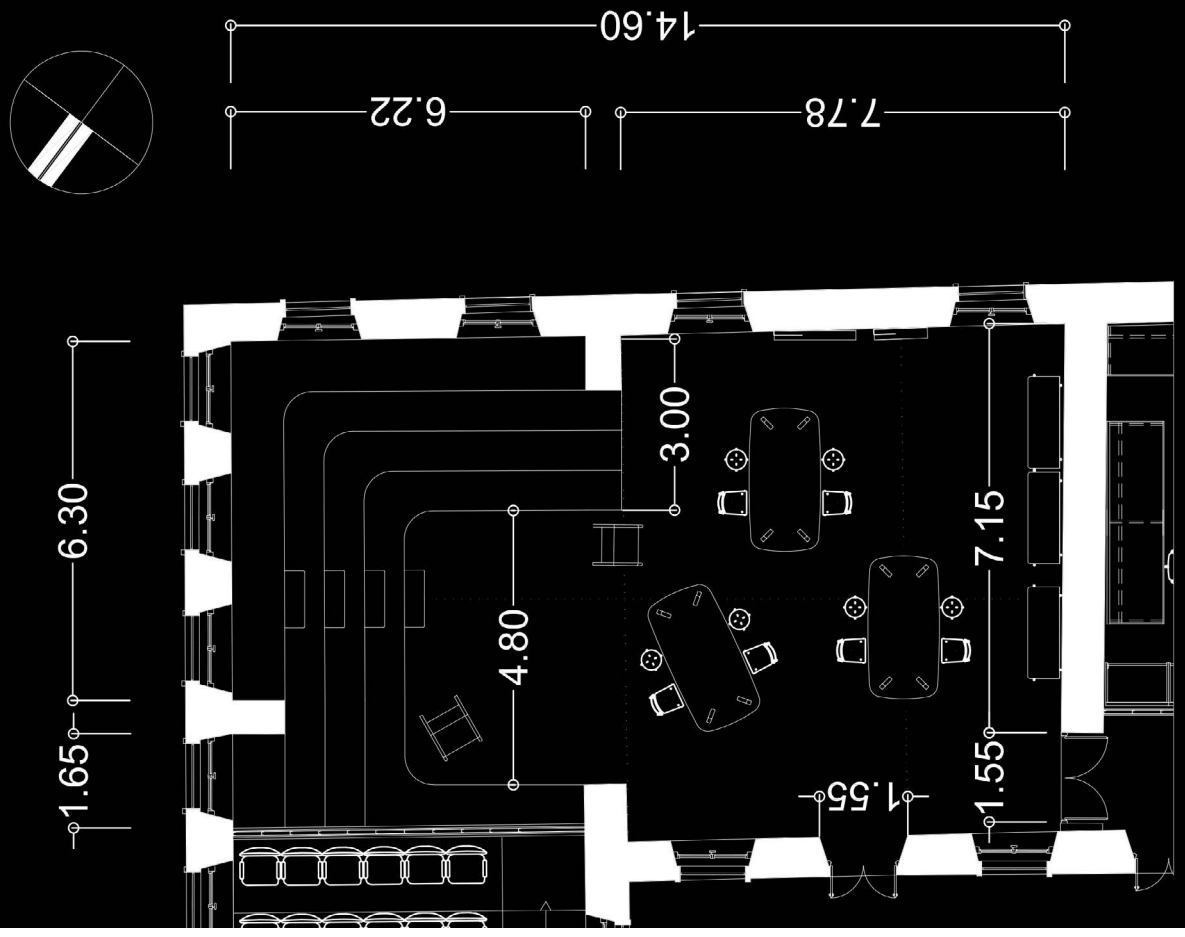

Αποψη του υπερυψωμένου επιπέδου, καθιστώντας προσβάσιμες τις οπτικές από τα ανοίγματα.

E-E

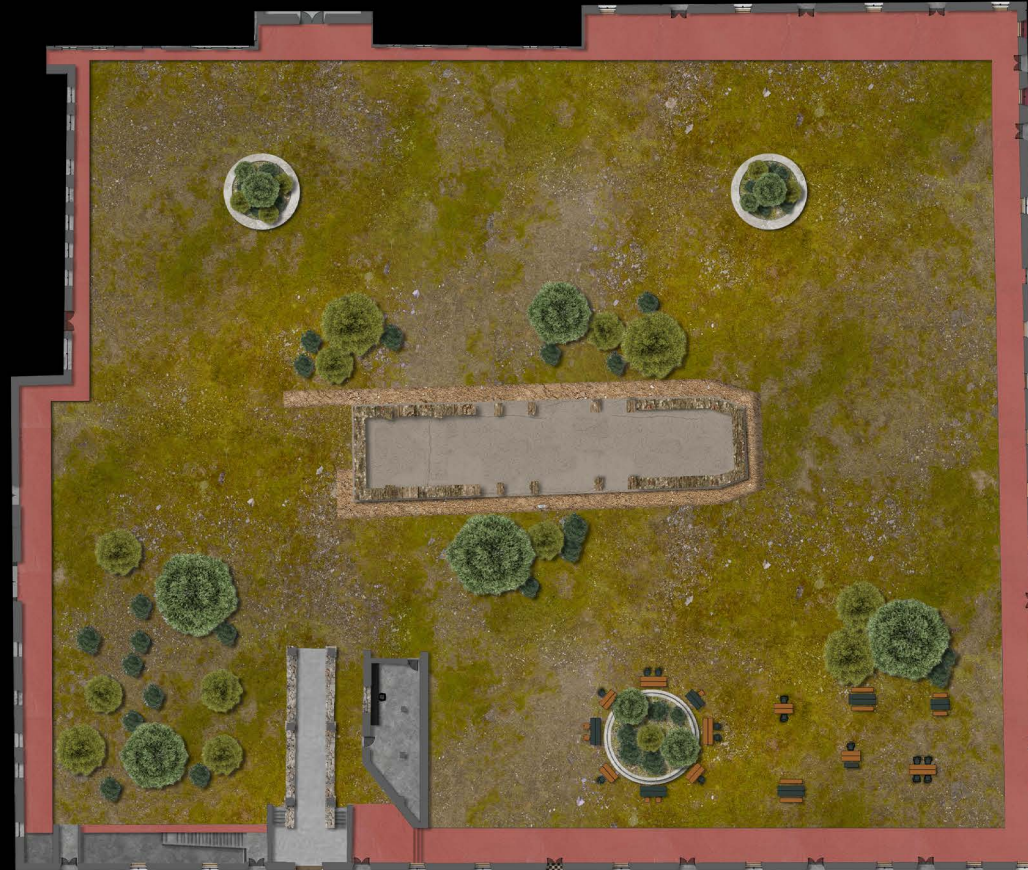
Κατόψεις του Αναγνωστηρίου

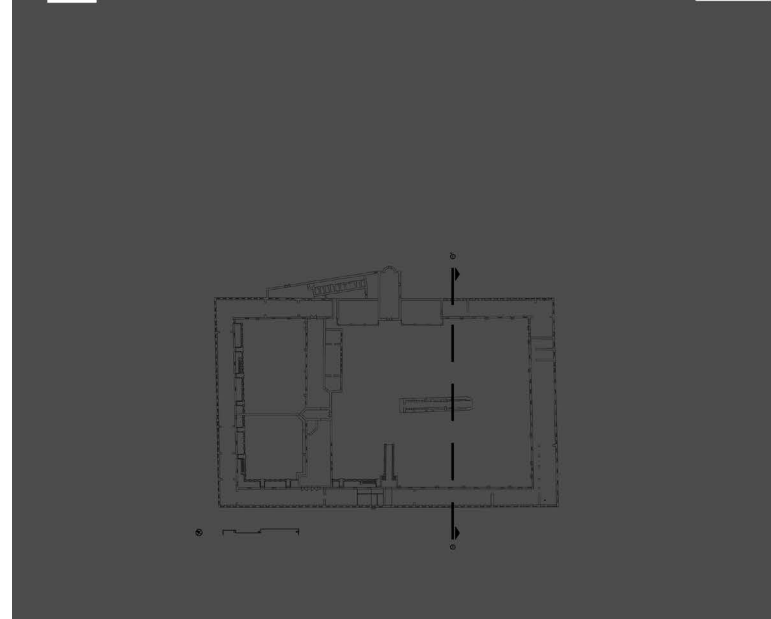

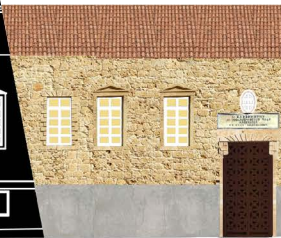
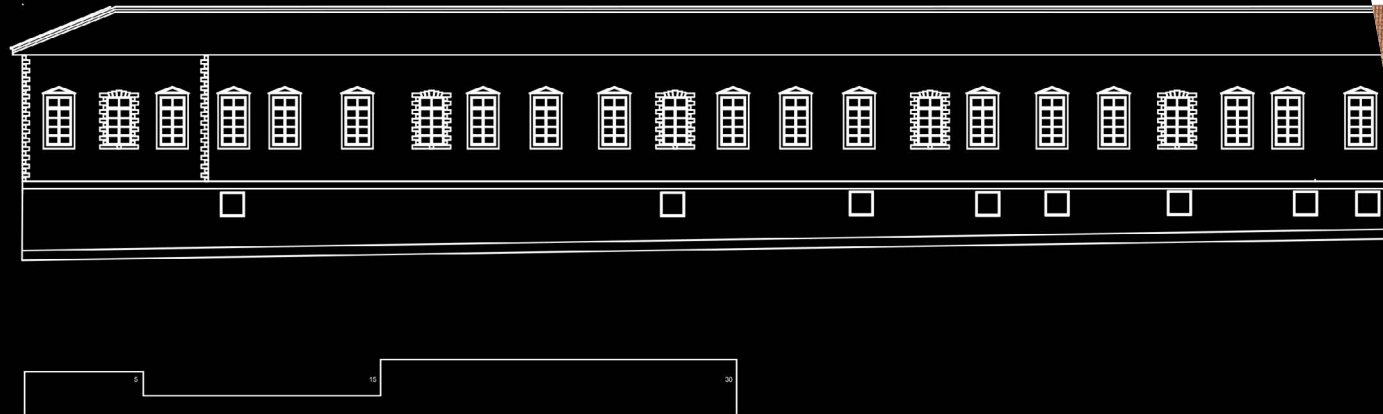

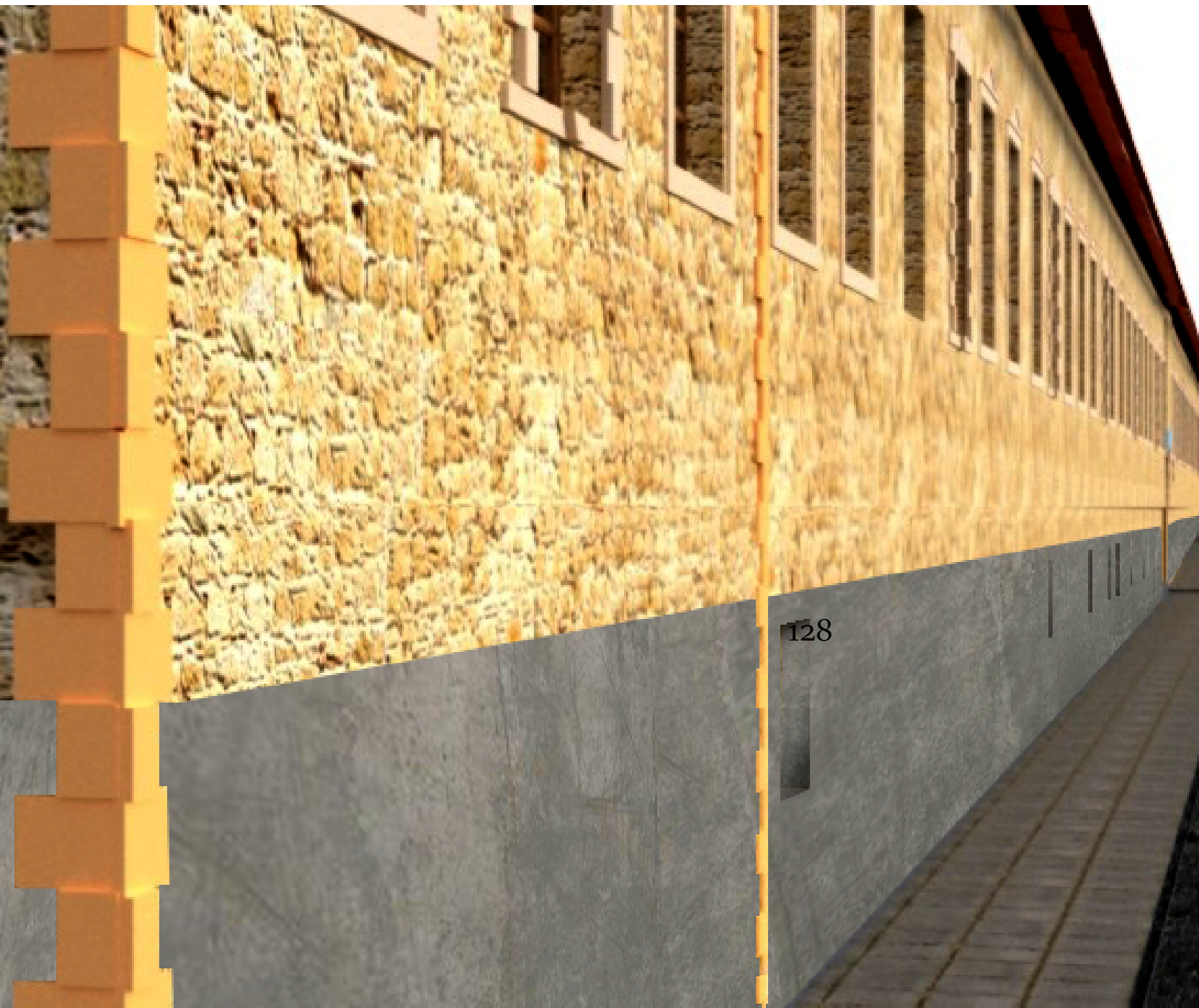

0-0'

*Απόψεις των
διατηρητέων οφσεων*

129

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Βασιλειάδη, Δ., Β., 1957, Λαϊκή αρχιτεκτονική της Αίγινας, Ανάτυπο του περιοδικού Λαογραφία ΙΣΤ'-ΙΖ', Τεύχος Β', σελ. 414- 416, 418-425, 437.
- Βλαχάκη, Ε., Γεννίτσαρη, Π., Στοφόρου Π., 2018, "Ενθυμήματα, Αντικείμενα και Ιστορίες: Καποδιστριακό Ορφανοτροφείο, Φυλακές Αίγινας 1880-1985", έντυπη μορφή, Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Αίγινας.
- Βλαχάκης, Ι., 1985, «Η Δημιουργία Πόλου Κεντρικών Λειτουργιών και Κοινοτικής Ζωής στο Κτήριο και τον Κήπο του Παλαιού Ορφανοτροφείου Αίγινας», Διπλωματική Εργασία, Αρχιτεκτονική Σχολή, Παρίσι.
- Ιωαννίδης, Θ., 2010, "Εκθεσιακός σχεδιασμός φωτισμού: Μια μουσειολογική προσέγγιση", Διπλωματική εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.
- Καρδαμίτση-Αδάμη, Μ., 1988, "Οι πρώτοι Έλληνες Μηχανικοί", Τεχνικά Χρονικά, Α, Τομ. 8, Τεύχος 4, σελ. 70-72.
- Καρδαμίτση-Αδάμη, Μ., 1993, "Το Ορφανοτροφείο της Αίγινας", Ιστορία της Ελληνικής Αρχαιολογίας, Ο Μέντωρ, Τεύχος 26, σελ. 97-110.
- Κλημοπούλου, Ε., Λαμπρινάκου, 2018, Α., Βυζαντινό Μουσείο Παλαιοχώρας Αίγινα, Διπλωματική εργασία, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Ε.Μ.Π., Αθήνα.
- Μαρίνη, Μ., 2014-2015, "Μνήμες του Εμφυλίου Πολέμου στο Ορφανοτροφείο- Φυλακές της Αίγινας", Διπλωματική εργασία στο Διατμηματικό Μεταπτυχιακό πρόγραμμα Μουσειακών Σπουδών, Εθνικό καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Νταμουράκη, Χ., 2018, "Το Καποδιστριακό Ορφανοτροφείο στην Αίγινα: Αποκατάσταση και ενσωμάτωση του στη Πολιτιστική ζωή του νησιού", Πτυχιακή εργασία, Τ.Ε.Ι. Δυτικής Ελλάδας, Πύργος.
- Ντούλα, Μ., Κ., Κομνίτσας, Κ., Σαρρής, Α., 2013, "Αποτύπωση και αξιολόγηση περιβαλλοντικής κατάστασης νήσου Αίγινας", Argostat, Αθήνα, σελ. 10-15.
- Τόμπρος, Ν. Φ., 2004, "Οι Τρόφιμοι, η Στελέχωση και η Διοίκηση του Ορφανοτροφείου της Αίγινας (1829-1834)", Ελληνική Ιστορική Εταιρεία, Πρακτικά, Ανάτυπο, σελ. 255-263.
- Τσιμερέκη, Α., 2013, "Αίγινα, Τόπος και Αρχιτεκτονική", διάλεξη, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.
- Χατζηπαυλής, Ν., 2019, "Νέες τεχνολογίες φωτισμού σε μουσειακούς και εκθεσιακούς χώρους", Διπλωματική εργασία, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.

Ηλεκτρονικές Πηγές

<https://www.tovima.gr/2015/09/25/culture/i-deyteri-zwi-twn-fylakwn-tis-aignas/> “Η δεύτερη ζωή των φυλακών της Αίγινας”(τ.π. 24/2/2021)

https://www.efsyn.gr/tehneseikastika/41928_kapodistriako-kai-egkataleimmeno “Καποδιστριακό και εγκαταλειμμένο” (τ.π. 24/2/2021)

http://kapodistriass.digitalarchive.gr/walk_aegina.php?id=1 “Το Καποδιστριακό Ορφανοτροφείο” (τ.π. 24/2/2021)

http://aeginahistory.blogspot.com/p/blog-page_26.html “Στα χρόνια του Καποδίστρια” (τ.π. 24/2/2021)

https://anemourion.blogspot.com/2017/08/blog-post_528.html?view=sidebar “Η ΑΙΓΙΝΑ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ” (τ.π. 24/2/2021)

<https://aeginalight.gr/article.php?id=46241> (τ.π. 24/2/2021)

<https://taeniko.wordpress.com/2012/08/23/%CE%B1%CE%B9%CE%B3%CE%B9%CE%BD%CE%AE%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CE%AE-%CF%84%CE%AD%CF%87%CE%BD%CE%B7-%CE%BF-%CE%B8%CE%B7%CF%83%CE%B1%CF%85%CF%81>

<http://www.aeginahistory.blogspot.com/2012/09/blog-post.html> “Αιγινήτικη Αρχαϊκή Τέχνη & ο Θησαυρός της Αίγινας” (τ.π. 24/2/2021)

<http://aeginahistory.blogspot.com/2012/09/blog-post.html> “Λαϊκά, προνεοκλασικά και νεοκλασικά σπίτια κοσμούνται με πανέμορφες αυλόθυρες, αίθρια και χρώματα”(τ.π. 24/2/2021)

Πηγές Φωτογραφικού Υλικού

Εικ. 1. <https://www.in.gr/2020/08/25/life/diakopes/the-experts-way/palaiioxora-mesaioni-ki-opsi-tis-aignas/1>. Αποψη της Παλιοχώρας,
Εικ. 2 . Προσωπικό Αρχείο,Πιτσιλού Αγγελική Στεφανία.

Εικ. 3 .Προσωπικό Αρχείο,Παππά Δέσποινα
Εικ. 4 . <https://www.culturenow.gr/ta-monadika-keramika-apo-tin-syllogi-toy-dimitri-xanthoyli-sto-cycladic-shop/>

Εικ. 5 .
http://nisosaegina.blogspot.com/2019/04/blog-post_12.html

Εικ. 6 . Προσωπικό Αρχείο,Πιτσιλού Αγγελική Στεφανία.

Εικ. 7 . Προσωπικό Αρχείο,Πιτσιλού Αγγελική Στεφανία.

Εικ. 8 . Προσωπικό Αρχείο,Πιτσιλού Αγγελική Στεφανία.

Εικ. 9. Προσωπικό Αρχείο,Πιτσιλού Αγγελική Στεφανία.

